

**МІНІСТЕРСТВО
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
УКРАЇНИ**

Державна регуляторна
служба України

вул. Богомольця, 10, м. Київ, 01601,
тел. 256-03-33, www.mvs.gov.ua

13.08.2020 № 26762/09-2020

На № _____ від _____

Про погодження проекту постанови

Відповідно до статті 21 Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» Міністерство внутрішніх справ України надсилає на погодження проект постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Типової навчальної програми підготовки та перепідготовки водіїв транспортних засобів» (далі – проект постанови).

Просимо погодити проект постанови згідно з вимогами Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» в найкоротший строк.

- Додатки: 1. Проект акта на 100 арк. в 1 прим.
2. Пояснювальна записка на 06 арк. в 1 прим.
3. Аналіз регуляторного впливу на 12 арк. в 1 прим.
4. Копія повідомлення про оприлюднення на 01 арк. в 1 прим.

Заступник Міністра

Тетяна КОВАЛЬЧУК

€ № 0034629

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

від _____ 2020 р. №

Київ

Про внесення змін до Типової навчальної програми підготовки та перепідготовки водіїв транспортних засобів

Кабінет Міністрів України постановляє:

1. Внести зміни до Типової навчальної програми підготовки та перепідготовки водіїв транспортних засобів, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 02 березня 2010 р. № 229 (Офіційний вісник України, 2010 р., № 16, ст. 749), виклавши її в редакції, що додається.

2. Акредитованим закладам незалежно від форми власності та їх філіям (іншим відокремленим підрозділам), що проводять підготовку, перепідготовку і підвищення кваліфікації водіїв транспортних засобів, протягом шести місяців з дня набрання чинності цією постановою привести робочі програми і плани з підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації водіїв у відповідність до вимог цієї постанови.

3. Ця постанова набирає чинності з дня її офіційного опублікування.

Прем'єр-міністр України

Денис ШМИГАЛЬ

Денис Шмигаль

ЗАТВЕРДЖЕНО

постановою Кабінету Міністрів України
від 02 березня 2010 р. № 229

(у редакції постанови Кабінету Міністрів
України від _____ 2020 р. № _____)

ТИПОВА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА **підготовки та перепідготовки водіїв транспортних засобів**

1. Типова навчальна програма підготовки та перепідготовки водіїв транспортних засобів (далі – Програма) складається з типового тематичного плану, типової тематичної програми навчальних тем і визначає мінімальну кількість навчальних годин, відведених для підготовки та перепідготовки водіїв транспортних засобів, з урахуванням кожної категорії транспортних засобів (далі – робоча тематична програма).

Типовий тематичний план містить перелік навчальних розділів теоретичного та практичного модулів із зазначенням годин, відведених на освоєння навчального матеріалу (розділ навчальної програми), включаючи мінімальні години, що відводяться на теоретичну і практичну підготовку та перепідготовку водіїв транспортних засобів.

Теоретичний модуль включає навчальні розділи:

«Основи законодавства у сфері безпеки дорожнього руху»;

«Етика (психологічні основи) водія транспортного засобу»;

«Будова і технічне обслуговування транспортного засобу»;

«Основи керування транспортними засобами і вимоги до безпеки дорожнього руху»;

«Медичне забезпечення (заходи допомоги при дорожньо-транспортній пригоді)».

Практичний модуль включає навчальні розділи:

«Практичне керування транспортними засобами»;

«Спеціальні положення стосовно категорій».

Типова тематична програма навчальних тем розкриває рекомендовану послідовність вивчення розділів, навчальних годин за підрозділами та темами до них.

Послідовність вивчення розділів і тем теоретичного та практичного модулів визначається акредитованим закладом, що проводить підготовку та перепідготовку водіїв транспортних засобів.

Типові тематичні програми наведені в додатках 1–5.

Перепідготовка водіїв транспортних засобів за 20-годинним курсом навчання з практичного керування відповідним транспортним засобом для відкриття нижчих категорій відносно наявної здійснюється згідно з Типовими тематичними програмами 20-годинного курсу навчання з практичного керування водіїв транспортних засобів відповідних категорій, наведеними в додатках 6 та 7.

Типові тематичні програми 20-годинного курсу навчання з практичного керування водіїв транспортних засобів відповідних категорій складаються з типового тематичного плану, типової тематичної програми навчальних тем та визначають навчальні години, відведені для перепідготовки водіїв транспортних засобів, з урахуванням кожної категорії транспортних засобів.

2. На основі цієї Програми акредитований заклад, що здійснює підготовку та перепідготовку водіїв транспортних засобів та їх філії (інші відокремлені підрозділи) (далі – заклад), розробляє робочі програми та плани по відповідним категоріям транспортних засобів, які погоджуються територіальним органом з надання сервісних послуг МВС за місцезнаходженням такого закладу.

У разі необхідності заклад може змінювати до 20 відсотків варіативного компоненту змісту навчальних тем теоретичного або практичного модулів.

Тривалість теоретичної підготовки та перепідготовки повинна складати 1 академічну годину (45 хвилин). Тривалість навчання з практичного керування транспортним засобом повинна становити 1 астрономічну годину (60 хвилин) без врахування часу, необхідного на підбиття підсумків навчання, заповнення учбової документації та заміну особи, яка проходить практичне навчання керування транспортним засобом.

3. До навчання з практичного керування транспортним засобом допускаються особи, які мають медичну довідку встановленого зразка і успішно склали теоретичний іспит (залік) з теоретичного модуля.

Навчання з практичного керування транспортним засобом проводяться індивідуально на майданчику для навчання з початкового керування (автодромах) та в безпечних умовах дорожнього руху.

Перші вісім годин навчання з практичного керування транспортним засобом проводяться на учбовому транспортному засобі не більш як 2 години щодня, а наступні – не більше як 4 години.

Заняття з практичного керування транспортним засобом проводяться закладом, зокрема, з урахуванням безпечних умов дорожнього руху і протяжності маршруту.

Після завершення підготовки та перепідготовки водіїв транспортних засобів для визначення рівня набутих ними знань, умінь і навичок та якості підготовки в закладі складається іспит з практичної підготовки не менше як протягом 40 хвилин, які оцінюються «задовільно, добре, відмінно». Іспит з практичного керування складається з вправ на майданчику з початкового керування (автодромах) та 20 хвилин на контрольному маршруті в безпечних умовах дорожнього руху.

Якщо особі з інвалідністю дозволено керувати лише певними типами транспортних засобів або переобладнаними транспортними засобами, іспит з практичної підготовки складають у такому транспортному засобі.

Тренажери, що використовуються в навчальному процесі практичного модуля, повинні використовуватися при необхідності не більше як на

дві-чотири години часу, передбаченого для практичних занять, з метою відтворення дорожніх та природніх умов та забезпечувати початкове навчання навичків водіння, відпрацювання правильної посадки водія в транспортний засіб і пристібання ременем безпеки, ознайомлення з органами управління, контрольно-вимірювальними приладами, відпрацювання прийомів керування транспортним засобом.

4. Особа може призупинити підготовку та перепідготовку в закладі і продовжити таку підготовку та перепідготовку протягом 6 місяців індивідуально або в будь-якій наступній групі цього закладу (без повторної реєстрації такої особи).

Навантаження на одну особу під час підготовки та перепідготовки не може перевищувати більше 5 годин на день та більше 20 годин на тиждень.

5. У результаті теоретичного освоєння Програми особи повинні знати:

Правила дорожнього руху;

вимоги щодо адміністративних документів, необхідних для використання транспортних засобів;

запобіжні заходи під час висадки пасажирів з транспортного засобу;

механічні аспекти, що є суттєвими для безпеки дорожнього руху;

вимоги використання транспортного засобу стосовно довкілля;

вимоги щодо годин керування і періодів відпочинку;

вимоги видів відповідних перевезень вантажів або пасажирів;

фактори безпеки, що відносяться до завантаження транспортних засобів;

заходи допомоги при дорожньо-транспортній пригоді;

будову і основи технічного обслуговування транспортного засобу.

У результаті практичного освоєння Програми особи повинні вміти:

розпізнавати небезпечні дорожні ситуації та оцінювати ступінь їхньої серйозності;

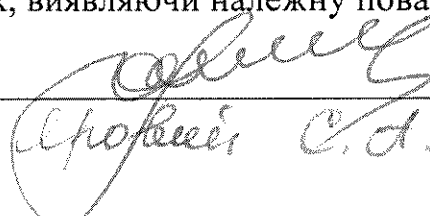
контролювати транспортний засіб на достатньому рівні, щоб не створювати небезпечні ситуації й належно реагувати, якщо такі ситуації трапляються;

виконувати Правила дорожнього руху, зокрема ті, що призначені для запобігання дорожньо-транспортним пригодам і для підтримання транспортного потоку;

виявляти будь-які основні технічні несправності у своїх транспортних засобах, зокрема ті, що створюють ризик безпеці, і вживати необхідних заходів та усувати їх у належний спосіб;

ураховувати всі чинники, що впливають на поведінку під час керування (наприклад, алкоголь, втома, слабкий зір тощо), щоб повною мірою використовувати здібності, необхідні для безпечного керування;

сприяти забезпеченню безпеки всіх учасників дорожнього руху, зокрема найслабших і найуразливіших, виявляючи належну повагу до інших.

Сторожко С.А.

ТИПОВА ТЕМАТИЧНА ПРОГРАМА
підготовки водіїв транспортних засобів категорії А, А1, В1

I. Типовий тематичний план

Зміст навчального матеріалу	кількість годин підготовки		
	всього	у тому числі	
		теоретичні заняття	практичні заняття
Навчальні розділи теоретичного модуля			
Основи законодавства у сфері безпеки дорожнього руху	30	30	-
Етика (психологічні основи) водія транспортного засобу	10	10	-
Будова і технічне обслуговування транспортного засобу	4	4	-
Основи керування транспортними засобами і вимоги до безпеки дорожнього руху	10	10	-
Медичне забезпечення (заходи допомоги при дорожньо-транспортній пригоді)	5	5	-
Іспит (тестування)	1	1	-
Навчальний розділ практичного модуля			
Практичне керування транспортними засобами категорії А, А1, В1	40	-	40
Спеціальні положення стосовно категорій А, А1	3	-	3
Практичний іспит	0,40	-	0,40
Разом	143	100	43

II. Типова тематична програма навчальних тем

2.1. Теоретичний модуль Програми.

2.1.1. Навчальний розділ «Основи законодавства у сфері безпеки дорожнього руху».

Найменування тем	кількість годин		
	всього	у тому числі	
		теоретичні заняття	практичні заняття
1. Законодавство, що визначає правові основи забезпечення безпеки дорожнього руху та регулює відносини у сфері взаємодії суспільства і природи	1	1	-
2. Законодавство, яке встановлює відповідальність за порушення у сфері дорожнього руху	1	1	-
3. Загальні положення, основні поняття і терміни, використовувані в Правилах дорожнього руху	1	1	-
4. Обов'язки учасників дорожнього руху	3	3	-
5. Вимоги до водіїв мопедів, велосипедистів, осіб, які керують гужовим транспортом, і погоничів тварин	2	2	
6. Дорожні знаки	6	6	-
7. Дорожня розмітка та обладнання	2	2	-
8. Регулювання дорожнього руху за допомогою світлофора і сигналів регулювання	2	2	-
9. Попереджувальні сигнали	2	2	
10. Порядок руху, зупинка і стоянка транспортного засобу	3	3	-
11. Проїзд перехресть	3	3	-
12. Проїзд пішохідних переходів, зупинок маршрутних транспортних засобів і залізничних переїздів. Переваги маршрутних транспортних засобів	1	1	-
13. Перевезення пасажирів (запобіжні заходи під час висадки пасажирів) і вантажів	1	1	-
14. Особливі умови руху	1	1	
15. Технічний стан, обладнання, номерні та розпізнавальні знаки, написи і позначення транспортного засобу	1	1	-
16. Організація дорожнього руху, що потребує узгодження з Національною поліцією	1	1	-

Разом	30	30	-
-------	----	----	---

Законодавство, що визначає правові основи забезпечення безпеки дорожнього руху та регулює відносини у сфері взаємодії суспільства і природи: Основи законодавства про дорожній рух, автомобільний транспорт, страхування цивільно-правової відповідальності, охорону праці. Основні вимоги постанов Кабінету Міністрів України від 07 вересня 1998 р. № 1388 «Про затвердження Порядку державної реєстрації (перереєстрації), зняття з обліку автомобілів, автобусів, а також самохідних машин, сконструйованих на шасі автомобілів, мотоциклів, мопедів, моторолерів та квадро- і трициклів усіх типів, марок і моделей, причепів, напівпричепів, мотоколясок, інших прирівняних до них транспортних засобів та мопедів» (Офіційний вісник України, 1998 р. № 36 ст. 1327), від 08 травня 1993 р. № 340 «Про затвердження Положення про порядок видачі посвідчень водія та допуску громадян до керування транспортними засобами» (ЗП України, 1993 р., № 10, ст. 211. Офіційний вісник України, 1999 р. № 42 ст. 2096), від 30 січня 2012 р. № 137 «Про затвердження Порядку проведення обов'язкового технічного контролю та обсягів перевірки технічного стану транспортних засобів, технічного опису та зразка протоколу перевірки технічного стану транспортного засобу» (Офіційний вісник України, 2012 р. № 16 ст. 141).

Законодавство, яке встановлює відповідальність за порушення у сфері дорожнього руху: Порядок і строки проведення державної реєстрації транспортних засобів. Вимоги до експлуатації транспортного засобу. Мета, періодичність і порядок проведення технічного огляду. Відповідальність власника за технічний стан транспортного засобу. Податок з власників транспортного засобу. Порядок допуску до керування транспортним засобом та отримання посвідчення водія. Цивільна відповідальність. Відшкодування матеріальних збитків, що завдані під час виникнення дорожньо-транспортної пригоди. Право власності, суб'єкти права власності. Право власності і володіння транспортним засобом. Небезпечні випадки, які виникають під час експлуатації та обслуговування транспортного засобу. Попереджувальні надписи. Знаки безпеки. Законодавство з питань охорони навколишнього природного середовища, відповідальність за його порушення. Основні заходи щодо зниження негативного впливу транспортних засобів на навколишнє природне середовище (належне використання спеціальних звукових сигнальних пристроїв, помірне споживання палива, обмеження викидів забруднюючих речовин тощо). Відповідальність за порушення Правил дорожнього руху і виникнення дорожньо-транспортних пригод. Види адміністративних правопорушень, адміністративна відповідальність у сфері дорожнього руху. Кримінальна відповідальність за порушення Правил дорожнього руху. Види покарань.

Загальні положення, основні поняття і терміни, використовувані в Правилах дорожнього руху: Правила дорожнього руху як правова основа дорожнього руху. Терміни, поняття визначені у Правилах дорожнього руху.

Порядок уведення обмежень у дорожньому русі, відповідність обмежень, інструкцій та інших нормативних актів вимогам Правил дорожнього руху.

Обов'язки учасників дорожнього руху: Обов'язки і права водіїв транспортних засобів. Обставини, за яких водієві забороняється керувати і передавати іншим особам керування транспортним засобом. Обов'язки і права водіїв транспортних засобів, що рухаються з увімкнутими проблісковими маячками та/або спеціальним звуковим сигналом, виконуючи невідкладне службове завдання. Обов'язки водіїв транспортних засобів щодо надання безперешкодного проїзду транспортним засобам оперативних та дорожньо-експлуатаційних служб. Обов'язки (заходи) учасників дорожнього руху, причетних до дорожньо-транспортної пригоди. Обов'язки, права та правила поведінки пішоходів і пасажирів.

Вимоги до водіїв мопедів, велосипедистів, осіб, які керують гужовим транспортом, і погоничів тварин: Вікові обмеження та вимоги до водіїв мопедів, велосипедистів, осіб, які керують гужовим транспортом, і погоничів тварин. Технічний стан і обладнання зазначених транспортних засобів. Розміщення таких транспортних засобів на проїзній частині. Правила користування велосипедною доріжкою. Умови, за яких рух зазначених транспортних засобів і тварин забороняється.

Дорожні знаки: Дорожні знаки, їх класифікація та значення в системі організації дорожнього руху, вимоги до встановлення. Попереджувальні знаки, їх призначення, вимоги до встановлення. Найменування кожного знака, його значення та зона дії. Знаки, що повторюються, їх встановлення. Таблички до попереджувальних знаків. Дії водія транспортного засобу, що наближається до небезпечної ділянки автомобільної дороги з встановленим попереджувальним знаком. Наслідки порушення вимог Правил дорожнього руху в частині його регулювання попереджувальним знаком. Знаки пріоритету, їх призначення. Найменування кожного знака, його встановлення та зона дії. Дії водія транспортного засобу, який наближається до ділянки автомобільної дороги з встановленим знаком пріоритету. Наслідки порушення вимог Правил дорожнього руху в частині його регулювання знаком пріоритету. Заборонні знаки, їх призначення. Найменування кожного знака, особливості його встановлення та зона дії. Таблички до заборонних знаків. Дії водія транспортного засобу, який наближається до ділянки автомобільної дороги з встановленим заборонним знаком. Наслідки порушення вимог Правил дорожнього руху в частині його регулювання заборонним знаком. Наказові знаки, їх призначення. Найменування кожного знака, особливості його встановлення та зона дії. Таблички до наказових знаків. Наслідки порушення вимог Правил дорожнього руху в частині його регулювання наказовим знаком. Інформаційно-вказівні знаки, їх призначення. Найменування кожного знака, його встановлення та зона дії. Таблички до інформаційно-вказівних знаків. Наслідки порушення вимог Правил дорожнього руху в частині його

регулювання інформаційно-вказівним знаком. Знаки сервісу, їх призначення. Найменування кожного знака, його встановлення. Таблички до знаків сервісу.

Дорожня розмітка та обладнання: Дорожні розмітка та обладнання, їх значення в системі організації дорожнього руху. Класифікація дорожньої розмітки. Призначення горизонтальної дорожньої розмітки, її колір і правила нанесення. Написи та позначки на проїзній частині автомобільної дороги. Дії водія транспортного засобу відповідно до нанесеної розмітки. Призначення вертикальної дорожньої розмітки, її колір і правила нанесення. Дії водія транспортного засобу відповідно до нанесеної розмітки. Дорожнє обладнання як засіб регулювання дорожнього руху на небезпечних ділянках автомобільної дороги (огороження, світлове сигнальне обладнання, попереджувальні світлові круглі тумби тощо).

Регулювання дорожнього руху за допомогою світлофора і сигналів регулювання: Засоби регулювання дорожнього руху. Типи світлофорів, їх призначення. Світлофори, що мають сигнали біло-місячного кольору. Реверсивні світлофори. Світлофори, що регулюють рух пішоходів. Регулювання руху трамваїв та інших транспортних засобів, які рухаються по відокремленій смузі. Організація дорожнього руху за допомогою світлофорів. Регулювання дорожнього руху за допомогою сигналів регулювальника, їх значення.

Попереджувальні сигнали: Види і призначення попереджувальних сигналів. Правила подачі звукових і світлових сигналів та сигналів за допомогою рук. Випадки обов'язкового увімкнення ближнього і дальнього світла фар або протитуманних фар, аварійної світлової сигналізації. Наслідки порушення вимог до подачі попереджувальних сигналів.

Порядок руху, зупинка і стоянка транспортного засобу: Початок і зміна напрямку руху: повороти ліворуч і праворуч. Зміна смуг руху. Обов'язки водія транспортного засобу перед початком руху, здійснення будь-яких маневрів з поворотом і розворотом на перехресті та поза ним. Вимоги до використання смуг гальмування та розгону. Обов'язки водія в разі, коли траєкторії руху транспортних засобів перетинаються, а черговість руху не встановлена. Порядок руху заднім ходом. Місця, у яких забороняється розворот. Наслідки порушення вимог Правил дорожнього руху перед початком руху транспортного засобу і зміни його напрямку. Смуги для руху нерейкових транспортних засобів. Вимоги до розташування транспортного засобу на проїзній частині автомобільної дороги в межах і за межами населених пунктів, що має дві, три, чотири і більше смуг руху. Умови, при яких дозволяється рух транспортного засобу по трамвайній колії. Вїзд і рух по автомобільній дорозі, що має смугу для реверсивного руху. Наслідки порушення вимог до розташування транспортних засобів на проїзній частині автомобільної дороги. Швидкість руху транспортного засобу в житлових і пішохідних зонах, у межах і за межами населених пунктів, на автомагістралях, під час буксирування зазначеного

засобу і причепа. Безпечні дистанція та інтервал. Вимоги до водія тихохідного і великовантажного транспортного засобу, в разі виникнення перешкоди або небезпеки для руху. Наслідки порушення вимог до швидкості руху, дотримання безпечних дистанції та інтервалу. Зустрічний роз'їзд та обгін. Випадки, коли обгін забороняється. Особливості виконання обгону в різних дорожніх ситуаціях. Наслідки порушення вимог до виконання зустрічного роз'їзду та обгону. Вимоги до зупинки і стоянки транспортного засобу. Випадки, коли водій може залишити транспортний засіб на зупинці або стоянці. Стоянка біля тротуару і на тротуарах. Місця, у яких заборонені зупинка і стоянка. Вимоги до водія в разі вимушеної зупинки і стоянки. Наслідки порушення правил зупинки і стоянки.

Проїзд перехресть: Види перехресть. Вимоги до руху праворуч та ліворуч на перехресті. Умови, при яких забороняється виїжджати на перехрестя. Порядок і черговість проїзду регульованих перехресть. Вимоги до проїзду перехресть, на яких ввімкнені світлофори з додатковими секціями. Пріоритет сигналів світлофора і регулювальника, дорожні знаки. Вимоги до проїзду перехресть, створених рівнозначними і нерівнозначними автомобільними дорогами. Черговість проїзду, якщо головна автомобільна дорога змінює напрямок руху на перехресті. Проїзд перехресть у разі, коли водій транспортного засобу не може визначити головну автомобільну дорогу, а знаки пріоритету відсутні. Наслідки порушення вимог до проїзду перехресть.

Проїзд пішохідних переходів, зупинок маршрутних транспортних засобів і залізничних переїздів. Переваги маршрутних транспортних засобів: Види пішохідних переходів, зупинок маршрутних транспортних засобів і залізничних переїздів. Вимоги до проїзду пішохідних переходів, зупинок маршрутних транспортних засобів. Випадки, коли забороняється проїзд залізничних переїздів. Дії водія транспортного засобу під час вимушеної зупинки на залізничному переїзді. Наслідки порушення вимог до переїзду пішохідних переходів, зупинок маршрутних транспортних засобів і залізничних переїздів. Переваги маршрутних транспортних засобів, які розпочинають рух від зупинок у межах населених пунктів та вимоги до їх водіїв. Вимоги до користування смугами на автомобільній дорозі, позначеними дорожніми знаками 5.8 і 5.11 згідно з Правилами дорожнього руху. Переваги трамваїв у разі, коли вони рухаються поза перехрестями. Наслідки порушення вимог Правил дорожнього руху.

Перевезення пасажирів (запобіжні заходи під час висадки пасажирів) і вантажів: Вимоги до перевезення пасажирів, зокрема дітей, і транспортних засобів, призначених для їх перевезення, швидкості руху. Випадки, коли перевезення пасажирів забороняється. Вимоги до завантаження, розміщення і перевезення вантажу. Наслідки порушення вимог до перевезення пасажирів і вантажів.

Особливі умови руху: Особливості руху транспортного засобу в темну пору доби або в умовах недостатньої видимості, зокрема тунелях. Вимоги до руху транспортного засобу з увімкненим ближнім і дальнім світлом фар, габаритними і стоянковими вогнями, протитуманними фарами і ліхтарями, фарами-прожекторами і фарами-шукачами, розпізнавальними знаками автопоїзда. Дії водія транспортного засобу в разі засліплення зустрічним світлом фар. Способи буксирування транспортного засобу, зокрема механічного транспортного засобу, на гнучкому і жорсткому зчепленні та методом часткового навантаження на платформу чи спеціальне опорне пристосування. Випадки, коли буксирування забороняється. Перевезення пасажирів під час буксирування транспортного засобу. Порядок і умови проведення занять з практичного керування транспортним засобом. Вимоги до слухача, спеціаліста з питань навчання керуванню транспортним засобом, а також обладнання транспортного засобу, на якому проводяться такі заняття. Організація руху транспортних засобів у колоні. Установлення розпізнавального знака «Колона». Розташування та швидкість руху транспортних засобів у колоні. Вимоги до водіїв транспортних засобів, що рухаються у колоні. Рух пішоходів у житловій зоні. Вимоги до водіїв транспортних засобів під час руху автомобільними дорогами в житловій зоні. Автомагістралі і автомобільні дороги, їх основні ознаки. Транспортні розв'язки на автомагістралях і автомобільних дорогах. Вимоги до водіїв транспортних засобів, що рухаються на автомагістралях і автомобільних дорогах. Обмеження руху на автомагістралях і автомобільних дорогах. Основні ознаки гірських доріг і крутих спусків. Вимоги до руху на гірських дорогах і крутих спусках. Вимоги до водія транспортного засобу, що прибуває до України з іншої країни, а також водія-громадянина України, який виїжджає за кордон. Наслідки порушення вимог до користування зовнішніми світловими приладами, буксирування та експлуатації транспортних составів, руху транспортних засобів у колоні, у житловій зоні, на автомагістралях і автомобільних дорогах, гірських дорогах і крутих спусках.

Технічний стан, обладнання, номерні та розпізнавальні знаки, написи і позначення транспортного засобу: Порядок і умови експлуатації транспортного засобу. Несправності транспортного засобу, у разі виникнення яких водій повинен вжити заходів до їх усунення та подальший рух заборонено. Наслідки порушення вимог до технічного стану та обладнання транспортного засобу. Номерні та розпізнавальні знаки, написи і позначення транспортного засобу. Номерні знаки і написи, обов'язкові для механічного транспортного засобу. Вимоги до обладнання такого засобу розпізнавальними знаками. Попереджувальні пристрої (прапорці, щитки). Знак аварійної зупинки (ліхтар). Наслідки порушення вимог до стану номерних і розпізнавальних знаків, написів, позначень.

Організація дорожнього руху, що потребує узгодження з Національною поліцією: Розміщення в смугах відведення автомобільних доріг штучних споруд, визначення маршрутів та переліку автомобільних доріг, на яких може

проводитися навчання керуванню транспортним засобом, умови та порядок руху в колоні у складі більш як п'ять механічних транспортних засобів, встановлення на транспортних засобах спеціальних звукових і світлових сигнальних пристроїв.

2.1.2. Навчальний розділ «Етика (психологічні основи) водія транспортного засобу».

Розподіл навчальних годин за темами

Таблиця 2

Найменування тем	кількість годин		
	всього	теоретичні заняття	практичні заняття
1. Психофізіологічні основи поведінки водія (особливі фактори ризику, пов'язані з недосвідченістю інших учасників дорожнього руху і найбільш вразливими категоріями учасників)	3	3	-
2. Етика водія транспортного засобу (важливість пильності й поваги до інших учасників дорожнього руху)	7	7	-
Разом	10	10	-

Психофізіологічні основи поведінки водія (особливі фактори ризику, пов'язані з недосвідченістю інших учасників дорожнього руху і найбільш вразливими категоріями учасників): Індивідуальні якості водія транспортного засобу та його вміння оцінювати і прогнозувати дорожньо-транспортну ситуацію, а також час, необхідний для реагування на зміни, що відбуваються в дорожньому русі. Вплив алкоголю та наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів на організм людини. Особливості впливу алкоголю та наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів на організм людини та їх вплив на процес управління транспортними засобами. Зміни в поведінці під час керування через психічний стан, втому. Прогнозування розвитку дорожньої ситуації. Підготовленість водія до керування транспортним засобом, вплив майстерності, стажу керування транспортним засобом і віку на безпеку керування. Дисциплінованість, емоційна стійкість, витривалість, самовладання. Стресовий стан, його запобігання та усунення, прийоми самоконтролю. Вплив психофізіологічного стану водія транспортного засобу на його поведінку. Незадовільний стан здоров'я водія і його вплив на керування транспортним засобом.

Етика водія транспортного засобу (важливість пильності й поваги до інших учасників дорожнього руху): Етика водія транспортного засобу. Основні норми і правила поведінки водія транспортного засобу (сприйняття, оцінка й прийняття рішення, особливо швидкість реакції, особливі фактори ризику, пов'язані з недосвідченістю інших учасників дорожнього руху і найбільш

вразливими категоріями учасників, таких як діти, пішоходи, велосипедисти та люди з обмеженими можливостями пересування). Культура обслуговування пасажирів, зокрема дітей, людей похилого віку, осіб з інвалідністю та осіб з обмеженими фізичними можливостями. Дотримання Правил дорожнього руху як головний елемент етики водія транспортного засобу. Відносини між водіями та пішоходами. Охорона навколишнього природного середовища. Прояви культури водія транспортного засобу у використанні звукових сигналів, методів гальмування та обгону, утриманні транспортного засобу в належному стані. Етика пішоходів, велосипедистів та водіїв мопедів. Культура керування транспортним засобом у складних погодних умовах. Культура перевезення вантажів. Взаємодопомога водіїв транспортних засобів.

2.1.3. Навчальний розділ «Будова і технічне обслуговування транспортного засобу».

Розподіл навчальних годин за темами

Таблиця 3

Найменування тем	кількість годин		
	всього	теоретичні заняття	практичні заняття
1. Загальна будова	0,5	0,5	-
2. Двигун. Пальне та паливні суміші	1	1	-
3. Електрообладнання	0,5	0,5	-
4. Трансмсія, підвіска та механізми керування	1	1	-
5. Технічне обслуговування та експлуатація моторолера, мопеда, мотоцикла та квадро- трицикла	1	1	-
Разом	4	4	-

Загальна будова: Різновиди транспортних засобів: мопеди, мотоцикли, трицикли, квадроцикли, моторолери, мотоколяски. Класифікація транспортних засобів категорій А, А1, В1. Загальна будова моторолера, мопеда та мотоцикла, квадро- трицикла, їх участь у дорожньому русі. Методи знаходження причин поломок.

Двигун. Пальне та паливні суміші: Загальна будова, основні системи та механізми двигуна. Принцип роботи одноциліндрового двотактного та чотиритактного двигунів. Призначення, загальна будова та принцип роботи кривошипно-шатуного та газорозподільного механізмів. Фази газорозподілу. Призначення, загальна будова та принцип роботи системи живлення. Робота карбюратора (інжектора) Марки пального. Октанове число. Паливні суміші. Двигуни, що працюють на бензині з різним октановим числом та паливних сумішах. Призначення, загальна будова та принцип роботи систем змащення та

охолодження двигуна. Несправності основних систем та механізмів двигуна, їх виявлення та усунення.

Електрообладнання: Джерела електричної енергії. Призначення та загальна будова акумуляторних батарей, генераторів змінного струму. Батареї, які функціонують як «паливний бак» і забезпечують електричний двигун енергією, необхідної для переміщення транспортного засобу. Контролер, блок управління двигуном, який регулює струми в мережі між батареями і двигуном. Зарядний пристрій для зарядки батарей. Призначення, загальна будова та принцип роботи системи запалювання та її приладів. Системи запуску двигуна. Призначення та загальна будова електричного двигуна, опалювання кузова, системи вентиляції, склоочисників, вітрового скла. Правила користування стартером. Призначення та загальна будова фар, габаритних ліхтарів, покажчика повороту, звукового сигналу. Несправності приладів та систем електрообладнання, їх виявлення та усунення.

Трансмісія, підвіска та механізми керування: Призначення та загальна будова трансмісії. Механізм зчеплення, його типи, коробка передач, карданна і ланцюгова передачі, редуктор, їх загальна будова та принцип роботи. Призначення та загальна будова підвіски. Пневматичні шини, їх маркування та експлуатація. Призначення, загальна будова та принцип роботи механізмів керування. Рульова колонка, важелі управління механізмом зчеплення, гальмами, коробкою передач, дроселем карбюратора. Несправності трансмісії, підвіски та механізмів керування, їх виявлення та усунення.

Технічне обслуговування та експлуатація моторолера, мопеда, мотоцикла квадро- трицикла: Підготовка нового моторолера, мопеда, мотоцикла, квадро-трицикла до експлуатації. Періодичність технічного обслуговування, щоденне технічне обслуговування, експлуатація моторолера, мопеда, мотоцикла, квадро-трицикла в зимовий та літній період.

2.1.4. Навчальний розділ «Основи керування транспортними засобами і вимоги до безпеки дорожнього руху».

Розподіл навчальних годин за темами

Таблиця 4

Найменування тем	кількість годин		
	всього	теоретичні заняття	практичні заняття
1. Основи керування транспортним засобом	5	5	-
2. Безпека дорожнього руху	5	5	-
Разом	10	10	-

Основи керування транспортним засобом: Робоче місце водія транспортного засобу. Основні механізми та устаткування, що забезпечують керування транспортним засобом, їх розміщення. Призначення систем керування, її приладів та індикаторів. Дії водія транспортного засобу під час використання світлових і звукових сигналів. Техніка керування транспортним засобом. Зовнішні умови, що впливають на керування транспортним засобом. Ступінь прилягання коліс до автомобільної дороги. Початок руху і розгін з послідовним перемиканням передач. Вибір оптимальної швидкості руху. Вибір швидкості і траєкторії руху на поворотах і в умовах обмеженого проїзду залежно від особливостей конструкції транспортного засобу. Вибір швидкості руху в межах і за межами населених пунктів. Повільне, екстремне, переривчасте гальмування. Правила керування гальмовою системою, зокрема на слизькій ділянці автомобільної дороги. Гострота зору. Поле зору. Адаптація (відновлення зору) під час раптового переходу від світла до темряви і навпаки. Засліплення. Зміна поля зору залежно від швидкості руху і щільності транспортного потоку. Помилки в оцінці дорожньої обстановки. Дії водія транспортного засобу в разі пошкодження елементів гальмової системи. Керування транспортним засобом в умовах обмеженого проїзду та недостатньої видимості, на перехрестях, пішохідному переході, крутих поворотах, підйомах і спусках, у транспортному потоці. Послідовність огляду автомобільної дороги під час наближення до перехресть і пішохідних переходів. Керування транспортним засобом під час руху через регульовані і нерегульовані перехрестя, пішохідні переходи, біля місць великого скупчення пішоходів. Габарити транспортного засобу.

Безпека дорожнього руху: Кліматичні умови, що впливають на керування транспортним засобом під час прямолінійного руху, розгону і гальмування, на поворотах. Центр ваги та його вплив на стійкість транспортного засобу. Опір повітря, сила інерції. Швидкість і прискорення. Сила тяги. Ступінь прилягання коліс до автомобільної дороги, його зміна залежно від кліматичних умов, стану шин, автомобільної дороги, швидкості руху. Вплив поперечного нахилу автомобільної дороги і бокового вітру на транспортний засіб. Керованість транспортного засобу. Вплив конструкції та стану шин на керованість транспортного засобу. Стабілізація і коливання передніх коліс та їх вплив на прямолінійність руху транспортного засобу. Зміна напрямку руху. Плавність руху. Відрив коліс від автомобільної дороги. Гальмування, гальмовий шлях, його залежність від швидкості руху, ступеня прилягання коліс до автомобільної дороги та інших факторів. Час, необхідний для реагування водія транспортного засобу на зміни, що відбуваються в дорожньому русі, та спрацьовування гальмового приводу. Безпечні дистанція та інтервал, способи їх дотримання. Час і відстань, які потрібні для гальмування і зупинки транспортного засобу за різних умов руху і швидкості. Дотримання безпечних дистанції та інтервалу за різних умов руху (інтенсивність і швидкість транспортного потоку, стан автомобільної дороги та кліматичні умови) і під час зупинки транспортного засобу. Прийняття компромісних рішень у разі виникнення складної дорожньої обстановки. Керування транспортним засобом у місцях зупинок маршрутних

транспортних засобів, під час зустрічного роз'їзду, випередження та обгону. Способи паркування і стоянки транспортного засобу. Обгін і зустрічний роз'їзд. Проїзд залізничного переїзду. Початок руху на крутих спусках і підйомах, слизькій та важкопрохідній ділянках автомобільної дороги, зокрема без буксування коліс. Проїзд небезпечною ділянкою автомобільної дороги (звуження проїзної частини, смоляне і гравійне покриття, затяжний підйом і спуск, під'їзд до мосту, залізничного переїзду) та ділянкою, на якій проводяться ремонтні роботи. Особливості дорожньої обстановки в межах і за межами населених пунктів. Оцінка дорожньої обстановки під час руху вперед, заднім ходом, гальмування, перед поворотом, маневруванням і обгоном. Використання дзеркала заднього виду. Огляд контрольно-вимірювальних приладів та прилеглих доріг під час проїзду перехресть. Вплив дорожніх умов на безпеку руху. Вимоги до руху по гірській дорозі. Керування транспортним засобом під час руху в межах і за межами населених пунктів у темну пору доби та в умовах недостатньої видимості, дощу, туману, снігопаду. Користування світловими приладами. Зрушення з місця: після стоянки, після зупинки дорожньому русі. виїзд з прилеглої території. Рух по прямих дорогах. зустрічний роз'їзд транспортних засобів, у тому числі в обмеженому просторі. Рух на вигинах дороги. Дії водія транспортного засобу під час засліплення зустрічним світлом фар та запобігання такому засліпленню. Керування транспортним засобом у весняний та осінньо-зимовий період, на льодових переправах. Перевезення пасажирів і вантажів. Забезпечення стійкості транспортного засобу під час розгону, гальмування, повороту. Резерви стійкості транспортного засобу. Дії водія транспортного засобу, зокрема, під час заносу, виникнення загрози зіткнення, пожежі, пошкодження елементів гальмової системи. Розподіл дорожньо-транспортних пригод за порами року, днями тижня, часом доби, категоріями автомобільних доріг, видами транспортних засобів та іншими факторами. Особливості створення аварійної ситуації в межах і за межами населених пунктів. Основні причини виникнення дорожньо-транспортних пригод та їх запобігання. Види експертизи дорожньо-транспортних пригод. Механічний аспект, що є суттєвим для безпеки дорожнього руху, а саме використання ременів безпеки, підголівників та обладнання для дитячої безпеки. Ризики, пов'язані з рухом і керуванням різними видами транспортних засобів і з різними зонами видимості їхніх водіїв.

2.1.5. Навчальний розділ «Медичне забезпечення (заходи допомоги при дорожньо-транспортній пригоді)».

Розподіл навчальних годин за темами

Таблиця 5

Найменування тем	кількість годин		
	всього	теоретичні	практичні

		заняття	заняття
1. Механізм травми в потерпілих унаслідок виникнення дорожньо-транспортної пригоди	3	3	-
2. Види травм. Принципи надання домедичної допомоги	2	2	-
Разом	5	5	-

Механізм травми в потерпілих унаслідок виникнення дорожньо-транспортної пригоди: Поняття про механізм травм. Особливості травм у водіїв, пасажирів, пішоходів. Мотоциклетна та велосипедна травма. Огляд місця події. Первинний та вторинний огляд потерпілого. Правила огляду місця події. Алгоритм дій первинний та вторинний огляд потерпілих Серцево-легенева реанімація.

Види травм. Принципи надання домедичної допомоги: Зупинка кровотечі. Переломи, вивихи. Травми інших анатомічних ділянок. Універсальний алгоритм проведення серцево-легеневої реанімації у потерпілих. Допомога потерпілим при травмах.

2.2. Практичний модуль Програми.

2.2.1. Навчальний розділ «Практичне керування транспортними засобами категорій А, А1, В1».

Розподіл навчальних годин за темами

Таблиця 6

Найменування тем	Кількість годин практичного навчання з підготовки
1. Системи керування транспортним засобом і сигналізації	2
2. Підготовка до виїзду. Рух з невеликою швидкістю	2
3. Рух з різною швидкістю	6
4. Рух із зміною напрямку	4
5. Маневрування в умовах обмеженого проїзду	8
6. Керування транспортним засобом за межами населеного пункту	8
7. Керування транспортним засобом у межах населеного пункту	10

Системи керування транспортним засобом і сигналізації: Посадка водія в транспортний засіб, положення водія транспортного засобу за кермом, вихід з транспортного засобу. Розташування системи керування, сигналізації та контрольно-вимірювальних приладів. Початок руху, переключення передач і гальмування (при непрацюючому двигуні). Регулювання дзеркал. Підготовка двигуна до запуску, запуск та зупинка двигуна. Прогрівання двигуна, спостереження за показаннями контрольно-вимірювальних приладів. Рушання з місця, переключення передач у висхідному і низхідному порядку (з працюючим двигуном і піднятим ведучим колесом), поставлення важеля переключення передач у висхідну позицію. Запобіжні заходи під час виходу з транспортного засобу.

Підготовка до виїзду. Рух з невеликою швидкістю: Контрольний огляд транспортного засобу перед виїздом, запуск та прогрівання двигуна. Повільне рушання з місця, рух по прямій на першій передачі. Підтримання заданої частоти обертів колінчатого валу двигуна. Збереження рівноваги, гальмування та зупинка транспортного засобу. Продемонструвати здатність до безпечної їзди з дотриманням наступних вимог: регулювати захисне спорядження, таке як рукавиці, спеціальне взуття, захисний одяг і шолом безпеки. Вибірково перевіряти стан шин, гальм, рульового керування, перемикача аварійної зупинки двигуна (за наявності), ланцюга, рівень мастильної оливи, фари, світловідбивачі, покажчики повороту та звуковий попереджувальний сигнал.

Рух з різною швидкістю: Рух по прямій. Регулювання швидкості руху шляхом зміни режиму роботи двигуна. Вибір місця зупинки транспортного засобу. Зупинка двигуна. Поставлення важеля перемикачів передач у висхідну позицію. Рушання з місця, розгін. Перемикачів передач у висхідному і низхідному порядку. Рушання з місця, послідовне перемикачів передач, увімкнення сигналів повороту, зупинка транспортного засобу у визначеному місці. Постановка моторолера, мопеда, мотоцикла квадро-, трицикла, на підставку й зняття з неї та переміщення його без допомоги двигуна, йдучи поряд. Постановка моторолера, мопеда, квадро-, трицикла на стоянку, мотоцикла на підставці на стоянку. Виконання щонайменше двох маневрів на підвищеній швидкості, з яких один маневр — на другій або третій передачі зі швидкістю 30 км/год і один — уникнення перешкоди — зі швидкістю щонайменше 50 км/год. Гальмування: необхідно виконати щонайменше дві вправи з гальмування, у тому числі аварійне гальмування на мінімальній швидкості 50 км/год.

Рух із зміною напрямку: Увімкнення сигналів повороту під час зміни напрямку руху. Рушання з місця, розгін, повороти праворуч, ліворуч на кільцевому маршруті. Рушання з місця, послідовне перемикачів передач. Гальмування двигуном та гальмами. Екстрене гальмування. Зупинка транспортного засобу у визначеному місці.

Маневрування в умовах обмеженого проїзду: Проїзд по «колу». Проїзд по «габаритному коридору», «вісімці», «коліній дошці» з прямолінійного руху і з попереднім поворотом праворуч, ліворуч. Проїзд перехрестя прямо, з поворотом праворуч та розворотом. Одночасний проїзд перехрестя трьома транспортними засобами у різних напрямках. Проїзд по «габаритному коридору», «колу», «вісімці», «коліній дошці», «змійці», зокрема послідовно з Х-подібного перехрестя, і зупинка транспортного засобу на стоп-лінії. «Затишний під'їзд» до терміналу для приймання електронних платіжних засобів.

Керування транспортним засобом за межами населеного пункту: Рух у транспортному потоці, виїзд на другорядну автомобільну дорогу. Виїзд з другорядної автомобільної дороги на головну. Проїзд перехрещення автомобільних доріг на різних рівнях. Рух на крутих поворотах, підйомах, спусках, мостах, шляхопроводах, у тунелях. Обгін, зустрічний роз'їзд у місцях звуження автомобільної дороги. Зустрічний роз'їзд на поворотах. Проїзд залізничних переїздів, населених пунктів, зупинок маршрутних транспортних засобів. Рух на підйомах і спусках, зупинка, поновлення руху. Повороти і розвороти. Екстрене гальмування.

Керування транспортним засобом у межах населеного пункту: Виїзд на автомобільну дорогу. Зупинка біля тротуару і початок руху. Рух у транспортному потоці. Маневрування, об'їзд та обгін транспортних засобів. Обгін/випередження: обгін інших транспортних засобів (якщо можливо). Рух уздовж перешкод, наприклад, припаркованих автомобілів. Дії в ситуації, коли обгін виконують інші транспортні засоби (у відповідному випадку). Проїзд пішохідних переходів, зупинок маршрутних транспортних засобів. Зупинка біля тротуару між іншими транспортними засобами. Рух на автомобільних дорогах з одностороннім рухом, по кільцевому маршруту з об'їздом транспортних засобів, що не рухаються. Рух з дотриманням безпечної дистанції, зустрічний роз'їзд на вузьких ділянках автомобільної дороги, обгін, зупинка на узбіччі, поновлення руху. Розвороти, рух через мости, шляхопроводи, тунелі. Проїзд складних регульованих перехресть, зокрема у транспортному потоці, повороти і розвороти на перехресті. Особливі ділянки доріг (за наявності): перехрестя з круговим рухом. Залізничні переїзди. трамвайні/автобусні зупинки. Пішохідні переходи. Рух на затяжних підйомах і спусках. Тунелі.

2.2.2. Навчальний розділ «Спеціальні положення стосовно категорій А, А1».

Розподіл навчальних годин за темами

Таблиця 7

Найменування тем	Кількість годин практичного навчання з підготовки
------------------	---

1. Використання захисного спорядження	1
2. Видимість	1
3. Механічні аспекти	1
Разом	3

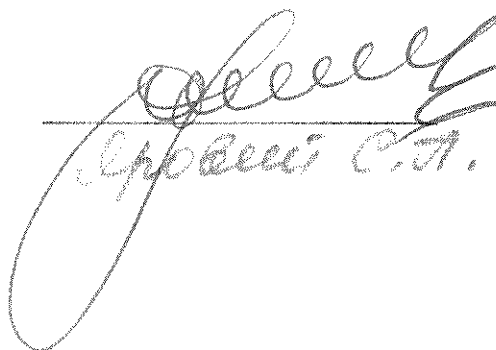
Використання захисного спорядження: рукавиці, бутси, захисний одяг, шолом.

Видимість: мотоциклістів, моторолерів, мопедів, квадро- і трициклів для інших учасників дорожнього руху. Фактори ризику, що стосуються різних дорожніх умов, з додатковою увагою до слизьких частин, таких як зливні кришки, дорожньої розмітки – лінії, стрілки, трамвайні колії.

Механічні аспекти, що стосуються безпеки на дорозі, з додатковою увагою до важеля аварійної зупинки, рівня масла і ланцюга.

Примітка.

Заняття з практичного керування транспортними засобами категорій А, А1, В1 проводяться на майданчику для навчання з початкового керування (автодром).

Sroves S.A.

ТИПОВА ТЕМАТИЧНА ПРОГРАМА
підготовки водіїв транспортних засобів категорії В

I. Типовий тематичний план

Зміст навчального матеріалу	кількість годин підготовки		
	всього	у тому числі	
		теоретичні заняття	практичні заняття
Навчальні розділи теоретичного модуля			
Основи законодавства у сфері безпеки дорожнього руху	30	30	-
Етика (психологічні основи) водія транспортного засобу	10	10	-
Будова і технічне обслуговування транспортного засобу	8	8	-
Основи керування транспортними засобами і вимоги до безпеки дорожнього руху	10	10	-
Медичне забезпечення (заходи допомоги при дорожньо-транспортній пригоді)	5	5	-
Іспит (тестування)	1	1	-
Навчальний розділ практичного модуля			
Практичне керування транспортними засобами категорії В	40	-	40
Практичний іспит	0,40	-	0,40
Разом	104	64	40

II. Типова тематична програма навчальних тем

2.1. Теоретичний модуль Програми.

2.1.1. Навчальний розділ «Основи законодавства у сфері безпеки дорожнього руху».

Розподіл навчальних годин за темами

Найменування тем	кількість годин		
	всього	у тому числі	
		теоретичні заняття	практичні заняття
1. Законодавство, що визначає правові основи забезпечення безпеки дорожнього руху та регулює відносини у сфері взаємодії суспільства і природи	1	1	-
2. Законодавство, яке встановлює відповідальність за порушення у сфері дорожнього руху	1	1	-
3. Загальні положення, основні поняття і терміни, використовувані в Правилах дорожнього руху	1	1	-
4. Обов'язки учасників дорожнього руху	3	3	-
5. Вимоги до водіїв мопедів, велосипедистів, осіб, які керують гужовим транспортом, і погоничів тварин	2	2	
6. Дорожні знаки	6	6	-
7. Дорожня розмітка та обладнання	2	2	-
8. Регулювання дорожнього руху за допомогою світлофора та сигналів регулювання	2	2	-
9. Попереджувальні сигнали	2	2	
10. Порядок руху, зупинка і стоянка транспортного засобу	3	3	-
11. Проїзд перехресть	3	3	-
12. Проїзд пішохідних переходів, зупинок маршрутних транспортних засобів і залізничних переїздів. Переваги маршрутних транспортних засобів	1	1	-
13. Перевезення пасажирів (запобіжні заходи під час висадки пасажирів) і вантажів	1	1	-
14. Особливі умови руху	1	1	
15. Технічний стан, обладнання, номерні та розпізнавальні знаки, написи і позначення транспортного засобу	1	1	-
16. Організація дорожнього руху, що потребує узгодження з Національною поліцією	1	1	-
Разом	30	30	-

Законодавство, що визначає правові основи забезпечення безпеки дорожнього руху та регулює відносини у сфері взаємодії суспільства і природи: Основи законодавства про дорожній рух, автомобільний транспорт, страхування цивільно-правової відповідальності, охорону праці. Основні вимоги постанов Кабінету Міністрів України від 07 вересня 1998 р. № 1388 «Про затвердження Порядку державної реєстрації (перереєстрації), зняття з обліку автомобілів, автобусів, а також самохідних машин, сконструйованих на шасі автомобілів, мотоциклів, мопедів, моторолерів та квадро- і трициклів усіх типів, марок і моделей, причепів, напівпричепів, мотоколясок, інших прирівняних до них транспортних засобів та мопедів» (Офіційний вісник України, 1998 р. № 36 ст. 1327), від 08 травня 1993 р. № 340 «Про затвердження Положення про порядок видачі посвідчень водія та допуску громадян до керування транспортними засобами» (ЗП України, 1993 р., № 10, ст. 211. Офіційний вісник України, 1999 р. № 42 ст. 2096), від 30 січня 2012 р. № 137 «Про затвердження Порядку проведення обов'язкового технічного контролю та обсягів перевірки технічного стану транспортних засобів, технічного опису та зразка протоколу перевірки технічного стану транспортного засобу» (Офіційний вісник України, 2012 р. № 16 ст. 141).

Законодавство, яке встановлює відповідальність за порушення у сфері дорожнього руху: Порядок і строки проведення державної реєстрації транспортних засобів. Вимоги до експлуатації транспортного засобу. Мета, періодичність і порядок проведення технічного огляду. Відповідальність власника за технічний стан транспортного засобу. Податок з власників транспортного засобу. Порядок допуску до керування транспортним засобом та отримання посвідчення водія. Цивільна відповідальність. Відшкодування матеріальних збитків, що завдані під час виникнення дорожньо-транспортної пригоди. Право власності, суб'єкти права власності. Право власності і володіння транспортним засобом. Небезпечні випадки, які виникають під час експлуатації та обслуговування транспортного засобу. Попереджувальні надписи. Знаки безпеки. Законодавство з питань охорони навколишнього природного середовища, відповідальність за його порушення. Основні заходи щодо зниження негативного впливу транспортних засобів на навколишнє природне середовище (належне використання спеціальних звукових сигнальних пристроїв, помірне споживання палива, обмеження викидів забруднюючих речовин тощо). Відповідальність за порушення Правил дорожнього руху і виникнення дорожньо-транспортних пригод. Види адміністративних правопорушень, адміністративна відповідальність у сфері дорожнього руху. Кримінальна відповідальність за порушення Правил дорожнього руху. Види покарань.

Загальні положення, основні поняття і терміни, використовувани в Правилах дорожнього руху: Правила дорожнього руху як правова основа дорожнього руху. Терміни, поняття визначені в Правилах дорожнього руху. Порядок уведення обмежень у дорожньому русі, відповідність обмежень, інструкцій та інших нормативних актів вимогам Правил дорожнього руху.

Обов'язки учасників дорожнього руху: Обов'язки і права водіїв транспортних засобів. Обставини, при яких водієві забороняється керувати і передавати іншим особам керування транспортним засобом. Обов'язки і права водіїв транспортних засобів, що рухаються з увімкнутими проблисковими маячками та/або спеціальним звуковим сигналом, виконуючи невідкладне службове завдання. Обов'язки водіїв транспортних засобів щодо надання безперешкодного проїзду транспортним засобам оперативних та дорожньо-експлуатаційних служб. Обов'язки (заходи) учасників дорожнього руху, причетних до дорожньо-транспортної пригоди. Обов'язки, права та правила поведінки пішоходів і пасажирів.

Вимоги до водіїв мопедів, велосипедистів, осіб, які керують гужовим транспортом, і погоничів тварин: Вікові обмеження та вимоги до водіїв мопедів, велосипедистів, осіб, які керують гужовим транспортом, і погоничів тварин. Технічний стан і обладнання зазначених транспортних засобів. Розміщення таких транспортних засобів на проїзній частині. Правила користування велосипедною доріжкою. Умови, при яких рух зазначених транспортних засобів і тварин забороняється.

Дорожні знаки: Дорожні знаки, їх класифікація та значення в системі організації дорожнього руху, вимоги до встановлення. Попереджувальні знаки, їх призначення, вимоги до встановлення. Найменування кожного знака, його значення та зона дії. Знаки, що повторюються, їх встановлення. Таблички до попереджувальних знаків. Дії водія транспортного засобу, що наближається до небезпечної ділянки автомобільної дороги з встановленим попереджувальним знаком. Наслідки порушення вимог Правил дорожнього руху в частині його регулювання попереджувальним знаком. Знаки пріоритету, їх призначення. Найменування кожного знака, його встановлення та зона дії. Дії водія транспортного засобу, який наближається до ділянки автомобільної дороги з встановленим знаком пріоритету. Наслідки порушення вимог Правил дорожнього руху в частині його регулювання знаком пріоритету. Заборонні знаки, їх призначення. Найменування кожного знака, особливості його встановлення та зона дії. Таблички до заборонних знаків. Дії водія транспортного засобу, який наближається до ділянки автомобільної дороги з встановленим заборонним знаком. Наслідки порушення вимог Правил дорожнього руху в частині його регулювання заборонним знаком. Наказові знаки, їх призначення. Найменування кожного знака, особливості його встановлення та зона дії. Таблички до наказових знаків. Наслідки порушення вимог Правил дорожнього руху в частині його регулювання наказовим знаком. Інформаційно-вказівні знаки, їх призначення. Найменування кожного знака, його встановлення та зона дії. Таблички до інформаційно-вказівних знаків. Наслідки порушення вимог Правил дорожнього руху в частині його регулювання інформаційно-вказівним знаком. Знаки сервісу, їх призначення. Найменування кожного знака, його встановлення. Таблички до знаків сервісу.

Дорожня розмітка та обладнання: Дорожня розмітка та обладнання, їх значення в системі організації дорожнього руху. Класифікація дорожньої розмітки. Призначення горизонтальної дорожньої розмітки, її колір і правила нанесення. Написи та позначки на проїзній частині автомобільної дороги. Дії водія транспортного засобу відповідно до нанесеної розмітки. Призначення вертикальної дорожньої розмітки, її колір і правила нанесення. Дії водія транспортного засобу відповідно до нанесеної розмітки. Дорожнє обладнання як засіб регулювання дорожнього руху на небезпечних ділянках автомобільної дороги (огороження, світлове сигнальне обладнання, попереджувальні світлові круглі тумби тощо).

Регулювання дорожнього руху за допомогою світлофора та сигналів регулювання: Засоби регулювання дорожнього руху. Типи світлофорів, їх призначення. Світлофори, що мають сигнали біло-місячного кольору. Реверсивні світлофори. Світлофори, що регулюють рух пішоходів. Регулювання руху трамваїв та інших транспортних засобів, які рухаються по відокремленій смузі. Організація дорожнього руху за допомогою світлофорів. Регулювання дорожнього руху за допомогою сигналів регулювальника, їх значення.

Попереджувальні сигнали: Види і призначення попереджувальних сигналів. Правила подачі звукових і світлових сигналів та сигналів за допомогою рук. Випадки обов'язкового увімкнення ближнього і дальнього світла фар або протитуманних фар, аварійної світлової сигналізації. Наслідки порушення вимог до подачі попереджувальних сигналів.

Порядок руху, зупинка і стоянка транспортного засобу: Початок і зміна напрямку руху: повороти ліворуч і праворуч, зміна смуг руху. Обов'язки водія транспортного засобу перед початком руху, здійснення будь-яких маневрів з поворотом і розворотом на перехресті та поза ним. Вимоги до використання смуг гальмування та розгону. Обов'язки водія у разі, коли траєкторії руху транспортних засобів перетинаються, а черговість руху не встановлена. Порядок руху заднім ходом. Місця, у яких забороняється розворот. Наслідки порушення вимог Правил дорожнього руху перед початком руху транспортного засобу і зміни його напрямку. Смуги для руху нерейкових транспортних засобів. Вимоги до розташування транспортного засобу на проїзній частині автомобільної дороги в межах і за межами населених пунктів, що має дві, три, чотири і більше смуг руху. Випадки, коли дозволяється рух транспортного засобу по трамвайній колії. Виїзд і рух по автомобільній дорозі, що має смугу для реверсивного руху. Наслідки порушення вимог до розташування транспортних засобів на проїзній частині автомобільної дороги. Швидкість руху транспортного засобу в житлових і пішохідних зонах, у межах і за межами населених пунктів, на автомагістралях, під час буксирування зазначеного засобу і причепа. Безпечні дистанція та інтервал. Вимоги до водія тихохідного і великовантажного транспортного засобу, у разі виникнення перешкоди або небезпеки для руху. Наслідки порушення вимог до швидкості руху, дотримання

безпечних дистанції та інтервалу. Зустрічний роз'їзд та обгін. Випадки, коли обгін забороняється. Особливості виконання обгону в різних дорожніх ситуаціях. Наслідки порушення вимог до виконання зустрічного роз'їзду та обгону. Вимоги до зупинки і стоянки транспортного засобу. Випадки, коли водій може залишити транспортний засіб на зупинці або стоянці. Стоянка біля тротуару і на тротуарах. Місця, у яких заборонені зупинка і стоянка. Вимоги до водія в разі вимушеної зупинки і стоянки. Наслідки порушення правил зупинки і стоянки.

Проїзд перехресть: Види перехресть. Вимоги до руху праворуч та ліворуч на перехресті. Умови, при яких забороняється виїжджати на перехрестя. Порядок і черговість проїзду регульованих перехресть. Вимоги до проїзду перехресть, де ввімкнені світлофори з додатковими секціями. Пріоритет сигналів світлофора і регулювальника, дорожні знаки. Вимоги до проїзду перехресть, створених рівнозначними і нерівнозначними автомобільними дорогами. Черговість проїзду, якщо головна автомобільна дорога змінює напрямок руху на перехресті. Проїзд перехресть у разі, коли водій транспортного засобу не може визначити головну автомобільну дорогу, а знаки пріоритету відсутні. Наслідки порушення вимог до проїзду перехресть.

Проїзд пішохідних переходів, зупинок маршрутних транспортних засобів і залізничних переїздів. Переваги маршрутних транспортних засобів: Види пішохідних переходів, зупинок маршрутних транспортних засобів і залізничних переїздів. Вимоги до проїзду пішохідних переходів, зупинок маршрутних транспортних засобів. Випадки, коли забороняється проїзд залізничних переїздів. Дії водія транспортного засобу під час вимушеної зупинки на залізничному переїзді. Наслідки порушення вимог до переїзду пішохідних переходів, зупинок маршрутних транспортних засобів і залізничних переїздів. Переваги маршрутних транспортних засобів, які розпочинають рух від зупинок у межах населених пунктів та вимоги до їх водіїв. Вимоги до користування смугами на автомобільній дорозі, позначеними дорожніми знаками 5.8 і 5.11 згідно з Правилами дорожнього руху. Переваги трамваїв у разі, коли вони рухаються поза перехрестями. Наслідки порушення вимог Правил дорожнього руху.

Перевезення пасажирів (запобіжні заходи під час висадки пасажирів) і вантажів: Вимоги до перевезення пасажирів, зокрема дітей, і транспортних засобів, призначених для їх перевезення, швидкості руху. Випадки, коли перевезення пасажирів забороняється. Вимоги до завантаження, розміщення і перевезення вантажу. Наслідки порушення вимог до перевезення пасажирів і вантажів.

Особливі умови руху: Особливості руху транспортного засобу в темну пору доби або в умовах недостатньої видимості, зокрема тунелях. Вимоги до руху транспортного засобу з увімкненим ближнім і дальнім світлом фар, габаритними і стоянковими вогнями, протитуманними фарами і ліхтарями,

фарами-прожекторами і фарами-шукачами, розпізнавальними знаками автопоїзда. Дії водія транспортного засобу в разі засліплення зустрічним світлом фар. Способи буксирування транспортного засобу, зокрема механічного транспортного засобу, на гнучкому і жорсткому зчепленні та методом часткового навантаження на платформу чи спеціальне опорне пристосування. Випадки, коли буксирування забороняється. Перевезення пасажирів під час буксирування транспортного засобу. Порядок і умови проведення занять з практичного керування транспортним засобом. Вимоги до слухача, спеціаліста з питань навчання керуванню транспортним засобом, а також обладнання транспортного засобу, на якому проводяться такі заняття. Організація руху транспортних засобів у колоні. Установлення розпізнавального знака «Колона». Розташування та швидкість руху транспортних засобів у колоні. Вимоги до водіїв транспортних засобів, що рухаються у колоні. Рух пішоходів у житловій зоні. Вимоги до водіїв транспортних засобів під час руху автомобільними дорогами в житловій зоні. Автомагістралі і автомобільні дороги, їх основні ознаки. В'їзд на автомагістралі/з'їзд з автомагістралей або подібних доріг (за наявності): виїзд зі смуги розгону, з'їзд на смугу гальмування. Транспортні розв'язки на автомагістралях і автомобільних дорогах. Вимоги до водіїв транспортних засобів, що рухаються на автомагістралях і автомобільних дорогах. Обмеження руху на автомагістралях і автомобільних дорогах. Основні ознаки гірських доріг і крутих спусків. Вимоги до руху на гірських дорогах і крутих спусках. Вимоги до водія транспортного засобу, що прибуває до України з іншої країни, а також водія-громадянина України, який виїжджає за кордон. Наслідки порушення вимог до користування зовнішніми світловими приладами, буксирування та експлуатації транспортних составів, руху транспортних засобів у колоні, у житловій зоні, на автомагістралях і автомобільних дорогах, гірських дорогах і крутих спусках.

Технічний стан, обладнання, номерні та розпізнавальні знаки, написи і позначення транспортного засобу: Порядок і умови експлуатації транспортного засобу. Несправності транспортного засобу, у разі виникнення яких водій повинен вжити заходів до їх усунення та подальший рух заборонено. Наслідки порушення вимог до технічного стану та обладнання транспортного засобу. Номерні та розпізнавальні знаки, написи і позначення транспортного засобу. Номерні знаки і написи, обов'язкові для механічного транспортного засобу. Вимоги до обладнання такого засобу розпізнавальними знаками. Попереджувальні пристрої (прапорці, щитки). Знак аварійної зупинки (ліхтар). Наслідки порушення вимог до стану номерних і розпізнавальних знаків, написів, позначень.

Організація дорожнього руху, що потребує узгодження з Національною поліцією: Розміщення в смугах відведення автомобільних доріг штучних споруд, визначення маршрутів та переліку автомобільних доріг, на яких може проводитися навчання керуванню транспортним засобом, умови та порядок руху в колоні у складі більше як п'ять механічних транспортних засобів,

встановлення на транспортних засобах спеціальних звукових і світлових сигнальних пристроїв.

2.1.2. Навчальний розділ «Етика (психологічні основи) водія транспортного засобу».

Розподіл навчальних годин за темами

Таблиця 2

Найменування тем	кількість годин		
	всього	теоретичні заняття	практичні заняття
1. Психофізіологічні основи поведінки водія (особливі фактори ризику, пов'язані з недосвідченістю інших учасників дорожнього руху і найбільш вразливими категоріями учасників)	5	5	-
2. Етика водія транспортного засобу (важливість пильності й поваги до інших учасників дорожнього руху)	5	5	-
Разом	10	10	-

Психофізіологічні основи поведінки водія (особливі фактори ризику, пов'язані з недосвідченістю інших учасників дорожнього руху і найбільш вразливими категоріями учасників): Індивідуальні якості водія транспортного засобу та його вміння оцінювати і прогнозувати дорожньо-транспортну ситуацію, а також час, необхідний для реагування на зміни, що відбуваються в дорожньому русі. Вплив алкоголю та наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів на організм людини. Особливості впливу алкоголю та наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів на організм людини та їх вплив на процес управління транспортними засобами. Зміни в поведінці під час керування через психічний стан, втому. Прогнозування розвитку дорожньої ситуації. Підготовленість водія до керування транспортним засобом, вплив майстерності, стажу керування транспортним засобом і віку на безпеку керування. Дисциплінованість, емоційна стійкість, витривалість, самовладання. Стресовий стан, його запобігання та усунення, прийоми самоконтролю. Вплив психофізіологічного стану водія транспортного засобу на його поведінку. Незадовільний стан здоров'я водія і його вплив на керування транспортним засобом. Ризики, пов'язані з рухом і керуванням різними видами транспортних засобів і з різними зонами видимості їхніх водіїв.

Етика водія транспортного засобу (важливість пильності й поваги до інших учасників дорожнього руху): Етика водія транспортного засобу. Основні норми і правила поведінки водія транспортного засобу (сприйняття, оцінка й прийняття рішення, особливо швидкість реакції, особливі фактори ризику,

пов'язані з недосвідченістю інших учасників дорожнього руху і найбільш вразливими категоріями учасників, таких як діти, пішоходи, велосипедисти та лади з обмеженими можливостями пересування). Культура обслуговування пасажирів, зокрема дітей, людей похилого віку, осіб з інвалідністю та осіб з обмеженими фізичними можливостями. Дотримання Правил дорожнього руху як головний елемент етики водія транспортного засобу. Відносини між водіями та пішоходами. Охорона навколишнього природного середовища. Прояви культури водія транспортного засобу у використанні звукових сигналів, методів гальмування та обгону, утриманні транспортного засобу в належному стані. Етика пішоходів, велосипедистів та водіїв мопедів. Культура керування транспортним засобом у складних погодних умовах. Культура перевезення вантажів. Взаємодопомога водіїв транспортних засобів.

2.1.3. Навчальний розділ «Будова і технічне обслуговування транспортного засобу».

Розподіл навчальних годин за темами

Таблиця 3

Найменування тем	кількість годин		
	всього	теоретичні заняття	практичні заняття
1. Загальна будова	1	1	-
2. Двигун. Пальне та паливні суміші	2	2	-
3. Електрообладнання	2	2	-
4. Трансмісія, підвіска та механізми керування	2	2	-
5. Технічне обслуговування та експлуатація автомобіля	1	1	-
Разом	8	8	-

Загальна будова: Класифікація транспортних засобів за призначенням та категоріями. Загальна будова транспортних засобів та їх участь у дорожньому русі. Методи знаходження причин поломок.

Двигун. Пальне та паливні суміші: Загальна будова, основні механізми та системи двигуна. Призначення, загальна будова та принцип роботи кривошипно-шатунного та газорозподільного механізмів. Призначення, загальна будова та принцип роботи системи охолодження двигуна. Відмінності систем рідинного та повітряного охолодження двигуна. Охолоджувальні рідини. Переохолодження та перегрівання двигуна. Причини і способи запобігання перегріванню двигуна. Призначення, загальна будова та принцип роботи системи змащення двигуна. Робота двигуна в разі недостатнього чи надмірного рівня мастила в системі змащення. Контроль за тиском мастила. Марки мастила. Призначення та загальна будова системи живлення двигуна,

принцип роботи її приладів. Типи двигуна (бензиновий, дизельний). Пальне для бензинового двигуна. Марки бензину. Октанове число. Паливні суміші, детонація паливної суміші. Вплив детонації на роботу двигуна. Турбонадув. Загальна будова та принцип роботи систем живлення дизельного двигуна і газобалонного обладнання. Несправності основних систем та механізмів двигуна, їх виявлення та усунення.

Електрообладнання: Призначення, загальна будова та принцип роботи системи електрообладнання та її приладів. Батареї, які функціонують як «паливний бак» і забезпечують електричний двигун енергією, необхідної для переміщення транспортного засобу. Контролер, блок управління двигуном, який регулює струми в мережі між батареями і двигуном. Зарядний пристрій для зарядки батарей. Призначення та загальна будова акумуляторної батареї. Призначення, загальна будова та принцип роботи генератора змінного струму. Призначення та загальна будова стартера. Дистанційна система керування та правила користування стартером. Призначення та загальна будова контрольно-вимірвальних приладів. Контрольні лампи. Призначення та загальна будова електричного двигуна опалювання кузова, системи вентиляції, склоочисників. Додаткове обладнання кузова. Призначення, розташування та загальна будова фар, габаритних ліхтарів, ламп освітлення, щитка контрольних приладів, попереджувальних сигналів, штепсельних розеток. Загальна будова та принцип роботи покажчика повороту, аварійної світлової сигналізації, звукового сигналу та його реле. Призначення та загальна будова запобіжників. Несправності джерела електричного струму, приладів освітлення і сигналізації, їх виявлення та усунення.

Трансмісія, підвіска та механізми керування: Призначення, загальна будова та принцип роботи трансмісії. Зчеплення, механічна та автоматична коробки передач, карданні передачі та ведучі мости. Несправності трансмісії, їх виявлення та усунення. Призначення, загальна будова та принцип роботи підвіски. Несправності підвіски, їх виявлення та усунення. Пневматичні шини, їх маркування та експлуатація. Призначення, загальна будова та принцип роботи механізмів рульового керування. Несправності механізмів рульового керування, їх виявлення та усунення. Призначення, загальна будова та принцип роботи гальмової системи та її механізмів. Гальмова система з гідравлічним та пневматичним приводом Ретардери. Антиблокувальні системи коліс Рідини, що використовуються в роботі гідравлічного приводу гальм, їх властивості. Несправності гальмової системи, їх виявлення та усунення. Призначення, загальна будова та принцип роботи стоянкової (запасної) гальмової системи.

Технічне обслуговування та експлуатація автомобіля: Перевірка технічного стану та укомплектованості транспортного засобу. Проведення контрольного огляду транспортного засобу перед виїздом та після повернення. Правила та умови безпечного перевезення пасажирів і вантажу. Загальна будова, класифікація та технічне обслуговування причепів різних марок. Завантаження, розміщення та кріплення вантажу. Особливості експлуатації

транспортного засобу. Норми витрат пального (у тому числі в особливих умовах), мастильних матеріалів, рідин. Зменшення та збільшення норм витрат пального. Можливості економії пального, мастильних матеріалів і рідин. Витрати пального.

2.1.4. Навчальний розділ «Основи керування транспортними засобами і вимоги до безпеки дорожнього руху».

Розподіл навчальних годин за темами

Таблиця 4

Найменування тем	кількість годин		
	всього	теоретичні заняття	практичні заняття
1. Основи керування транспортним засобом	5	5	-
2. Безпека дорожнього руху	5	5	-
Разом	10	10	-

Основи керування транспортним засобом: Робоче місце водія транспортного засобу. Основні механізми та устаткування, що забезпечують керування транспортним засобом, їх розміщення. Призначення систем керування, її приладів та індикаторів. Дії водія транспортного засобу під час використання світлових і звукових сигналів. Техніка керування транспортним засобом. Зовнішні умови, що впливають на керування транспортним засобом. Ступінь прилягання коліс до автомобільної дороги. Початок руху і розгін з послідовним перемиканням передач. Вибір оптимальної швидкості руху. Вибір швидкості і траєкторії руху на поворотах і в умовах обмеженого проїзду залежно від особливостей конструкції транспортного засобу. Вибір швидкості руху в межах і за межами населених пунктів. Повільне, екстремне, переривчасте гальмування. Точне гальмування до зупинки. Гострота зору. Поле зору. Адаптація (відновлення зору) під час раптового переходу від світла до темряви і навпаки. Засліплення. Зміна поля зору залежно від швидкості руху і щільності транспортного потоку. Помилки в оцінці дорожньої обстановки. Правила керування гальмовою системою, зокрема на слизькій ділянці автомобільної дороги. Дії водія транспортного засобу в разі пошкодження елементів гальмової системи. Керування транспортним засобом в умовах обмеженого проїзду та недостатньої видимості, на перехрестях, пішохідному переході, крутих поворотах, підйомах і спусках, у транспортному потоці. Послідовність огляду автомобільної дороги під час наближення до перехресть і пішохідних переходів. Керування транспортним засобом під час руху через регульовані і нерегульовані перехрестя, пішохідні переходи, біля місць великого скупчення пішоходів. Габарити транспортного засобу.

Безпека дорожнього руху: Кліматичні умови, що впливають на керування транспортним засобом під час прямолінійного руху, розгону і гальмування, на

поворотах. Центр ваги та його вплив на стійкість транспортного засобу. Опір повітря, сила інерції. Швидкість і прискорення. Сила тяги. Ступінь прилягання коліс до автомобільної дороги, його зміна залежно від кліматичних умов, стану шин, автомобільної дороги, швидкості руху. Вплив поперечного нахилу автомобільної дороги і бокового вітру на транспортний засіб. Керованість транспортного засобу. Вплив конструкції та стану шин на керованість транспортного засобу. Стабілізація і коливання передніх коліс та їх вплив на прямолінійність руху транспортного засобу. Зміна напрямку руху. Плавність руху. Відрив коліс від автомобільної дороги. Гальмування, гальмовий шлях, його залежність від швидкості руху, ступеня прилягання коліс до автомобільної дороги та інших факторів. Час, необхідний для реагування водія транспортного засобу на зміни, що відбуваються в дорожньому русі, та спрацьовування гальмового приводу. Безпечні дистанція та інтервал, способи їх дотримання. Час і відстань, які потрібні для гальмування і зупинки транспортного засобу за різних умов руху і швидкості. Дотримання безпечних дистанції та інтервалу за різних умов руху (інтенсивність і швидкість транспортного потоку, стан автомобільної дороги та кліматичні умови) і під час зупинки транспортного засобу. Прийняття компромісних рішень у разі виникнення складної дорожньої обстановки. Керування транспортним засобом у місцях зупинок маршрутних транспортних засобів, під час зустрічного роз'їзду, випередження та обгону. Способи паркування і стоянки транспортного засобу. Обгін і зустрічний роз'їзд. Проїзд залізничного переїзду. Початок руху на крутих спусках і підйомах, слизькій та важкопрохідній ділянках автомобільної дороги, зокрема без буксування коліс. Проїзд небезпечною ділянкою автомобільної дороги (звуження проїзної частини, смоляне і гравійне покриття, затяжний підйом і спуск, під'їзд до мосту, залізничного переїзду) та ділянкою, на якій проводяться ремонтні роботи. Особливості дорожньої обстановки в межах і за межами населених пунктів. Оцінка дорожньої обстановки під час руху вперед, заднім ходом, гальмування, перед поворотом, маневруванням і обгоном. Використання дзеркала заднього виду. Огляд контрольно-вимірювальних приладів та прилеглих доріг під час проїзду перехресть. Вплив дорожніх умов на безпеку руху. Вимоги до руху по гірській дорозі. Керування транспортним засобом під час руху в межах і за межами населених пунктів у темну пору доби та в умовах недостатньої видимості, дощу, туману, снігопаду. Користування світловими приладами. Зрушення з місця: після стоянки, після зупинки дорожньому русі, виїзд з прилеглої території. Рух по прямих дорогах, зустрічний роз'їзд транспортних засобів, у тому числі в обмеженому просторі. Рух на вигинах дороги. Дії водія транспортного засобу під час засліплення зустрічним світлом фар та запобігання такому засліпленню. Керування транспортним засобом у весняний та осінньо-зимовий період, на льодових переправах. Перевезення пасажирів і вантажів. Забезпечення стійкості транспортного засобу під час розгону, гальмування, повороту. Резерви стійкості транспортного засобу. Дії водія транспортного засобу, зокрема, під час заносу, виникнення загрози зіткнення, пожежі, пошкодження елементів гальмової системи. Розподіл дорожньо-транспортних пригод за порами року, днями тижня, часом доби, категоріями автомобільних доріг, видами транспортних засобів та іншими

факторами. Особливості створення аварійної ситуації в межах і за межами населених пунктів. Основні причини виникнення дорожньо-транспортних пригод та їх запобігання. Види експертизи дорожньо-транспортних пригод. Механічний аспект, що є суттєвим для безпеки дорожнього руху, а саме використання ременів безпеки, підголівників та обладнання для дитячої безпеки.

2.1.5. Навчальний розділ «Медичне забезпечення (заходи допомоги при дорожньо-транспортній пригоді)».

Розподіл навчальних годин за темами

Таблиця 5

Найменування тем	кількість годин		
	всього	теоретичні заняття	практичні заняття
1. Механізм травми в потерпілих внаслідок виникнення дорожньо-транспортної пригоди	3	3	-
2. Види травм. Принципи надання домедичної допомоги	2	2	-
Разом	5	5	-

Механізм травми в потерпілих внаслідок виникнення дорожньо-транспортної пригоди: Поняття про механізм травм. Особливості травм у водіїв, пасажирів, пішоходів. Огляд місця події. Первинний та вторинний огляд потерпілого. Правила огляду місця події. Алгоритм дій первинний та вторинний огляд потерпілих.

Види травм. Принципи надання домедичної допомоги: Зупинка кровотечі. Переломи, вивихи. Травми інших анатомічних ділянок. Серцево-легенева реанімація. Універсальний алгоритм проведення серцево-легеневої реанімації в потерпілих. Допомога потерпілим при травмах.

2.2. Практичний модуль Програми.

2.2.1. Навчальний розділ «Практичне керування транспортними засобами категорії В».

Розподіл навчальних годин за темами

Таблиця 6

Найменування тем	Кількість годин практичного навчання з підготовки
------------------	---

1. Основи керування транспортним засобом (дозволено проведення на тренажерах (за наявності))	2
2. Керування транспортним засобом на майданчику	5 (3 з автоматичною коробкою передач)
3. Керування транспортним засобом на автомобільних дорогах з низькою інтенсивністю руху	6
4. Керування транспортним засобом на автомобільній дорозі з високою інтенсивністю руху	9 (2*)
5. Керування транспортним засобом в особливих умовах	8
6. Удосконалення навичок керування транспортним засобом	10 (2*)
Разом	40

Основи керування транспортним засобом: Посадка водія в транспортний засіб. Ознайомлення із системами керування і сигналізації, контрольно-вимірювальними приладами. Правильне положення рук на рульовому колесі та ніг на педалях. Відрегулювання сидіння таким чином, щоб мати правильне положення сидячи. Відрегулювання дзеркала заднього виду, ременів безпеки, підголівники (за наявності). Перевірити, чи зачинені двері. Вибірково перевірити стан шин, рульового керування, гальм, рідин (моторної оливи, охолоджувальної рідини, рідини склоомивача тощо) фар, світловідбивачів, покажчиків повороту та звукового попереджувального сигналу. Перевірити гальмову систему з підсилювачем та систему рульового керування з підсилювачем, перевірити стан коліс, гайок кріплення кліс, бризковиків, вітрового скла, вікон і склоочисників, рідин, перевірити й використовувати панель приладів, у тому числі й реєструвальну апаратуру. Запуск двигуна. Спостереження за показаннями контрольно-вимірювальних приладів. Прийоми керування транспортним засобом. Рушання з місця, рух по прямій з перемиканням передач у висхідному і низхідному порядку. Регулювання швидкості руху. Повороти праворуч, ліворуч, гальмування, зупинка. Повороти керма праворуч, ліворуч двома руками, у тому числі «перехопленням», правою або лівою рукою, збільшення кількості поворотів керма. Взаємодія систем керування перед початком руху, під час руху на різних передачах з розворотами, поворотами, повільне і термінове гальмування, зупинка. Рух заднім ходом. Розвороти в умовах необмеженого і обмеженого проїзду. Зупинка і стоянка.

Керування транспортним засобом на майданчику: Підготовка до виїзду. Контрольний огляд транспортного засобу. Запуск двигуна, перевірка показань контрольно-вимірювальних приладів. Рушання з місця. Рух з невеликою швидкістю. Рух з перемиканням передач у висхідному і низхідному порядку.

Зупинка. Рух заднім ходом по прямій або з поворотом праворуч або ліворуч з дотриманням правильної смуги руху. Розворот транспортного засобу з використанням передньої та задньої передач. Рух з різною швидкістю. Рух по прямій з перемиканням передач. Розгін. Перемикання передач у висхідному і низхідному порядку. Перемикання на нижчу передачу без дотримання послідовності виконання різних видів гальмування (повільне, екстрене, переривчасте). Рух у різних напрямках. Повороти праворуч, ліворуч. Рух між перешкодами з поворотами праворуч, ліворуч. Рух заднім ходом з використанням різних способів стеження за дорогою (через заднє або бокове вікно, відкриті двері кабіни, за допомогою дзеркал заднього виду). Рух заднім ходом з поворотами праворуч, ліворуч в умовах необмеженого і обмеженого проїзду. Рух заднім ходом вздовж стіни, зупинка. Від'їзд від стіни. Рух заднім ходом вгору. Виїзд на естакаду та з'їзд з неї переднім і заднім ходом. Зупинка під час руху переднім і заднім ходом, під кутом 45° , 90° , між двома транспортними засобами, розташованими на стоянці, узбіччі, перед стоп-лінією, біля визначеного орієнтира, дорожнього знака. Маневрування в умовах обмеженого проїзду. Рух по «коліній дошці» переднім і заднім ходом. Поставлення транспортного засобу на стоянку, в бокс. Рух по «габаритному тунелю» прямо та з поворотом, переднім і заднім ходом. Рух по «вісімці», «змійкою», переднім ходом. В'їзд до «габаритного дворика» прямо і з поворотом, маневрування та виїзд з нього. Зупинка під час руху переднім і заднім ходом біля умовного тротуару, між двома транспортними засобами, розташованими на стоянці, узбіччі, перед стоп-лінією, біля визначеного орієнтира, дорожнього знака. Рух на ділянках, де створені небезпечні умови (залізничний переїзд без шлагбаума і з шлагбаумом, перехрестя, зупинка маршрутних транспортних засобів, раптова поява пішохода тощо). Рушання з місця, розгін і перемикання передач у висхідному і низхідному порядку, зупинка. Рух прямо, по «вісімці», маневрування в умовах обмеженого проїзду, повороти, розвороти, зупинка у визначеному місці. Маневрування заднім ходом, в'їзд у бокс. Проїзд регульованих і нерегульованих перехресть, залізничних переїздів. Об'їзд, обгін, зустрічний роз'їзд. Паркування (всі види).

Керування транспортним засобом на автомобільних дорогах з низькою інтенсивністю руху: Рух по прямій з дотриманням безпечної дистанції та необхідної швидкості. Зупинка на узбіччі та відновлення руху. Проїзд перехресть прямо, з поворотом праворуч, ліворуч. Рух автомобільними дорогами з обмеженою видимістю, підйомами і спусками. Зупинка і рушання з місця. Рух на мостах, шляхопроводах, у тунелях. Проїзд залізничних переїздів із шлагбаумом і без шлагбаума. Об'їзд, обгін, зустрічний роз'їзд. Прийоми маневрування на автозаправній станції. Керування транспортним засобом у межах населеного пункту. Рух у транспортному потоці. Маневрування під час руху на автомобільній дорозі з багаторядним рухом. Об'їзд, обгін з дотриманням безпечної дистанції та інтервалу. Проїзд пішохідних переходів, зупинок маршрутних транспортних засобів. Зупинка біля тротуару і початок руху. Виїзд з другорядної автомобільної дороги. Зустрічний роз'їзд на вузьких ділянках автомобільної дороги. Проїзд Т-, V-, Х-подібних перехресть прямо, з

поворотами праворуч, ліворуч. Проїзд майданів. Рух автомобільною дорогою з трамвайною колією, повороти праворуч, ліворуч і розворот. Подолання перешкод під час руху переднім і заднім ходом поперемінне передніми та задніми колесами на спуску, сідловині із зупинкою у впадині поперемінне передніми та задніми колесами без гальмування, виїзд на «клин» передніми колесами і зупинка на вершині (дві-три секунди).

Керування транспортним засобом на автомобільній дорозі з високою інтенсивністю руху: Рух у транспортному потоці, з'їзд на другорядну автомобільну дорогу. Виїзд з другорядної автомобільної дороги на головну. Рух на естакадах, закруглених ділянках автомобільної дороги, віражах, підйомах і спусках, мостах, шляхопроводах, у тунелях. Обгін, зустрічний роз'їзд на ділянках звуження автомобільної дороги. Зустрічний роз'їзд на поворотах. Проїзд залізничних переїздів, населених пунктів і зупинок маршрутних транспортних засобів у їх межах. Виїзд на автомобільну дорогу в межах населених пунктів. Зупинка біля тротуару і початок руху. Рух у транспортному потоці. Обгін/випередження: обгін інших транспортних засобів (якщо можливо), рух уздовж перешкод (припаркованих автомобілів, дії у ситуації, коли обгін виконують інші транспортні засоби (залежно від обстановки)). Проїзд пішохідних переходів, зупинок маршрутних транспортних засобів. Зупинка біля тротуару. Паркування транспортного засобу й залишення місця парковка (паркування паралельно, діагонально або перпендикулярно, переднім або заднім ходом, на рівні поверхні, підйом або спуску). Рух автомобільними дорогами з одностороннім рухом. Розвороти на автомобільній дорозі, шляхопроводі, у тунелі. Проїзд складних регульованих і нерегульованих перехресть. Проїзд перехресть у транспортному потоці, повороти праворуч, ліворуч і розвороти на перехресті. Рушання від тротуару (узбіччя). Розгін до найвищої передачі і перехід до найнижчої. Рух з різною швидкістю, зупинка. Керування транспортним засобом на автомобільній дорозі з низькою та високою інтенсивністю руху. Обгін, об'їзд, зустрічний роз'їзд. Маневрування в умовах обмеженого проїзду. Зупинка і рушання з місця на підйомах. Проїзд перехресть, залізничних переїздів.

Керування транспортним засобом в особливих умовах: Керування транспортним засобом в умовах бездоріжжя. Виїзд на ґрунтову дорогу. Рух на об'їзних шляхах, зустрічний роз'їзд. Рух на крутих поворотах, підйомах і спусках, засніжених, лісових та інших дорогах. Керування транспортним засобом у темну пору доби. Виїзд на автомобільну дорогу із штучним освітленням та без нього. Користування світловими приладами. Дії водія транспортного засобу в разі засліплення зустрічним світлом фар. Буксирування транспортного засобу. Зчеплення транспортних засобів жорсткою і гнучкою зчіпкою з дотриманням вимог безпеки. Перевірка надійності зчеплення. Буксирування транспортного засобу по прямій, на поворотах, підйомах і спусках. Зупинка біля тротуару (на узбіччі). В'їзд у ворота, відчеплення транспортного засобу. Керування в такий спосіб, який забезпечує безпеку й скорочує поживання палива та викиди під час збільшення й зменшення

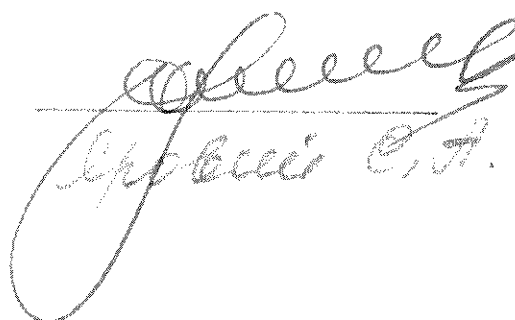
швидкості, руху на спусках і підйомах, у разі необхідності шляхом вибору передач.

Удосконалення навичок керування транспортним засобом: Маневрування в умовах обмеженого проїзду, заднім ходом. Складне та екстремне маневрування. Терміновий розгін і гальмування. Маневрування на автомобільній дорозі з інтенсивним рухом. Взаємодія з пішоходами та іншими учасниками дорожнього руху. Маневрування, об'їзд, обгін, зупинка, початок руху. Керування транспортним засобом з причепом, маса якого не перевищує 750 кілограмів. Уміння керуватися дорожніми знаками і розміткою. Прогнозування розвитку дорожньої ситуації, дії водія транспортного засобу щодо її попередження. Прийоми керування транспортним засобом (повільне рушання з місця, терміновий розгін, вибір оптимальної швидкості руху і передачі, прогнозування характеру руху транспортного потоку, використання сили інерції). Контраварійна підготовка. Розгін, термінове гальмування і маневрування на слизькій ділянці автомобільної дороги. Вимоги до керування транспортним засобом з метою його стабілізації під час заносу малої та середньої амплітуди, критичного, екстремного і ритмічного заносу. Об'їзд перешкоди. Маневрування. «Затишний під'їзд» до терміналу для приймання електронних платіжних засобів. Екстремне гальмування. Безпечне поставлення транспортного засобу для завантаження/розвантаження біля вантажної естакади/платформи або подібного пристрою.

Примітка.

Кількість навчальних годин, відведених для проведення заняття з практичного керування транспортними засобами категорії В на майданчику в темну пору доби.

Сергей С.А.

ТИПОВА ТЕМАТИЧНА ПРОГРАМА
підготовки та перепідготовки водіїв транспортних засобів
категорій С, С1

I. Типовий тематичний план

Зміст навчального матеріалу	кількість годин підготовки та перепідготовки			
	у тому числі підготовка		у тому числі перепідготовка	
	теоретичні заняття	практичні заняття	теоретичні заняття	практичні заняття
Навчальні розділи теоретичного модуля				
Основи законодавства у сфері безпеки дорожнього руху	37	-	20	-
Етика (психологічні основи) водія транспортного засобу	10	-	5	-
Будова і технічне обслуговування транспортного засобу	10	-	6	-
Основи керування транспортними засобами і вимоги до безпеки дорожнього руху	12	-	6	-
Медичне забезпечення (заходи допомоги при дорожньо-транспортній пригоді)	5	-	5	-
Іспит (тестування)	1	-	1	-
Навчальний розділ практичного модуля				
Практичне керування транспортними засобами категорій С, С1	-	60	-	30
Спеціальні положення стосовно категорій С, С1	-	2	-	2
Практичний іспит	-	0,40	-	0,40
Разом	74	62	47	32

II. Типова тематична програма навчальних тем

2.1. Теоретичний модуль Програми.

2.1.1. Навчальний розділ «Основи законодавства у сфері безпеки дорожнього руху».

Розподіл навчальних годин за темами

Таблиця 1

Найменування тем	кількість годин підготовки та перепідготовки				
	всього	у тому числі підготовки		у тому числі перепідготовки	
		теоретичні заняття	практичні заняття	теоретичні заняття	практичні заняття
1. Законодавство, що визначає правові основи забезпечення безпеки дорожнього руху та регулює відносини у сфері взаємодії суспільства і природи	2	1	-	1	-
2. Законодавство, яке встановлює відповідальність за порушення у сфері дорожнього руху	2	1	-	1	-
3. Загальні положення, основні поняття і терміни, використовувані в Правилах дорожнього руху	2	1	-	1	-
4. Обов'язки учасників дорожнього руху	4	3	-	1	-
5. Вимоги до водіїв мопедів, велосипедистів, осіб, які керують гужовим транспортом, і погоничів тварин	3	2	-	1	
6. Дорожні знаки	8	6	-	2	-
7. Дорожня розмітка та обладнання	3	2	-	1	-
8. Регулювання дорожнього руху за допомогою світлофора і сигналів	3	2	-	1	-

регулювання					
9. Попереджувальні сигнали	3	2	-	1	
10. Порядок руху, зупинка і стоянка транспортного засобу	6	4	-	2	-
11. Проїзд перехресть	6	4	-	2	-
12. Проїзд пішохідних переходів, зупинок маршрутних транспортних засобів і залізничних переїздів. Переваги маршрутних транспортних засобів	2	1	-	1	-
13. Перевезення пасажирів (запобіжні заходи під час висадки пасажирів) і вантажів	3	2	-	1	-
14. Особливі умови руху	5	3	-	2	
15. Технічний стан, обладнання, номерні та розпізнавальні знаки, написи і позначення транспортного засобу	3	2	-	1	-
16. Організація дорожнього руху, що потребує узгодження з Національною поліцією	2	1	-	1	-
Разом	57	37	-	20	-

Законодавство, що визначає правові основи забезпечення безпеки дорожнього руху та регулює відносини у сфері взаємодії суспільства і природи: Основи законодавства про дорожній рух, автомобільний транспорт, страхування цивільно-правової відповідальності, охорону праці. Основні вимоги постанов Кабінету Міністрів України від 07 вересня 1998 р. № 1388 «Про затвердження Порядку державної реєстрації (перереєстрації), зняття з обліку автомобілів, автобусів, а також самохідних машин, сконструйованих на шасі автомобілів, мотоциклів, мопедів, моторолерів та квадро- і трициклів усіх типів, марок і моделей, причепів, напівпричепів, мотоколясок, інших прирівняних до них транспортних засобів та мопедів» (Офіційний вісник України, 1998 р. № 36 ст. 1327), від 08 травня 1993 р. № 340 «Про затвердження Положення про порядок видачі посвідчень водія та допуску громадян до керування транспортними засобами» (ЗП України, 1993 р., № 10, ст. 211. Офіційний вісник України, 1999 р. № 42 ст. 2096), від 30 січня 2012 р. № 137 «Про затвердження Порядку проведення обов'язкового технічного

контролю та обсягів перевірки технічного стану транспортних засобів, технічного опису та зразка протоколу перевірки технічного стану транспортного засобу» (Офіційний вісник України, 2012 р. № 16 ст. 141).

Законодавство, яке встановлює відповідальність за порушення у сфері дорожнього руху: Порядок і строки проведення державної реєстрації транспортних засобів. Вимоги до експлуатації транспортного засобу. Мета, періодичність і порядок проведення технічного огляду. Відповідальність власника за технічний стан транспортного засобу. Податок з власників транспортного засобу. Порядок допуску до керування транспортним засобом та отримання посвідчення водія. Цивільна відповідальність. Відшкодування матеріальних збитків, що завдані під час виникнення дорожньо-транспортної пригоди. Право власності, суб'єкти права власності. Право власності і володіння транспортним засобом. Небезпечні випадки, які виникають під час експлуатації та обслуговування транспортного засобу. Попереджувальні надписи. Знаки безпеки. Законодавство з питань охорони навколишнього природного середовища, відповідальність за його порушення. Основні заходи щодо зниження негативного впливу транспортних засобів на навколишнє природне середовище (належне використання спеціальних звукових сигнальних пристроїв, помірне споживання палива, обмеження викидів забруднюючих речовин тощо). Відповідальність за порушення Правил дорожнього руху і виникнення дорожньо-транспортних пригод. Види адміністративних правопорушень, адміністративна відповідальність у сфері дорожнього руху. Кримінальна відповідальність за порушення Правил дорожнього руху. Види покарань.

Загальні положення, основні поняття і терміни, використовувані в Правилах дорожнього руху: Правила дорожнього руху, як правова основа дорожнього руху. Терміни, поняття визначені в Правилах дорожнього руху. Порядок уведення обмежень у дорожньому русі, відповідність обмежень, інструкцій та інших нормативних актів вимогам Правил дорожнього руху.

Обов'язки учасників дорожнього руху: Обов'язки і права водіїв транспортних засобів. Обставини, за яких водієві забороняється керувати і передавати іншим особам керування транспортним засобом. Обов'язки і права водіїв транспортних засобів, що рухаються з увімкнутими проблісковими маячками та/або спеціальним звуковим сигналом, виконуючи невідкладне службове завдання. Обов'язки водіїв транспортних засобів щодо надання безперешкодного проїзду транспортним засобам оперативних та дорожньо-експлуатаційних служб. Обов'язки (заходи) учасників дорожнього руху, причетних до дорожньо-транспортної пригоди. Обов'язки, права та правила поведінки пішоходів і пасажирів.

Вимоги до водіїв мопедів, велосипедистів, осіб, які керують гужовим транспортом, і погоничів тварин: Вікові обмеження та вимоги до водіїв мопедів, велосипедистів, осіб, які керують гужовим транспортом, і погоничів

тварин. Технічний стан і обладнання зазначених транспортних засобів. Розміщення таких транспортних засобів на проїзній частині. Правила користування велосипедною доріжкою. Умови, при яких рух зазначених транспортних засобів і тварин забороняється.

Дорожні знаки: Дорожні знаки, їх класифікація та значення в системі організації дорожнього руху, вимоги до встановлення. Попереджувальні знаки, їх призначення, вимоги до встановлення. Найменування кожного знака, його значення та зона дії. Знаки, що повторюються, їх встановлення. Таблички до попереджувальних знаків. Дії водія транспортного засобу, що наближається до небезпечної ділянки автомобільної дороги з встановленим попереджувальним знаком. Наслідки порушення вимог Правил дорожнього руху в частині його регулювання попереджувальним знаком. Знаки пріоритету, їх призначення. Найменування кожного знака, його встановлення та зона дії. Дії водія транспортного засобу, який наближається до ділянки автомобільної дороги з встановленим знаком пріоритету. Наслідки порушення вимог Правил дорожнього руху в частині його регулювання знаком пріоритету. Заборонні знаки, їх призначення. Найменування кожного знака, особливості його встановлення та зона дії. Таблички до заборонних знаків. Дії водія транспортного засобу, який наближається до ділянки автомобільної дороги з встановленим заборонним знаком. Наслідки порушення вимог Правил дорожнього руху в частині його регулювання заборонним знаком. Наказові знаки, їх призначення. Найменування кожного знака, особливості його встановлення та зона дії. Таблички до наказових знаків. Наслідки порушення вимог Правил дорожнього руху в частині його регулювання наказовим знаком. Інформаційно-вказівні знаки, їх призначення. Найменування кожного знака, його встановлення та зона дії. Таблички до інформаційно-вказівних знаків. Наслідки порушення вимог Правил дорожнього руху в частині його регулювання інформаційно-вказівним знаком. Знаки сервісу, їх призначення. Найменування кожного знака, його встановлення. Таблички до знаків сервісу.

Дорожня розмітка та обладнання: Дорожні розмітка та обладнання, їх значення в системі організації дорожнього руху. Класифікація дорожньої розмітки. Призначення горизонтальної дорожньої розмітки, її колір і правила нанесення. Написи та позначки на проїзній частині автомобільної дороги. Дії водія транспортного засобу відповідно до нанесеної розмітки. Призначення вертикальної дорожньої розмітки, її колір і правила нанесення. Дії водія транспортного засобу відповідно до нанесеної розмітки. Дорожнє обладнання як засіб регулювання дорожнього руху на небезпечних ділянках автомобільної дороги (огородження, світлове сигнальне обладнання, попереджувальні світлові круглі тумби тощо).

Регулювання дорожнього руху за допомогою світлофора і сигналів регулювання: Засоби регулювання дорожнього руху. Типи світлофорів, їх призначення. Світлофори, що мають сигнали біло-місячного кольору. Реверсивні світлофори. Світлофори, що регулюють рух пішоходів.

Регулювання руху трамваїв та інших транспортних засобів, які рухаються по відокремленій смузі. Організація дорожнього руху за допомогою світлофорів. Регулювання дорожнього руху за допомогою сигналів регулювальника, їх значення.

Попереджувальні сигнали: Види і призначення попереджувальних сигналів. Правила подачі звукових і світлових сигналів та сигналів за допомогою рук. Випадки обов'язкового увімкнення ближнього і дальнього світла фар або протитуманних фар, аварійної світлової сигналізації. Наслідки порушення вимог до подачі попереджувальних сигналів.

Порядок руху, зупинка і стоянка транспортного засобу: Початок і зміна напрямку руху: повороти ліворуч і праворуч, зміна смуг руху. Обов'язки водія транспортного засобу перед початком руху, здійснення будь-яких маневрів з поворотом і розворотом на перехресті та поза ним. Вимоги до використання смуг гальмування та розгону. Обов'язки водія в разі, коли траєкторії руху транспортних засобів перетинаються, а черговість руху не встановлена. Порядок руху заднім ходом. Місця, у яких забороняється розворот. Наслідки порушення вимог Правил дорожнього руху перед початком руху транспортного засобу і зміни його напрямку. Смуги для руху нерейкових транспортних засобів. Вимоги до розташування транспортного засобу на проїзній частині автомобільної дороги в межах і за межами населених пунктів, що має дві, три, чотири і більше смуг руху. Умови, за яких дозволяється рух транспортного засобу по трамвайній колії. Вїзд і рух по автомобільній дорозі, що має смугу для реверсивного руху. Наслідки порушення вимог до розташування транспортних засобів на проїзній частині автомобільної дороги. Швидкість руху транспортного засобу в житлових і пішохідних зонах, у межах і за межами населених пунктів, на автомагістралях, під час буксирування зазначеного засобу і причепа. Безпечні дистанція та інтервал. Вимоги до водія тихохідного і великовантажного транспортного засобу, у разі виникнення перешкоди або небезпеки для руху. Наслідки порушення вимог до швидкості руху, дотримання безпечних дистанції та інтервалу. Зустрічний роз'їзд та обгін. Випадки, коли обгін забороняється. Особливості виконання обгону в різних дорожніх ситуаціях. Наслідки порушення вимог до виконання зустрічного роз'їзду та обгону. Вимоги до зупинки і стоянки транспортного засобу. Умови, при яких водій може залишити транспортний засіб на зупинці або стоянці. Стоянка біля тротуару і на тротуарах. Місця, у яких заборонені зупинка і стоянка. Вимоги до водія в разі вимушеної зупинки і стоянки. Наслідки порушення правил зупинки і стоянки.

Проїзд перехресть: Види перехресть. Вимоги до руху праворуч та ліворуч на перехресті. Випадки, коли забороняється вїжджати на перехрестя. Порядок і черговість проїзду регульованих перехресть. Вимоги до проїзду перехресть, де ввімкнені світлофори з додатковими секціями. Пріоритет сигналів світлофора і регулювальника, дорожні знаки. Вимоги до проїзду перехресть, створених рівнозначними і нерівнозначними автомобільними дорогами. Черговість

проїзду, якщо головна автомобільна дорога змінює напрямок руху на перехресті. Проїзд перехресть у разі, коли водій транспортного засобу не може визначити головну автомобільну дорогу, а знаки пріоритету відсутні. Наслідки порушення вимог до проїзду перехресть.

Проїзд пішохідних переходів, зупинок маршрутних транспортних засобів і залізничних переїздів. Переваги маршрутних транспортних засобів: Види пішохідних переходів, зупинок маршрутних транспортних засобів і залізничних переїздів. Вимоги до проїзду пішохідних переходів, зупинок маршрутних транспортних засобів. Умови, при яких забороняється проїзд залізничних переїздів. Дії водія транспортного засобу під час вимушеної зупинки на залізничному переїзді. Наслідки порушення вимог до переїзду пішохідних переходів, зупинок маршрутних транспортних засобів і залізничних переїздів. Переваги маршрутних транспортних засобів, які розпочинають рух від зупинок у межах населених пунктів та вимоги до їх водіїв. Вимоги до користування смугами на автомобільній дорозі, позначеними дорожніми знаками 5.8 і 5.11 згідно з Правилами дорожнього руху. Переваги трамваїв у разі, коли вони рухаються поза перехрестями. Наслідки порушення вимог Правил дорожнього руху.

Перевезення пасажирів (запобіжні заходи під час висадки пасажирів) і вантажів: Вимоги до перевезення пасажирів, зокрема дітей, і транспортних засобів, призначених для їх перевезення, швидкості руху. Випадки, коли перевезення пасажирів забороняється. Вимоги до завантаження, розміщення і перевезення вантажу. Наслідки порушення вимог до перевезення пасажирів і вантажів.

Особливі умови руху: Особливості руху транспортного засобу в темну пору доби або в умовах недостатньої видимості, зокрема тунелях. Вимоги до руху транспортного засобу з увімкненим ближнім і дальнім світлом фар, габаритними і стоянковими вогнями, протитуманними фарами і ліхтарями, фарами-прожекторами і фарами-шукачами, розпізнавальними знаками автопоїзда. Дії водія транспортного засобу в разі засліплення зустрічним світлом фар. Способи буксирування транспортного засобу, зокрема механічного транспортного засобу, на гнучкому і жорсткому зчепленні та методом часткового навантаження на платформу чи спеціальне опорне пристосування. Випадки, коли буксирування забороняється. Перевезення пасажирів під час буксирування транспортного засобу. Порядок і умови проведення занять з практичного керування транспортним засобом. Вимоги до слухача, спеціаліста з питань навчання керуванню транспортним засобом, а також обладнання транспортного засобу, на якому проводяться такі заняття. Організація руху транспортних засобів у колоні. Установлення розпізнавального знака «Колона». Розташування та швидкість руху транспортних засобів у колоні. Вимоги до водіїв транспортних засобів, що рухаються у колоні. Рух пішохідів у житловій зоні. Вимоги до водіїв транспортних засобів під час руху автомобільними дорогами в житловій зоні.

Автомагістралі і автомобільні дороги, їх основні ознаки. В'їзд на автомагістралі/з'їзд з автомагістралей або подібних доріг (за наявності): виїзд зі смуги розгону, з'їзд на смугу гальмування. Транспортні розв'язки на автомагістралях і автомобільних дорогах. Вимоги до водіїв транспортних засобів, що рухаються на автомагістралях і автомобільних дорогах. Обмеження руху на автомагістралях і автомобільних дорогах. Основні ознаки гірських доріг і крутих спусків. Вимоги до руху на гірських дорогах і крутих спусках. Вимоги до водія транспортного засобу, що прибуває до України з іншої країни, а також водія-громадянина України, який виїжджає за кордон. Наслідки порушення вимог до користування зовнішніми світловими приладами, буксирування та експлуатації транспортних составів, руху транспортних засобів у колоні, у житловій зоні, на автомагістралях і автомобільних дорогах, гірських дорогах і крутих спусках.

Технічний стан, обладнання, номерні та розпізнавальні знаки, написи і позначення транспортного засобу: Порядок і умови експлуатації транспортного засобу. Несправності транспортного засобу, у разі виникнення яких водій повинен вжити заходів до їх усунення та подальший рух заборонено. Наслідки порушення вимог до технічного стану та обладнання транспортного засобу. Номерні та розпізнавальні знаки, написи і позначення транспортного засобу. Номерні знаки і написи, обов'язкові для механічного транспортного засобу. Вимоги до обладнання такого засобу розпізнавальними знаками. Попереджувальні пристрої (прапорці, щитки). Знак аварійної зупинки (ліхтар). Наслідки порушення вимог до стану номерних і розпізнавальних знаків, написів, позначень.

Організація дорожнього руху, що потребує узгодження з Національною поліцією: Розміщення в смугах відведення автомобільних доріг штучних споруд, визначення маршрутів та переліку автомобільних доріг, на яких може проводитися навчання керуванню транспортним засобом, умови та порядок руху в колоні у складі більш як п'ять механічних транспортних засобів, встановлення на транспортних засобах спеціальних звукових і світлових сигнальних пристроїв.

2.1.2. Навчальний розділ «Етика (психологічні основи) водія транспортного засобу».

Розподіл навчальних годин за темами

Таблиця 2

Найменування тем	кількість годин підготовки та перепідготовки				
	у тому числі підготовки			у тому числі перепідготовки	
	всього	теоретичні заняття	практичні заняття	теоретичні заняття	практичні заняття

1. Психофізіологічні основи поведінки водія (особливі фактори ризику, пов'язані з недосвідченістю інших учасників дорожнього руху і найбільш вразливими категоріями учасників)	7	5	-	2	-
2. Етика водія транспортного засобу (важливість пильності й поваги до інших учасників дорожнього руху)	8	5	-	3	-
Разом	15	10	-	5	-

Психофізіологічні основи поведінки водія (особливі фактори ризику, пов'язані з недосвідченістю інших учасників дорожнього руху і найбільш вразливими категоріями учасників): Індивідуальні якості водія транспортного засобу та його уміння оцінювати і прогнозувати дорожньо-транспортну ситуацію, а також час, необхідний для реагування на зміни, що відбуваються в дорожньому русі. Вплив алкогольних напоїв, наркотичних і психотропних речовин, лікарських препаратів на поведінку водія транспортного засобу. Зміни в поведінці під час керування через психічний стан, втому. Прогнозування розвитку дорожньої ситуації. Підготовленість водія до керування транспортним засобом, вплив майстерності, стажу керування транспортним засобом і віку на безпеку керування. Дисциплінованість, емоційна стійкість, витривалість, самовладання. Стресовий стан, його запобігання та усунення, прийоми самоконтролю. Вплив психофізіологічного стану водія транспортного засобу на його поведінку. Незадовільний стан здоров'я водія і його вплив на керування транспортним засобом.

Етика водія транспортного засобу (важливість пильності й поваги до інших учасників дорожнього руху): Етика водія транспортного засобу. Основні норми і правила поведінки водія транспортного засобу (сприйняття, оцінка й прийняття рішення, особливо швидкість реакції, особливі фактори ризику, пов'язані з недосвідченістю інших учасників дорожнього руху і найбільш вразливими категоріями учасників, таких як діти, пішоходи, велосипедисти та лади з обмеженими можливостями пересування). Культура обслуговування пасажирів, зокрема дітей, людей похилого віку, осіб з інвалідністю та осіб з обмеженими фізичними можливостями. Дотримання Правил дорожнього руху як головного елементу етики водія транспортного засобу. Відносини між водіями та пішоходами. Охорона навколишнього природного середовища. Прояви культури водія транспортного засобу у використанні звукових сигналів, методів гальмування та обгону, утриманні транспортного засобу в належному стані. Етика пішоходів, велосипедистів та водіїв мопедів. Культура керування

транспортним засобом у складних погодних умовах. Культура перевезення вантажів. Взаємодопомога водіїв транспортних засобів.

2.1.3. Навчальний розділ «Будова і технічне обслуговування транспортного засобу».

Розподіл навчальних годин за темами

Таблиця 3

Найменування тем	кількість годин підготовки та перепідготовки				
	у тому числі підготовки			у тому числі перепідготовки	
	всього	теоретичні заняття	практичні заняття	теоретичні заняття	практичні заняття
1. Загальна будова	2	1	-	1	-
2. Двигун. Пальне та паливні суміші	5	3	-	2	-
3. Електрообладнання	3	2	-	1	-
4. Трансмісія, підвіска та механізми керування	3	2	-	1	-
5. Технічне обслуговування та експлуатація автомобіля	3	2	-	1	-
Разом	16	10	-	6	-

Загальна будова: Класифікація транспортних засобів за призначенням та категоріями. Загальна будова транспортних засобів та їх участь у дорожньому русі. Методи знаходження причин поломок.

Двигун. Пальне та паливні суміші: Загальна будова, основні механізми та системи двигуна. Призначення, загальна будова та принцип роботи кривошипно-шатунного та газорозподільного механізмів. Призначення, загальна будова та принцип роботи системи охолодження двигуна. Відмінності систем рідинного та повітряного охолодження двигуна. Охолоджувальні рідини. Переохолодження та перегрівання двигуна. Причини і способи запобігання перегріванню двигуна. Призначення, загальна будова та принцип роботи системи змащення двигуна. Робота двигуна в разі недостатнього чи надмірного рівня мастила в системі змащення. Контроль за тиском мастила. Марки мастила. Призначення та загальна будова системи живлення двигуна, принцип роботи її приладів. Типи двигуна (бензиновий, дизельний). Пальне для бензинового двигуна. Марки бензину. Октанове число. Паливні суміші, детонація паливної суміші. Вплив детонації на роботу двигуна. Турбонадув. Загальна будова та принцип роботи систем живлення дизельного двигуна і

газобалонного обладнання. Несправності основних систем та механізмів двигуна, їх виявлення та усунення.

Електрообладнання: Призначення, загальна будова та принцип роботи системи електрообладнання та її приладів. Батареї, які функціонують як «паливний бак» і забезпечують електричний двигун енергії, необхідної для переміщення транспортного засобу. Контролер, блок управління двигуном, який регулює струми в мережі між батареями і двигуном. Зарядний пристрій для зарядки батарей. Призначення та загальна будова акумуляторної батареї. Призначення, загальна будова та принцип роботи генератора змінного струму. Призначення та загальна будова стартера. Дистанційна система керування та правила користування стартером. Призначення та загальна будова контрольно-вимірювальних приладів. Контрольні лампи. Призначення та загальна будова електричного двигуна опалювання кузова, системи вентиляції, склоочисників. Додаткове обладнання кузова. Призначення, розташування та загальна будова фар, габаритних ліхтарів, ламп освітлення, щитка контрольних приладів, попереджувальних сигналів, штепсельних розеток. Загальна будова та принцип роботи покажчика повороту, аварійної світлової сигналізації, звукового сигналу та його реле. Призначення та загальна будова запобіжників. Несправності джерела електричного струму, приладів освітлення і сигналізації, їх виявлення та усунення.

Трансмсія, підвіска та механізми керування: Призначення, загальна будова та принцип роботи трансмісії. Зчеплення, механічна та автоматична коробки передач, карданні передачі та ведучі мости. Несправності трансмісії, їх виявлення та усунення. Призначення, загальна будова та принцип роботи підвіски. Несправності підвіски, їх виявлення та усунення. Пневматичні шини, їх маркування та експлуатація. Призначення, загальна будова та принцип роботи механізмів рульового керування. Несправності механізмів рульового керування, їх виявлення та усунення. Призначення, загальна будова та принцип роботи гальмової системи та її механізмів. Гальмова система з гідравлічним та пневматичним приводом Ретардери. Антиблокувальні системи коліс Рідини, що використовуються в роботі гідравлічного приводу гальм, їх властивості. Несправності гальмової системи, їх виявлення та усунення. Призначення, загальна будова та принцип роботи стоянкової (запасної) гальмової системи.

Технічне обслуговування та експлуатація автомобіля: Перевірка технічного стану та укомплектованості транспортного засобу. Проведення контрольного огляду транспортного засобу перед виїздом та після повернення. Правила та умови безпечного перевезення пасажирів і вантажу. Загальна будова, класифікація та технічне обслуговування причепів різних марок. Завантаження, розміщення та кріплення вантажу. Особливості експлуатації транспортного засобу. Норми витрат пального (у тому числі в особливих умовах), мастильних матеріалів, рідин. Зменшення та збільшення норм витрат пального. Можливості економії пального, мастильних матеріалів і рідин. Витрати пального.

2.1.4. Навчальний розділ «Основи керування транспортними засобами і вимоги до безпеки дорожнього руху».

Розподіл навчальних годин за темами

Таблиця 4

Найменування тем	кількість годин підготовки та перепідготовки				
	у тому числі підготовки			у тому числі перепідготовки	
	всього	теоретичні заняття	практичні заняття	теоретичні заняття	практичні заняття
1. Основи керування транспортним засобом	9	6	-	3	-
2. Безпека дорожнього руху	9	6	-	3	-
Разом	18	12	-	6	-

Основи керування транспортним засобом: Правила щодо годин керування і періодів відпочинку. Правила щодо виду відповідного перевезення: вантажів або пасажирів. Документи на транспортний засіб і транспортну документацію, що їх вимагають для внутрішньодержавного й міжнародного перевезення вантажів і пасажирів. Робоче місце водія транспортного засобу. Основні механізми та устаткування, що забезпечують керування транспортним засобом, їх розміщення. Призначення систем керування, її приладів та індикаторів. Дії водія транспортного засобу під час використання світлових і звукових сигналів. Техніка керування транспортним засобом Зовнішні умови, що впливають на керування транспортним засобом. Ступінь прилягання коліс до автомобільної дороги. Початок руху і розгін з послідовним перемиканням передач. Вибір оптимальної швидкості руху. Вибір швидкості і траєкторії руху на поворотах і в умовах обмеженого проїзду залежно від особливостей конструкції транспортного засобу. Вибір швидкості руху в межах і за межами населених пунктів. Повільне, екстрене, переривчасте гальмування. Точне гальмування до зупинки. Гострота зору. Поле зору. Адаптація (відновлення зору) під час раптового переходу від світла до темряви і навпаки. Засліплення. Зміна поля зору залежно від швидкості руху і щільності транспортного потоку. Помилки в оцінці дорожньої обстановки. Правила керування гальмовою системою, зокрема на слизькій ділянці автомобільної дороги. Дії водія транспортного засобу в разі пошкодження елементів гальмової системи. Керування транспортним засобом в умовах обмеженого проїзду та недостатньої видимості, на перехрестях, пішохідному переході, крутих поворотах, підйомах і спусках, у транспортному потоці. Послідовність огляду автомобільної дороги під час наближення до перехресть і пішохідних переходів. Керування транспортним засобом під час руху через регульовані і нерегульовані перехрестя, пішохідні

переходи, біля місць великого скупчення пішоходів. Габарити транспортного засобу.

Безпека дорожнього руху: Кліматичні умови, що впливають на керування транспортним засобом під час прямолінійного руху, розгону і гальмування, на поворотах. Центр ваги та його вплив на стійкість транспортного засобу. Опір повітря, сила інерції. Швидкість і прискорення. Сила тяги. Ступінь прилягання коліс до автомобільної дороги, його зміна залежно від кліматичних умов, стану шин, автомобільної дороги, швидкості руху. Вплив поперечного нахилу автомобільної дороги і бокового вітру на транспортний засіб. Керованість транспортного засобу. Вплив конструкції та стану шин на керованість транспортного засобу. Стабілізація і коливання передніх коліс та їх вплив на прямолінійність руху транспортного засобу. Зміна напрямку руху. Плавність руху. Відрив коліс від автомобільної дороги. Гальмування, гальмовий шлях, його залежність від швидкості руху, ступеня прилягання коліс до автомобільної дороги та інших факторів. Час, необхідний для реагування водія транспортного засобу на зміни, що відбуваються в дорожньому русі, та спрацьовування гальмового приводу. Безпечні дистанція та інтервал, способи їх дотримання. Час і відстань, які потрібні для гальмування і зупинки транспортного засобу за різних умов руху і швидкості. Дотримання безпечних дистанції та інтервалу за різних умов руху (інтенсивність і швидкість транспортного потоку, стан автомобільної дороги та кліматичні умови) і під час зупинки транспортного засобу. Прийняття компромісних рішень у разі виникнення складної дорожньої обстановки. Керування транспортним засобом у місцях зупинок маршрутних транспортних засобів, під час зустрічного роз'їзду, випередження та обгону. Способи паркування і стоянки транспортного засобу. Обгін і зустрічний роз'їзд. Проїзд залізничного переїзду. Початок руху на крутих спусках і підйомах, слизькій та важкопрохідній ділянках автомобільної дороги, зокрема без буксування коліс. Проїзд небезпечною ділянкою автомобільної дороги (звуження проїзної частини, смоляне і гравійне покриття, затяжний підйом і спуск, під'їзд до мосту, залізничного переїзду) та ділянкою, на якій проводяться ремонтні роботи. Особливості дорожньої обстановки в межах і за межами населених пунктів. Оцінка дорожньої обстановки під час руху вперед, заднім ходом, гальмування, перед поворотом, маневруванням і обгоном. Використання дзеркала заднього виду. Огляд контрольно-вимірювальних приладів та прилеглих доріг під час проїзду перехресть. Вплив дорожніх умов на безпеку руху. Вимоги до руху по гірській дорозі. Керування транспортним засобом під час руху в межах і за межами населених пунктів у темну пору доби та в умовах недостатньої видимості, дощу, туману, снігопаду. Користування світловими приладами. Зрушення з місця: після стоянки, після зупинки дорожньому русі, виїзд з прилеглої території. Рух по прямих дорогах, зустрічний роз'їзд транспортних засобів, у тому числі в обмеженому просторі. Рух на вигинах дороги. Дії водія транспортного засобу під час засліплення зустрічним світлом фар та запобігання такому засліпленню. Керування транспортним засобом у весняний та осінньо-зимовий період, на льодових переправах. Перевезення пасажирів і вантажів. Забезпечення стійкості транспортного засобу під час

розгону, гальмування, повороту. Резерви стійкості транспортного засобу. Дії водія транспортного засобу, зокрема, під час заносу, виникнення загрози зіткнення, пожежі, пошкодження елементів гальмової системи. Розподіл дорожньо-транспортних пригод за порами року, днями тижня, часом доби, категоріями автомобільних доріг, видами транспортних засобів та іншими факторами. Особливості створення аварійної ситуації в межах і за межами населених пунктів. Основні причини виникнення дорожньо-транспортних пригод та їх запобігання. Види експертизи дорожньо-транспортних пригод. Механічний аспект, що є суттєвим для безпеки дорожнього руху, а саме використання ременів безпеки, підголовників та обладнання для дитячої безпеки.

2.1.5. Навчальний розділ «Медичне забезпечення (заходи допомоги при дорожньо-транспортній пригоді)».

Розподіл навчальних годин за темами

Таблиця 5

Найменування тем	кількість годин підготовки та перепідготовки				
	у тому числі підготовки			у тому числі перепідготовки	
	всього	теоретичні заняття	практичні заняття	теоретичні заняття	практичні заняття
1. Механізм травми в потерпілих унаслідок виникнення дорожньо-транспортної пригоди	6	3	-	3	-
2. Види травм. Принципи надання домедичної допомоги	4	2	-	2	-
Разом	10	5	-	5	-

Механізм травми в потерпілих внаслідок виникнення дорожньо-транспортної пригоди: Поведінка у випадку аварії, знання заходів яких повинно бути вжито після аварії або подібної події, у тому числі дії в надзвичайних ситуаціях, таких як евакуація пасажирів, а також базові знання про надання першої медичної допомоги. Поняття про механізм травм. Особливості травм у водіїв, пасажирів, пішоходів. Огляд місця події. Первинний та вторинний огляд потерпілого. Правила огляду місця події. Алгоритм дій первинний та вторинний огляд потерпілих. Серцево-легенева реанімація. Універсальний алгоритм проведення серцево-легеневої реанімації у потерпілих. Допомога потерпілим при травмах.

Види травм. Принципи надання домедичної допомоги: Зупинка кровотечі. Переломи, вивихи. Травми інших анатомічних ділянок. Вплив алкоголю та

наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів на організм людини. Особливості впливу алкоголю та наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів на організм людини та їх вплив на процес управління транспортними засобами.

2.2. Практичний модуль Програми.

2.2.1. Навчальний розділ «Практичне керування транспортними засобами категорій С, С1».

Розподіл навчальних годин за темами

Таблиця 6

Найменування тем	Кількість годин практичного навчання з підготовки та перепідготовки	
	у тому числі з підготовки	у тому числі з перепідготовки
1. Основи керування транспортним засобом (дозволено проведення на тренажерах (за наявності))	2	1
2. Керування транспортним засобом на майданчику	10 (5 з автоматичною коробкою передач)	6 (3 з автоматичною коробкою передач)
3. Керування транспортним засобом на автомобільних дорогах з низькою інтенсивністю руху	12 (2*)	6 (1*)
4. Керування транспортним засобом на автомобільній дорозі з високою інтенсивністю руху	12 (2*)	6 (2*)
5. Керування транспортним засобом в особливих умовах	8	3
6. Удосконалення навичок керування транспортним засобом	12	5
Разом	60	30

Основи керування транспортним засобом: Посадка водія в транспортний засіб. Ознайомлення із системами керування і сигналізації, контрольно-вимірними приладами. Правильне положення рук на рульовому колесі та ніг на педалях. Відрегулювання сидіння таким чином, щоб мати правильне положення сидячи. Відрегулювання дзеркала заднього виду, ременів безпеки, підголівники (за наявності). Перевірити, чи зачинені двері. Вибірково перевірити стан шин, рульового керування, гальм, рідин (моторної оливи, охолоджувальної рідини, рідини склоомивача тощо) фар, світловідбивачів, покажчиків повороту та звукового попереджувального сигналу. Перевірити

гальмову систему з підсилювачем та систему рульового керування з підсилювачем, перевірити стан коліс, гайок кріплення кліс, бризковиків, вітрового скла, вікон і склоочисників, рідин, перевірити й використовувати панель приладів, у тому числі й реєструвальну апаратуру. Запуск двигуна. Спостереження за показаннями контрольно-вимірювальних приладів. Прийоми керування транспортним засобом. Рушання з місця, рух по прямій з перемиканням передач у висхідному і низхідному порядку. Регулювання швидкості руху. Повороти праворуч, ліворуч, гальмування, зупинка. Повороти керма праворуч, ліворуч двома руками, у тому числі «перехопленням», правою або лівою рукою, збільшення кількості поворотів керма. Взаємодія систем керування перед початком руху, під час руху на різних передачах з розворотами, поворотами, повільне і термінове гальмування, зупинка. Рух заднім ходом. Розвороти в умовах необмеженого і обмеженого проїзду. Зупинка і стоянка.

Керування транспортним засобом на майданчику: Підготовка до виїзду. Контрольний огляд транспортного засобу. Запуск двигуна, перевірка показань контрольно-вимірювальних приладів. Рушання з місця. Рух з невеликою швидкістю. Рух з перемиканням передач у висхідному і низхідному порядку. Зупинка. Рух заднім ходом по прямій або з поворотом праворуч або ліворуч з дотриманням правильної смуги руху. Розворот транспортного засобу з використанням передньої та задньої передач. Рух з різною швидкістю. Рух по прямій з перемиканням передач. Розгін. Перемикання передач у висхідному і низхідному порядку. Перемикання на нижчу передачу без дотримання послідовності виконання різних видів гальмування (повільне, екстрене, переривчасте). Рух у різних напрямках. Повороти праворуч, ліворуч. Рух між перешкодами з поворотами праворуч, ліворуч. Рух заднім ходом з використанням різних способів стеження за дорогою (через заднє або бокове вікно, відкриті двері кабіни, за допомогою дзеркал заднього виду). Рух заднім ходом з поворотами праворуч, ліворуч в умовах необмеженого і обмеженого проїзду. Рух заднім ходом вздовж стіни, зупинка. Від'їзд від стіни. Рух заднім ходом вгору. Виїзд на естакаду і з'їзд з неї переднім і заднім ходом. Зупинка під час руху переднім і заднім ходом, під кутом 45° , 90° , між двома транспортними засобами, розташованими на стоянці, узбіччі, перед стоп-лінією, біля визначеного орієнтира, дорожнього знака. Маневрування в умовах обмеженого проїзду. Рух по «коліній дошці» переднім і заднім ходом. Поставлення транспортного засобу на стоянку, у бокс. Рух по «габаритному тунелю» прямо та з поворотом, переднім і заднім ходом. Рух по «вісімці», «змійкою», переднім ходом. В'їзд до «габаритного дворику» прямо і з поворотом, маневрування та виїзд з нього. Зупинка під час руху переднім і заднім ходом біля умовного тротуару, між двома транспортними засобами, розташованими на стоянці, узбіччі, перед стоп-лінією, біля визначеного орієнтира, дорожнього знака. Рух на ділянках, де створені небезпечні умови (залізничний переїзд без шлагбаума і з шлагбаумом, перехрестя, зупинка маршрутних транспортних засобів, раптова поява пішохода тощо). Рушання з місця, розгін і перемикання передач у висхідному і низхідному порядку, зупинка. Рух прямо, по «вісімці»,

маневрування в умовах обмеженого проїзду, повороти, розвороти, зупинка у визначеному місці. Маневрування заднім ходом, в'їзд у бокс. Проїзд регульованих і нерегульованих перехресть, залізничних переїздів. Об'їзд, обгін, зустрічний роз'їзд.

Керування транспортним засобом на автомобільних дорогах з низькою інтенсивністю руху: Рух по прямій з дотриманням безпечної дистанції та необхідної швидкості. Зупинка на узбіччі та відновлення руху. Проїзд перехресть прямо, з поворотом праворуч, ліворуч. Рух автомобільними дорогами з обмеженою видимістю, підйомами і спусками. Зупинка і рушання з місця. Рух на мостах, шляхопроводах, у тунелях. Проїзд залізничних переїздів із шлагбаумом і без шлагбаума. Об'їзд, обгін, зустрічний роз'їзд. Прийоми маневрування на автозаправній станції. Керування транспортним засобом у межах населеного пункту. Рух у транспортному потоці. Маневрування під час руху на автомобільній дорозі з багаторядним рухом. Об'їзд, обгін з дотриманням безпечних дистанції та інтервалу. Проїзд пішохідних переходів, зупинок маршрутних транспортних засобів. Зупинка біля тротуару і початок руху. Виїзд з другорядної автомобільної дороги. Зустрічний роз'їзд на вузьких ділянках автомобільної дороги. Проїзд Т-, V-, X-подібних перехресть прямо, з поворотами праворуч, ліворуч. Проїзд майданів. Рух автомобільною дорогою з трамвайною колією, повороти праворуч, ліворуч і розворот. Подолання перешкод під час руху переднім і заднім ходом поперемінне передніми та задніми колесами на спуску, сідловині із зупинкою у впадині поперемінне передніми та задніми колесами без гальмування, виїзд на «клин» передніми колесами і зупинка на вершині (дві-три секунди)

Керування транспортним засобом на автомобільній дорозі з високою інтенсивністю руху: Рух у транспортному потоці, з'їзд на другорядну автомобільну дорогу. Виїзд з другорядної автомобільної дороги на головну. Рух на естакадах, закруглених ділянках автомобільної дороги, віражах, підйомах і спусках, мостах, шляхопроводах, у тунелях. Обгін, зустрічний роз'їзд на ділянках звуження автомобільної дороги. Зустрічний роз'їзд на поворотах. Проїзд залізничних переїздів, населених пунктів і зупинок маршрутних транспортних засобів у їх межах. Виїзд на автомобільну дорогу в межах населених пунктів. Зупинка біля тротуару і початок руху. Рух у транспортному потоці. Обгін/випередження: обгін інших транспортних засобів (якщо можливо), рух уздовж перешкод (припаркованих автомобілів, дії у ситуації, коли обгін виконують інші транспортні засоби (залежно від обстановки)). Проїзд пішохідних переходів, зупинок маршрутних транспортних засобів. Зупинка біля тротуару. Паркування транспортного засобу й залишення місця парковка (паркування паралельно, діагонально або перпендикулярно, переднім або заднім ходом, на рівні поверхні, підйом або спуску). Рух автомобільними дорогами з одностороннім рухом. Розвороти на автомобільній дорозі, шляхопроводі, у тунелі. Проїзд складних регульованих і нерегульованих перехресть. Проїзд перехресть у транспортному потоці, повороти праворуч, ліворуч і розвороти на перехресті. Рушання від тротуару (узбіччя). Розгін до

найвищої передачі і перехід до найнижчої. Рух з різною швидкістю, зупинка. Керування транспортним засобом на автомобільній дорозі з низькою та високою інтенсивністю руху. Обгін, об'їзд, зустрічний роз'їзд. Маневрування в умовах обмеженого проїзду. Зупинка і рушання з місця на підйомах. Проїзд перехресть, залізничних переїздів.

Керування транспортним засобом в особливих умовах: Керування транспортним засобом в умовах бездоріжжя. Виїзд на ґрунтову дорогу. Рух на об'їзних шляхах, зустрічний роз'їзд. Рух на крутих поворотах, підйомах і спусках, засніжених, лісових та інших дорогах. Керування транспортним засобом у темну пору доби. Виїзд на автомобільну дорогу із штучним освітленням та без нього. Користування світловими приладами. Дії водія транспортного засобу в разі засліплення зустрічним світлом фар. Буксирування транспортного засобу. Зчеплення транспортних засобів жорсткою і гнучкою зчпкою з дотриманням вимог безпеки. Перевірка надійності зчеплення. Буксирування транспортного засобу по прямій, на поворотах, підйомах і спусках. Зупинка біля тротуару (на узбіччі). В'їзд у ворота, відчеплення транспортного засобу. Керування в такий спосіб, який забезпечує безпеку й скорочує поживання палива та викиди під час збільшення й зменшення швидкості, руху на спусках і підйомах, за потреби шляхом вибору передач.

Удосконалення навичок керування транспортним засобом: Маневрування в умовах обмеженого проїзду, заднім ходом. Складне та екстрене маневрування. Терміновий розгін і гальмування. Маневрування на автомобільній дорозі з інтенсивним рухом. Взаємодія з пішоходами та іншими учасниками дорожнього руху. Маневрування, об'їзд, обгін, зупинка, початок руху. Керування транспортним засобом з причепом, маса якого не перевищує 750 кілограмів. Уміння керуватися дорожніми знаками і розміткою. Прогнозування розвитку дорожньої ситуації, дії водія транспортного засобу щодо її попередження. Прийоми керування транспортним засобом (повільне рушання з місця, терміновий розгін, вибір оптимальної швидкості руху і передачі, прогнозування характеру руху транспортного потоку, використання сили інерції). Контраварійна підготовка. Розгін, термінове гальмування і маневрування на слизькій ділянці автомобільної дороги. Вимоги до керування транспортним засобом з метою його стабілізації під час заносу малої та середньої амплітуди, критичного, екстреного і ритмічного заносу. Об'їзд перешкоди. Маневрування. «Затишний під'їзд» до терміналу для приймання електронних платіжних засобів. Екстрене гальмування. Безпечне поставлення транспортного засобу для завантаження/розвантаження біля вантажної естакади/платформи або подібного пристрою.

2.2.2. Навчальний розділ «Спеціальні положення стосовно категорій С, С1».

Розподіл навчальних годин за темами

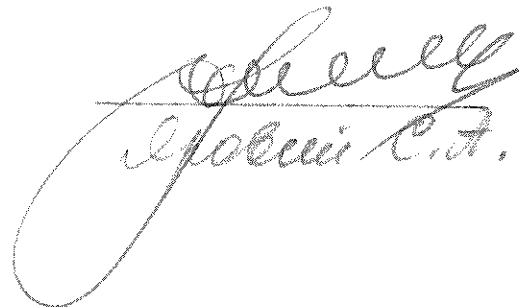
Найменування тем	Кількість годин практичного навчання з підготовки та перепідготовки	
	у тому числі підготовка	у тому числі перепідготовка
1. Запобіжні заходи	1	1
2. Фактори безпеки	1	1
Разом	2	2

Запобіжні заходи: Правила щодо годин керування і періодів відпочинку; використання реєструвальної апаратури. Заходи, яких повинно бути вжито під час зняття й заміни коліс. Правила щодо мас та габаритів транспортних засобів; правила щодо обмежувачів швидкості. Перешкоди, які обмежують зону видимості, спричинені характеристиками транспортних засобів. Читання карти автомобільних доріг, планування маршрутів, у тому числі використання електронних навігаційних систем (не обов'язково).

Фактори безпеки: Фактори, які належать до завантаження транспортних засобів: контроль (розміщення і закріплення вантажу), кузов, тенти, двері вантажного відсіку, завантажувальний механізм (за наявності), замки кабіни (за наявності), спосіб завантаження, закріплення вантажу, труднощі з різними видами вантажів (наприклад, рідини, підвісні вантажі тощо), завантаження та розвантаження і використання навантажувального обладнання.

Примітка.

Кількість навчальних годин, відведених для проведення заняття з практичного керування транспортними засобами категорії С, С1 на майданчику в темну пору доби.

Olexandr S. F.

ТИПОВА ТЕМАТИЧНА ПРОГРАМА
перепідготовки водіїв транспортних засобів категорій D, D1

I. Типовий тематичний план

Зміст навчального матеріалу	кількість годин перепідготовки		
	всього	теоретичні заняття	практичні заняття
Навчальні розділи теоретичного модуля			
Основи законодавства у сфері безпеки дорожнього руху	20	20	-
Етика (психологічні основи) водія транспортного засобу	6	6	-
Будова і технічне обслуговування транспортного засобу	6	6	-
Основи керування транспортними засобами і вимоги до безпеки дорожнього руху	12	12	-
Медичне забезпечення (заходи допомоги при дорожньо-транспортній пригоді)	2	2	-
Іспит (тестування)	1	1	-
Навчальний розділ практичного модуля			
Практичне керування транспортними засобами категорій D, D1	-	-	30
Спеціальні положення стосовно категорій D, D1	-	-	2
Практичний іспит	0,40		0,40
Разом	78	46	32

II. Типова тематична програма навчальних тем

2.1. Теоретичний модуль Програми.

2.1.1. Навчальний розділ «Основи законодавства у сфері безпеки дорожнього руху».

Зміст навчального матеріалу	кількість годин перепідготовки	
	теоретичні заняття	практичні заняття
1. Законодавство, що визначає правові основи забезпечення безпеки дорожнього руху та регулює відносини у сфері взаємодії суспільства і природи	1	-
2. Законодавство, яке встановлює відповідальність за порушення у сфері дорожнього руху	1	-
3. Загальні положення, основні поняття і терміни, використовувані в Правилах дорожнього руху	1	-
4. Обов'язки учасників дорожнього руху	2	-
5. Вимоги до водіїв мопедів, велосипедистів, осіб, які керують гужовим транспортом, і погоничів тварин	1	-
6. Дорожні знаки	1	-
7. Дорожня розмітка та обладнання	1	-
8. Регулювання дорожнього руху за допомогою світлофора і сигналів регулювання	1	-
9. Попереджувальні сигнали	1	-
10. Порядок руху, зупинка і стоянка транспортного засобу	2	-
11. Проїзд перехресть	1	-
12. Проїзд пішохідних переходів, зупинок маршрутних транспортних засобів і залізничних переїздів. Переваги маршрутних транспортних засобів	2	-
13. Перевезення пасажирів (запобіжні заходи під час висадки пасажирів) і вантажів	1	-
14. Особливі умови руху	2	-
15. Технічний стан, обладнання, номерні та розпізнавальні знаки, написи і позначення транспортного засобу	1	-
16. Організація дорожнього руху, що потребує узгодження з Національною поліцією	1	-
Разом	20	-

Законодавство, що визначає правові основи забезпечення безпеки дорожнього руху та регулює відносини у сфері взаємодії суспільства і природи:

Основи законодавства про дорожній рух, автомобільний транспорт, страхування цивільно-правової відповідальності, охорону праці. Основні вимоги постанов Кабінету Міністрів України від 07 вересня 1998 р. № 1388 «Про затвердження Порядку державної реєстрації (перереєстрації), зняття з обліку автомобілів, автобусів, а також самохідних машин, сконструйованих на шасі автомобілів, мотоциклів, мопедів, моторолерів та квадро- і трициклів усіх типів, марок і моделей, причепів, напівпричепів, мотоколясок, інших прирівняних до них транспортних засобів та мопедів» (Офіційний вісник України, 1998 р. № 36 ст. 1327), від 08 травня 1993 р. № 340 «Про затвердження Положення про порядок видачі посвідчень водія та допуску громадян до керування транспортними засобами» (ЗП України, 1993 р., № 10, ст. 211, Офіційний вісник України, 1999 р. № 42 ст. 2096), від 30 січня 2012 р. № 137 «Про затвердження Порядку проведення обов'язкового технічного контролю та обсягів перевірки технічного стану транспортних засобів, технічного опису та зразка протоколу перевірки технічного стану транспортного засобу» (Офіційний вісник України, 2012 р. № 16 ст. 141).

Законодавство, яке встановлює відповідальність за порушення у сфері дорожнього руху: Порядок і строки проведення державної реєстрації транспортних засобів. Вимоги до експлуатації транспортного засобу. Мета, періодичність і порядок проведення технічного огляду. Відповідальність власника за технічний стан транспортного засобу. Податок з власників транспортного засобу Порядок допуску до керування транспортним засобом та отримання посвідчення водія. Цивільна відповідальність. Відшкодування матеріальних збитків, що завдані під час виникнення дорожньо-транспортної пригоди. Право власності, суб'єкти права власності. Право власності і володіння транспортним засобом. Небезпечні випадки, які виникають під час експлуатації та обслуговування транспортного засобу. Попереджувальні надписи. Знаки безпеки. Законодавство з питань охорони навколишнього природного середовища, відповідальність за його порушення. Основні заходи щодо зниження негативного впливу транспортних засобів на навколишнє природне середовище (належне використання спеціальних звукових сигнальних пристроїв, помірне споживання палива, обмеження викидів забруднюючих речовин тощо). Відповідальність за порушення Правил дорожнього руху і виникнення дорожньо-транспортних пригод. Види адміністративних правопорушень, адміністративна відповідальність у сфері дорожнього руху. Кримінальна відповідальність за порушення Правил дорожнього руху. Види покарань.

Загальні положення, основні поняття і терміни, використовувані в Правилах дорожнього руху: Правила дорожнього руху, як правова основа дорожнього руху. Терміни, поняття визначені у Правилах дорожнього руху. Порядок уведення обмежень у дорожньому русі, відповідність обмежень, інструкцій та інших нормативних актів вимогам Правил дорожнього руху.

Обов'язки учасників дорожнього руху: Обов'язки і права водіїв транспортних засобів. Обставини, за яких водієві забороняється керувати і передавати іншим особам керування транспортним засобом. Обов'язки і права водіїв транспортних засобів, що рухаються з увімкнутими проблісковими маячками та/або спеціальним звуковим сигналом, виконуючи невідкладне службове завдання. Обов'язки водіїв транспортних засобів щодо надання безперешкодного проїзду транспортним засобам оперативних та дорожньо-експлуатаційних служб. Обов'язки (заходи) учасників дорожнього руху, причетних до дорожньо-транспортної пригоди. Обов'язки, права та правила поведінки пішоходів і пасажирів.

Вимоги до водіїв мопедів, велосипедистів, осіб, які керують гужовим транспортом, і погоничів тварин: Вікові обмеження та вимоги до водіїв мопедів, велосипедистів, осіб, які керують гужовим транспортом, і погоничів тварин. Технічний стан і обладнання зазначених транспортних засобів. Розміщення таких транспортних засобів на проїзній частині. Правила користування велосипедною доріжкою. Умови, при яких рух зазначених транспортних засобів і тварин забороняється.

Дорожні знаки: Дорожні знаки, їх класифікація та значення в системі організації дорожнього руху, вимоги до встановлення. Попереджувальні знаки, їх призначення, вимоги до встановлення. Найменування кожного знака, його значення та зона дії. Знаки, що повторюються, їх встановлення. Таблички до попереджувальних знаків. Дії водія транспортного засобу, що наближається до небезпечної ділянки автомобільної дороги з встановленим попереджувальним знаком. Наслідки порушення вимог Правил дорожнього руху в частині його регулювання попереджувальним знаком. Знаки пріоритету, їх призначення. Найменування кожного знака, його встановлення та зона дії. Дії водія транспортного засобу, який наближається до ділянки автомобільної дороги з встановленим знаком пріоритету. Наслідки порушення вимог Правил дорожнього руху в частині його регулювання знаком пріоритету. Заборонні знаки, їх призначення. Найменування кожного знака, особливості його встановлення та зона дії. Таблички до заборонних знаків. Дії водія транспортного засобу, який наближається до ділянки автомобільної дороги з встановленим заборонним знаком. Наслідки порушення вимог Правил дорожнього руху в частині його регулювання заборонним знаком. Наказові знаки, їх призначення. Найменування кожного знака, особливості його встановлення та зона дії. Таблички до наказових знаків. Наслідки порушення вимог Правил дорожнього руху в частині його регулювання наказовим знаком. Інформаційно-вказівні знаки, їх призначення. Найменування кожного знака, його встановлення та зона дії. Таблички до інформаційно-вказівних знаків. Наслідки порушення вимог Правил дорожнього руху в частині його регулювання інформаційно-вказівним знаком. Знаки сервісу, їх призначення. Найменування кожного знака, його встановлення. Таблички до знаків сервісу.

Дорожня розмітка та обладнання: Дорожні розмітка та обладнання, їх значення в системі організації дорожнього руху. Класифікація дорожньої розмітки. Призначення горизонтальної дорожньої розмітки, її колір і правила нанесення. Написи та позначки на проїзній частині автомобільної дороги. Дії водія транспортного засобу відповідно до нанесеної розмітки. Призначення вертикальної дорожньої розмітки, її колір і правила нанесення. Дії водія транспортного засобу відповідно до нанесеної розмітки. Дорожнє обладнання як засіб регулювання дорожнього руху на небезпечних ділянках автомобільної дороги (огороження, світлове сигнальне обладнання, попереджувальні світлові круглі тумби тощо).

Регулювання дорожнього руху за допомогою світлофора і сигналів регулювання: Засоби регулювання дорожнього руху. Типи світлофорів, їх призначення. Світлофори, що мають сигнали біло-місячного кольору. Реверсивні світлофори. Світлофори, що регулюють рух пішоходів. Регулювання руху трамваїв та інших транспортних засобів, які рухаються по відокремленій смузі. Організація дорожнього руху за допомогою світлофорів. Регулювання дорожнього руху за допомогою сигналів регулювальника, їх значення.

Попереджувальні сигнали: Види і призначення попереджувальних сигналів. Правила подачі звукових і світлових сигналів та сигналів за допомогою рук. Випадки обов'язкового увімкнення ближнього і дальнього світла фар або протитуманних фар, аварійної світлової сигналізації. Наслідки порушення вимог до подачі попереджувальних сигналів.

Порядок руху, зупинка і стоянка транспортного засобу: Початок і зміна напрямку руху: повороти ліворуч і праворуч, зміна смуг руху. Обов'язки водія транспортного засобу перед початком руху, здійснення будь-яких маневрів з поворотом і розворотом на перехресті та поза ним. Вимоги до використання смуг гальмування та розгону. Обов'язки водія у разі, коли траєкторії руху транспортних засобів перетинаються, а черговість руху не встановлена. Порядок руху заднім ходом. Місця, в яких забороняється розворот. Наслідки порушення вимог Правил дорожнього руху перед початком руху транспортного засобу і зміни його напрямку. Смуги для руху нерейкових транспортних засобів. Вимоги до розташування транспортного засобу на проїзній частині автомобільної дороги в межах і за межами населених пунктів, що має дві, три, чотири і більше смуг руху. Випадки, коли дозволяється рух транспортного засобу по трамвайній колії. Виїзд і рух по автомобільній дорозі, що має смугу для реверсивного руху. Наслідки порушення вимог до розташування транспортних засобів на проїзній частині автомобільної дороги. Швидкість руху транспортного засобу в житлових і пішохідних зонах, у межах і за межами населених пунктів, на автомагістралях, під час буксирування зазначеного засобу і причепа. Безпечні дистанція та інтервал. Вимоги до водія тихохідного і великовантажного транспортного засобу, у разі виникнення перешкоди або небезпеки для руху. Наслідки порушення вимог до швидкості руху, дотримання

безпечних дистанції та інтервалу. Зустрічний роз'їзд та обгін. Випадки, коли обгін забороняється. Особливості виконання обгону в різних дорожніх ситуаціях. Наслідки порушення вимог до виконання зустрічного роз'їзду та обгону. Вимоги до зупинки і стоянки транспортного засобу. Випадки, коли водій може залишити транспортний засіб на зупинці або стоянці. Стоянка біля тротуару і на тротуарах. Місця, у яких заборонені зупинка і стоянка. Вимоги до водія в разі вимушеної зупинки і стоянки. Наслідки порушення правил зупинки і стоянки.

Проїзд перехресть: Види перехресть. Вимоги до руху праворуч та ліворуч на перехресті. Випадки, коли забороняється виїжджати на перехрестя. Порядок і черговість проїзду регульованих перехресть. Вимоги до проїзду перехресть, де увімкнені світлофори з додатковими секціями. Пріоритет сигналів світлофора і регулювальника, дорожні знаки. Вимоги до проїзду перехресть, створених рівнозначними і нерівнозначними автомобільними дорогами. Черговість проїзду, якщо головна автомобільна дорога змінює напрямок руху на перехресті. Проїзд перехресть у разі, коли водій транспортного засобу не може визначити головну автомобільну дорогу, а знаки пріоритету відсутні. Наслідки порушення вимог до проїзду перехресть.

Проїзд пішохідних переходів, зупинок маршрутних транспортних засобів і залізничних переїздів. Переваги маршрутних транспортних засобів: Види пішохідних переходів, зупинок маршрутних транспортних засобів і залізничних переїздів. Вимоги до проїзду пішохідних переходів, зупинок маршрутних транспортних засобів. Випадки, коли забороняється проїзд залізничних переїздів. Дії водія транспортного засобу під час вимушеної зупинки на залізничному переїзді. Наслідки порушення вимог до переїзду пішохідних переходів, зупинок маршрутних транспортних засобів і залізничних переїздів. Переваги маршрутних транспортних засобів, які розпочинають рух від зупинок у межах населених пунктів та вимоги до їх водіїв. Вимоги до користування смугами на автомобільній дорозі, позначеними дорожніми знаками 5.8 і 5.11 згідно з Правилами дорожнього руху. Переваги трамваїв у разі, коли вони рухаються поза перехрестями. Наслідки порушення вимог Правил дорожнього руху.

Перевезення пасажирів (запобіжні заходи під час висадки пасажирів) і вантажів: Вимоги до перевезення пасажирів, зокрема дітей, і транспортних засобів, призначених для їх перевезення, швидкості руху. Випадки, коли перевезення пасажирів забороняється. Вимоги до завантаження, розміщення і перевезення вантажу. Наслідки порушення вимог до перевезення пасажирів і вантажів.

Особливі умови руху: Особливості руху транспортного засобу в темну пору доби або в умовах недостатньої видимості, зокрема тунелях. Вимоги до руху транспортного засобу з увімкненим ближнім і дальнім світлом фар, габаритними і стоянковими вогнями, протитуманними фарами і ліхтарями,

фарами-прожекторами і фарами-шукачами, розпізнавальними знаками автопоїзда. Дії водія транспортного засобу в разі засліплення зустрічним світлом фар. Способи буксирування транспортного засобу, зокрема механічного транспортного засобу, на гнучкому і жорсткому зчепленні та методом часткового навантаження на платформу чи спеціальне опорне пристосування. Випадки, коли буксирування забороняється. Перевезення пасажирів під час буксирування транспортного засобу. Порядок і умови проведення занять з практичного керування транспортним засобом. Вимоги до слухача, спеціаліста з питань навчання керуванню транспортним засобом, а також обладнання транспортного засобу, на якому проводяться такі заняття. Організація руху транспортних засобів у колоні. Установлення розпізнавального знака «Колона». Розташування та швидкість руху транспортних засобів у колоні. Вимоги до водіїв транспортних засобів, що рухаються у колоні. Рух пішоходів у житловій зоні. Вимоги до водіїв транспортних засобів під час руху автомобільними дорогами в житловій зоні. Автомагістралі і автомобільні дороги, їх основні ознаки. В'їзд на автомагістралі/з'їзд з автомагістралей або подібних доріг (за наявності): виїзд зі смуги розгону, з'їзд на смугу гальмування. Транспортні розв'язки на автомагістралях і автомобільних дорогах. Вимоги до водіїв транспортних засобів, що рухаються на автомагістралях і автомобільних дорогах. Обмеження руху на автомагістралях і автомобільних дорогах. Основні ознаки гірських доріг і крутих спусків. Вимоги до руху на гірських дорогах і крутих спусках. Вимоги до водія транспортного засобу, що прибуває до України з іншої країни, а також водія-громадянина України, який виїжджає за кордон. Наслідки порушення вимог до користування зовнішніми світловими приладами, буксирування та експлуатації транспортних составів, руху транспортних засобів у колоні, у житловій зоні, на автомагістралях і автомобільних дорогах, гірських дорогах і крутих спусках.

Технічний стан, обладнання, номерні та розпізнавальні знаки, написи і позначення транспортного засобу: Порядок і умови експлуатації транспортного засобу. Несправності транспортного засобу, у разі виникнення яких водій повинен вжити заходів до їх усунення та подальший рух заборонено. Наслідки порушення вимог до технічного стану та обладнання транспортного засобу. Номерні та розпізнавальні знаки, написи і позначення транспортного засобу. Номерні знаки і написи, обов'язкові для механічного транспортного засобу. Вимоги до обладнання такого засобу розпізнавальними знаками. Попереджувальні пристрої (прапорці, щитки). Знак аварійної зупинки (ліхтар). Наслідки порушення вимог до стану номерних і розпізнавальних знаків, написів, позначень.

Організація дорожнього руху, що потребує узгодження з Національною поліцією: Розміщення в смугах відведення автомобільних доріг штучних споруд, визначення маршрутів та переліку автомобільних доріг, на яких може проводитися навчання керуванню транспортним засобом, умови та порядок руху в колоні у складі більш як п'ять механічних транспортних засобів,

встановлення на транспортних засобах спеціальних звукових і світлових сигнальних пристроїв.

2.1.2. Навчальний розділ «Етика (психологічні основи) водія транспортного засобу».

Розподіл навчальних годин за темами

Таблиця 2

Найменування тем	кількість годин підготовки та перепідготовки	
	у тому числі перепідготовки	
	теоретичні заняття	практичні заняття
1. Психофізіологічні основи поведінки водія (особливі фактори ризику, пов'язані з недосвідченістю інших учасників дорожнього руху і найбільш вразливими категоріями учасників)	2	-
2. Етика водія транспортного засобу (важливість пильності й поваги до інших учасників дорожнього руху)	4	-
Разом	6	-

Психофізіологічні основи поведінки водія (особливі фактори ризику, пов'язані з недосвідченістю інших учасників дорожнього руху і найбільш вразливими категоріями учасників): Індивідуальні якості водія транспортного засобу та його вміння оцінювати і прогнозувати дорожньо-транспортну ситуацію, а також час, необхідний для реагування на зміни, що відбуваються в дорожньому русі. Вплив алкоголю та наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів на організм людини. Особливості впливу алкоголю та наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів на організм людини та їх вплив на процес управління транспортними засобами. Зміни в поведінці під час керування через психічний стан, втому. Підготовленість водія до керування транспортним засобом, вплив майстерності, стажу керування транспортним засобом і віку на безпеку керування. Дисциплінованість, емоційна стійкість, витривалість, самовладання. Стресовий стан, його запобігання та усунення, прийоми самоконтролю. Вплив психофізіологічного стану водія транспортного засобу на його поведінку. Незадовільний стан здоров'я водія і його вплив на керування транспортним засобом. Ризики, пов'язані з рухом і керуванням різними видами транспортних засобів і з різними зонами видимості їхніх водіїв.

Етика водія транспортного засобу (важливість пильності й поваги до інших учасників дорожнього руху): Етика водія транспортного засобу. Основні норми і правила поведінки водія транспортного засобу (сприйняття, оцінка й прийняття рішення, особливо швидкість реакції, особливі фактори ризику, пов'язані з недосвідченістю інших учасників дорожнього руху і найбільш вразливими категоріями учасників, таких як діти, пішоходи, велосипедисти та лади з обмеженими можливостями пересування). Культура обслуговування пасажирів, зокрема дітей, людей похилого віку, осіб з інвалідністю та осіб з обмеженими фізичними можливостями. Дотримання Правил дорожнього руху як головний елемент етики водія транспортного засобу. Відносини між водіями та пішоходами. Охорона навколишнього природного середовища. Прояви культури водія транспортного засобу у використанні звукових сигналів, методів гальмування та обгону, утриманні транспортного засобу в належному стані. Етика пішоходів, велосипедистів та водіїв мопедів. Культура керування транспортним засобом у складних погодних умовах. Культура перевезення вантажів. Взаємодопомога водіїв транспортних засобів.

2.1.3. Навчальний розділ «Будова і технічне обслуговування транспортного засобу».

Розподіл навчальних годин за темами

Таблиця 3

Найменування тем	кількість годин перепідготовки	
	теоретичні заняття	практичні заняття
1. Загальна будова	1	-
2. Двигун. Пальне та паливні суміші	2	-
3. Електрообладнання	1	-
4. Трансмсія, підвіска та механізми керування	1	-
5. Технічне обслуговування та експлуатація автомобіля	1	-
Разом	6	-

Загальна будова: Класифікація транспортних засобів за призначенням та категоріями. Загальна будова транспортних засобів та їх участь у дорожньому русі. Методи знаходження причин поломок.

Двигун. Пальне та паливні суміші: Загальна будова, основні механізми та системи двигуна. Призначення, загальна будова та принцип роботи кривошипно-шатунного та газорозподільного механізмів. Призначення, загальна будова та принцип роботи системи охолодження двигуна. Відмінності систем рідинного та повітряного охолодження двигуна. Охолоджувальні рідини. Переохолодження та перегрівання двигуна. Причини і способи

запобігання перегріванню двигуна. Призначення, загальна будова та принцип роботи системи змащення двигуна. Робота двигуна в разі недостатнього чи надмірного рівня мастила в системі змащення. Контроль за тиском мастила. Марки мастила. Призначення та загальна будова системи живлення двигуна, принцип роботи її приладів. Типи двигуна (бензиновий, дизельний). Пальне для бензинового двигуна. Марки бензину. Октанове число. Паливні суміші, детонація паливної суміші. Вплив детонації на роботу двигуна. Турбонадув. Загальна будова та принцип роботи систем живлення дизельного двигуна і газобалонного обладнання. Несправності основних систем та механізмів двигуна, їх виявлення та усунення.

Електрообладнання: Призначення, загальна будова та принцип роботи системи електрообладнання та її приладів. Батареї, які функціонують як «паливний бак» і забезпечують електричний двигун енергією, необхідної для переміщення транспортного засобу. Контролер, блок управління двигуном, який регулює струми в мережі між батареями і двигуном. Зарядний пристрій для зарядки батарей. Призначення та загальна будова акумуляторної батареї. Призначення, загальна будова та принцип роботи генератора змінного струму. Призначення та загальна будова стартера. Дистанційна система керування та правила користування стартером. Призначення та загальна будова контрольно-вимірювальних приладів. Контрольні лампи. Призначення та загальна будова електричного двигуна опалювання кузова, системи вентиляції, склоочисників. Додаткове обладнання кузова. Призначення, розташування та загальна будова фар, габаритних ліхтарів, ламп освітлення, щитка контрольних приладів, попереджувальних сигналів, штепсельних розеток. Загальна будова та принцип роботи покажчика повороту, аварійної світлової сигналізації, звукового сигналу та його реле. Призначення та загальна будова запобіжників. Несправності джерела електричного струму, приладів освітлення і сигналізації, їх виявлення та усунення.

Трансмісія, підвіска та механізми керування: Призначення, загальна будова та принцип роботи трансмісії. Зчеплення, механічна та автоматична коробки передач, карданні передачі та ведучі мости. Несправності трансмісії, їх виявлення та усунення. Призначення, загальна будова та принцип роботи підвіски. Несправності підвіски, їх виявлення та усунення. Пневматичні шини, їх маркування та експлуатація. Призначення, загальна будова та принцип роботи механізмів рульового керування. Несправності механізмів рульового керування, їх виявлення та усунення. Призначення, загальна будова та принцип роботи гальмової системи та її механізмів. Гальмова система з гідравлічним та пневматичним приводом. Ретардери. Антиблокувальні системи коліс. Рідини, що використовуються в роботі гідравлічного приводу гальм, їх властивості. Несправності гальмової системи, їх виявлення та усунення. Призначення, загальна будова та принцип роботи стоянкової (запасної) гальмової системи.

Технічне обслуговування та експлуатація автомобіля: Перевірка технічного стану та укомплектованості транспортного засобу. Проведення

контрольного огляду транспортного засобу перед виїздом та після повернення. Правила та умови безпечного перевезення пасажирів і вантажу. Загальна будова, класифікація та технічне обслуговування причепів різних марок. Завантаження, розміщення та кріплення вантажу. Особливості експлуатації транспортного засобу. Норми витрат пального (у тому числі в особливих умовах), мастильних матеріалів, рідин. Зменшення та збільшення норм витрат пального. Можливості економії пального, мастильних матеріалів і рідин. Витрати пального.

2.1.4. Навчальний розділ «Основи керування транспортними засобами і вимоги до безпеки дорожнього руху».

Розподіл навчальних годин за темами

Таблиця 4

Найменування тем	кількість годин перепідготовки	
	теоретичні заняття	практичні заняття
1. Основи керування транспортним засобом	6	-
2. Безпека дорожнього руху	6	-
Разом	12	-

Основи керування транспортним засобом: Правила щодо годин керування і періодів відпочинку. Правила щодо виду відповідного перевезення: вантажів або пасажирів. Документи на транспортний засіб і транспортну документацію, що їх вимагають для внутрішньодержавного й міжнародного перевезення вантажів і пасажирів. Робоче місце водія транспортного засобу. Основні механізми та устаткування, що забезпечують керування транспортним засобом, їх розміщення. Призначення систем керування, її приладів та індикаторів. Дії водія транспортного засобу під час використання світлових і звукових сигналів. Техніка керування транспортним засобом. Зовнішні умови, що впливають на керування транспортним засобом. Ступінь прилягання коліс до автомобільної дороги. Початок руху і розгін з послідовним перемиканням передач. Вибір оптимальної швидкості руху. Вибір швидкості і траєкторії руху на поворотах і в умовах обмеженого проїзду залежно від особливостей конструкції транспортного засобу. Вибір швидкості руху в межах і за межами населених пунктів. Повільне, екстрене, переривчасте гальмування. Точне гальмування до зупинки. Гострота зору. Поле зору. Адаптація (відновлення зору) під час раптового переходу від світла до темряви і навпаки. Засліплення. Зміна поля зору залежно від швидкості руху і щільності транспортного потоку. Помилки в оцінці дорожньої обстановки. Правила керування гальмовою системою, зокрема на слизькій ділянці автомобільної дороги. Дії водія транспортного засобу в разі пошкодження елементів гальмової системи. Керування

транспортним засобом в умовах обмеженого проїзду та недостатньої видимості, на перехрестях, пішохідному переході, крутих поворотах, підйомах і спусках, у транспортному потоці. Послідовність огляду автомобільної дороги під час наближення до перехресть і пішохідних переходів. Керування транспортним засобом під час руху через регульовані і нерегульовані перехрестя, пішохідні переходи, біля місць великого скупчення пішоходів. Габарити транспортного засобу.

Безпека дорожнього руху: Кліматичні умови, що впливають на керування транспортним засобом під час прямолінійного руху, розгону і гальмування, на поворотах. Центр ваги та його вплив на стійкість транспортного засобу. Опір повітря, сила інерції. Швидкість і прискорення. Сила тяги. Ступінь прилягання коліс до автомобільної дороги, його зміна залежно від кліматичних умов, стану шин, автомобільної дороги, швидкості руху. Вплив поперечного нахилу автомобільної дороги і бокового вітру на транспортний засіб. Керуваність транспортного засобу. Вплив конструкції та стану шин на керуваність транспортного засобу. Стабілізація і коливання передніх коліс та їх вплив на прямолінійність руху транспортного засобу. Зміна напрямку руху. Плавність руху. Відрив коліс від автомобільної дороги. Гальмування, гальмовий шлях, його залежність від швидкості руху, ступеня прилягання коліс до автомобільної дороги та інших факторів. Час, необхідний для реагування водія транспортного засобу на зміни, що відбуваються в дорожньому русі, та спрацьовування гальмового приводу. Безпечні дистанція та інтервал, способи їх дотримання. Час і відстань, які потрібні для гальмування і зупинки транспортного засобу за різних умов руху і швидкості. Дотримання безпечних дистанції та інтервалу за різних умов руху (інтенсивність і швидкість транспортного потоку, стан автомобільної дороги та кліматичні умови) і під час зупинки транспортного засобу. Прийняття компромісних рішень у разі виникнення складної дорожньої обстановки. Керування транспортним засобом у місцях зупинок маршрутних транспортних засобів, під час зустрічного роз'їзду, випередження та обгону. Способи паркування і стоянки транспортного засобу. Обгін і зустрічний роз'їзд. Проїзд залізничного переїзду. Початок руху на крутих спусках і підйомах, слизькій та важкопрохідній ділянках автомобільної дороги, зокрема без буксування коліс. Проїзд небезпечною ділянкою автомобільної дороги (звуження проїзної частини, смоляне і гравійне покриття, зтяжний підйом і спуск, під'їзд до мосту, залізничного переїзду) та ділянкою, на якій проводяться ремонтні роботи. Особливості дорожньої обстановки в межах і за межами населених пунктів. Оцінка дорожньої обстановки під час руху вперед, заднім ходом, гальмування, перед поворотом, маневруванням і обгоном. Використання дзеркала заднього виду. Огляд контрольно-вимірювальних приладів та прилеглих доріг під час проїзду перехресть. Вплив дорожніх умов на безпеку руху. Вимоги до руху по гірській дорозі. Керування транспортним засобом під час руху в межах і за межами населених пунктів у темну пору доби та в умовах недостатньої видимості, дощу, туману, снігопаду. Користування світловими приладами. Зрушення з місця: після стоянки, після зупинки дорожньому русі, виїзд з прилеглої території. Рух по прямих дорогах, зустрічний роз'їзд

транспортних засобів, у тому числі в обмеженому просторі. Рух на вигинах дороги. Дії водія транспортного засобу під час засліплення зустрічним світлом фар та запобігання такому засліпленню. Керування транспортним засобом у весняний та осінньо-зимовий період, на льодових переправах. Перевезення пасажирів і вантажів. Забезпечення стійкості транспортного засобу під час розгону, гальмування, повороту. Резерви стійкості транспортного засобу. Дії водія транспортного засобу, зокрема, під час заносу, виникнення загрози зіткнення, пожежі, пошкодження елементів гальмової системи. Розподіл дорожньо-транспортних пригод за порами року, днями тижня, часом доби, категоріями автомобільних доріг, видами транспортних засобів та іншими факторами. Особливості створення аварійної ситуації в межах і за межами населених пунктів. Основні причини виникнення дорожньо-транспортних пригод та їх запобігання. Види експертизи дорожньо-транспортних пригод. Механічний аспект, що є суттєвим для безпеки дорожнього руху, а саме використання ременів безпеки, підголівників та обладнання для дитячої безпеки.

2.1.5. Навчальний розділ «Медичне забезпечення (заходи допомоги при дорожньо-транспортній пригоді)».

Розподіл навчальних годин за темами

Таблиця 5

Найменування тем	кількість годин перепідготовки	
	теоретичні заняття	практичні заняття
1. Механізм травми в потерпілих внаслідок виникнення дорожньо-транспортної пригод	1	-
2. Види травм. Принципи надання домедичної допомоги	1	-
Разом	2	-

Механізм травми в потерпілих внаслідок виникнення дорожньо-транспортної пригод: Поведінка у випадку аварії, знання заходів яких повинно бути вжито після аварії або подібної події, у тому числі дії в надзвичайних ситуаціях, таких як евакуація пасажирів, а також базові знання про надання першої медичної допомоги. Поняття про механізм травм. Огляд місця події. Первинний та вторинний огляд потерпілого. Правила огляду місця події. Алгоритм дій первинний та вторинний огляд потерпілих.

Види травм. Принципи надання домедичної допомоги: Зупинка кровотечі. Переломи, вивихи. Травми інших анатомічних ділянок. Серцево-легенева реанімація. Універсальний алгоритм проведення серцево-легеневої реанімації в

потерпілих. Допомога потерпілим при травмах. Особливості травм у водіїв, пасажирів, пішоходів.

2.2. Практичний модуль Програми.

2.2.1. Навчальний розділ «Практичне керування транспортними засобами категорій D, D1».

Розподіл навчальних годин за темами

Таблиця 6

Найменування тем	Кількість годин практичного навчання з перепідготовки
1. Основи керування транспортним засобом	1
2. Керування транспортним засобом на майданчику	4
3. Керування транспортним засобом на автомобільних дорогах з низькою інтенсивністю руху	3 (1*)
4. Керування транспортним засобом на автомобільній дорозі з високою інтенсивністю руху	6 (2*)
5. Керування транспортним засобом в особливих умовах	7
6. Удосконалення навичок керування транспортним засобом	6
Разом	30

Основи керування транспортним засобом: Посадка водія в транспортний засіб. Ознайомлення із системами керування і сигналізації, контрольно-вимірювальними приладами. Правильне положення рук на рульовому колесі та ніг на педалях. Відрегулювання сидіння таким чином, щоб мати правильне положення сидячи. Відрегулювання дзеркала заднього виду, ременів безпеки, підголівники (за наявності). Перевірити, чи зачинені двері. Вибірково перевірити стан шин, рульового керування, гальм, рідин (моторної оливи, охолоджувальної рідини, рідини склоомивача тощо) фар, світловідбивачів, покажчиків повороту та звукового попереджувального сигналу. Перевірити гальмову систему з підсилювачем та систему рульового керування з підсилювачем, перевірити стан коліс, гайок кріплення кліс, бризковиків, вітрового скла, вікон і склоочисників, рідин, перевірити й використовувати панель приладів, у тому числі й реєструвальну апаратуру. Запуск двигуна. Спостереження за показаннями контрольно-вимірювальних приладів. Прийоми керування транспортним засобом. Рушання з місця, рух по прямій з перемиканням передач у висхідному і низхідному порядку. Регулювання швидкості руху. Повороти праворуч, ліворуч, гальмування, зупинка. Повороти

керма праворуч, ліворуч двома руками, у тому числі «перехопленням», правою або лівою рукою, збільшення кількості поворотів керма. Взаємодія систем керування перед початком руху, під час руху на різних передачах з розворотами, поворотами, повільне і термінове гальмування, зупинка. Рух заднім ходом. Розвороти в умовах необмеженого і обмеженого проїзду. Зупинка і стоянка. Здатність уживати спеціальних заходів безпеки транспортних засобів, контролювати кузов, сервісні дверцята, аварійні виходи, засоби надання першої медичної допомоги, вогнегасники та інше обладнання для забезпечення безпеки.

Керування транспортним засобом на майданчику: Підготовка до виїзду. Контрольний огляд транспортного засобу. Запуск двигуна, перевірка показань контрольно-вимірювальних приладів. Рушання з місця. Рух з невеликою швидкістю. Рух з перемиканням передач у висхідному і низхідному порядку. Зупинка. Рух заднім ходом по прямій або з поворотом праворуч або ліворуч з дотриманням правильної смуги руху. Розворот транспортного засобу з використанням передньої та задньої передач. Рух з різною швидкістю. Рух по прямій з перемиканням передач. Розгін. Перемикання передач у висхідному і низхідному порядку. Перемикання на нижчу передачу без дотримання послідовності виконання різних видів гальмування (повільне, екстрене, переривчасте). Рух у різних напрямках. Повороти праворуч, ліворуч. Рух між перешкодами з поворотами праворуч, ліворуч. Рух заднім ходом з використанням різних способів стеження за дорогою (через заднє або бокове вікно, відкриті двері кабіни, за допомогою дзеркал заднього виду). Рух заднім ходом з поворотами праворуч, ліворуч в умовах необмеженого і обмеженого проїзду. Рух заднім ходом вздовж стіни, зупинка. Від'їзд від стіни. Рух заднім ходом вгору. Виїзд на естакаду і з'їзд з неї переднім і заднім ходом. Зупинка під час руху переднім і заднім ходом, під кутом 45° , 90° , між двома транспортними засобами, розташованими на стоянці, узбіччі, перед стоп-лінією, біля визначеного орієнтира, дорожнього знака. Маневрування в умовах обмеженого проїзду. Рух по «колійній дошці» переднім і заднім ходом. Поставлення транспортного засобу на стоянку, в бокс. Рух по «габаритному тунелю» прямо та з поворотом, переднім і заднім ходом. Рух по «вісімці», «змійкою», переднім ходом. В'їзд до «габаритного дворика» прямо і з поворотом, маневрування та виїзд з нього. Зупинка під час руху переднім і заднім ходом біля умовного тротуару, між двома транспортними засобами, розташованими на стоянці, узбіччі, перед стоп-лінією, біля визначеного орієнтира, дорожнього знака. Рух на ділянках, де створені небезпечні умови (залізничний переїзд без шлагбаума і з шлагбаумом, перехрестя, зупинка маршрутних транспортних засобів, раптова поява пішохода тощо). Рушання з місця, розгін і перемикання передач у висхідному і низхідному порядку, зупинка. Рух прямо, по «вісімці», маневрування в умовах обмеженого проїзду, повороти, розвороти, зупинка у визначеному місці. Маневрування заднім ходом, в'їзд у бокс. Проїзд регульованих і нерегульованих перехресть, залізничних переїздів. Об'їзд, обгін, зустрічний роз'їзд.

Керування транспортним засобом на автомобільних дорогах з низькою інтенсивністю руху: Рух по прямій з дотриманням безпечної дистанції та необхідної швидкості. Зупинка на узбіччі та відновлення руху. Проїзд перехресть прямо, з поворотом праворуч, ліворуч. Рух автомобільними дорогами з обмеженою видимістю, підйомами і спусками. Зупинка і рушання з місця. Рух на мостах, шляхопроводах, у тунелях. Проїзд залізничних переїздів із шлагбаумом і без шлагбаума. Об'їзд, обгін, зустрічний роз'їзд. Прийоми маневрування на автозаправній станції. Керування транспортним засобом у межах населеного пункту. Рух у транспортному потоці. Маневрування під час руху на автомобільній дорозі з багаторядним рухом. Об'їзд, обгін з дотриманням безпечних дистанції та інтервалу. Проїзд пішохідних переходів, зупинок маршрутних транспортних засобів. Зупинка біля тротуару і початок руху. Виїзд з другорядної автомобільної дороги. Зустрічний роз'їзд на вузьких ділянках автомобільної дороги. Проїзд Т-, V-, X-подібних перехресть прямо, з поворотами праворуч, ліворуч. Проїзд майданів. Рух автомобільною дорогою з трамвайною колією, повороти праворуч, ліворуч і розворот. Подолання перешкод під час руху переднім і заднім ходом поперемінне передніми та задніми колесами на спуску, сідловині із зупинкою у впадині поперемінне передніми та задніми колесами без гальмування, виїзд на «клин» передніми колесами і зупинка на вершині (дві - три секунди)

Керування транспортним засобом на автомобільній дорозі з високою інтенсивністю руху: Рух у транспортному потоці, з'їзд на другорядну автомобільну дорогу. Виїзд з другорядної автомобільної дороги на головну. Рух на естакадах, закруглених ділянках автомобільної дороги, віражах, підйомах і спусках, мостах, шляхопроводах, у тунелях. Обгін, зустрічний роз'їзд на ділянках звуження автомобільної дороги. Зустрічний роз'їзд на поворотах. Проїзд залізничних переїздів, населених пунктів і зупинок маршрутних транспортних засобів у їх межах. Виїзд на автомобільну дорогу в межах населених пунктів. Зупинка біля тротуару і початок руху. Рух у транспортному потоці. Обгін/випередження: обгін інших транспортних засобів (якщо можливо), рух уздовж перешкод (припаркованих автомобілів, дії у ситуації, коли обгін виконують інші транспортні засоби (залежно від обстановки). Проїзд пішохідних переходів, зупинок маршрутних транспортних засобів. Зупинка біля тротуару. Паркування транспортного засобу й залишення місця парковка (паркування паралельно, діагонально або перпендикулярно, переднім або заднім ходом, на рівні поверхні, підйом або спуску). Рух автомобільними дорогами з одностороннім рухом. Розвороти на автомобільній дорозі, шляхопроводі, у тунелі. Проїзд складних регульованих і нерегульованих перехресть. Проїзд перехресть у транспортному потоці, повороти праворуч, ліворуч і розвороти на перехресті. Рушання від тротуару (узбіччя). Розгін до найвищої передачі і перехід до найнижчої. Рух з різною швидкістю, зупинка. Керування транспортним засобом на автомобільній дорозі з низькою та високою інтенсивністю руху. Обгін, об'їзд, зустрічний роз'їзд. Маневрування в умовах обмеженого проїзду. Зупинка і рушання з місця на підйомах. Проїзд перехресть, залізничних переїздів.

Керування транспортним засобом в особливих умовах: Керування транспортним засобом в умовах бездоріжжя. Виїзд на ґрунтову дорогу. Рух на об'їзних шляхах, зустрічний роз'їзд. Рух на крутих поворотах, підйомах і спусках, засніжених, лісових та інших дорогах. Керування транспортним засобом у темну пору доби. Виїзд на автомобільну дорогу із штучним освітленням та без нього. Користування світловими приладами. Дії водія транспортного засобу в разі засліплення зустрічним світлом фар. Буксирування транспортного засобу. Зчеплення транспортних засобів жорсткою і гнучкою зчіпкою з дотриманням вимог безпеки. Перевірка надійності зчеплення. Буксирування транспортного засобу по прямій, на поворотах, підйомах і спусках. Зупинка біля тротуару (на узбіччі). В'їзд у ворота, відчеплення транспортного засобу. Керування в такий спосіб, який забезпечує безпеку й скорочує поживання палива та викиди під час збільшення й зменшення швидкості, руху на спусках і підйомах, у разі необхідності шляхом вибору передач.

Удосконалення навичок керування транспортним засобом: Маневрування в умовах обмеженого проїзду, заднім ходом. Складне та екстрене маневрування. Терміновий розгін і гальмування. Маневрування на автомобільній дорозі з інтенсивним рухом. Взаємодія з пішоходами та іншими учасниками дорожнього руху. Маневрування, об'їзд, обгін, зупинка, початок руху. Керування транспортним засобом з причепом, маса якого не перевищує 750 кілограмів. Уміння керуватися дорожніми знаками і розміткою. Прогнозування розвитку дорожньої ситуації, дії водія транспортного засобу щодо її попередження. Прийоми керування транспортним засобом (повільне рушення з місця, терміновий розгін, вибір оптимальної швидкості руху і передачі, прогнозування характеру руху транспортного потоку, використання сили інерції). Контраварійна підготовка. Розгін, термінове гальмування і маневрування на слизькій ділянці автомобільної дороги. Вимоги до керування транспортним засобом з метою його стабілізації під час заносу малої та середньої амплітуди, критичного, екстреного і ритмічного заносу. Об'їзд перешкоди. Маневрування. «Затишний під'їзд» до терміналу для приймання електронних платіжних засобів. Екстрене гальмування. Безпечне поставлення транспортного засобу для завантаження/розвантаження біля вантажної естакади/платформи або подібного пристрою.

2.2.2. Навчальний розділ «Спеціальні положення стосовно категорій D, D1».

Розподіл навчальних годин за темами

Таблиця 7

Найменування тем	Кількість годин практичного навчання
------------------	--------------------------------------

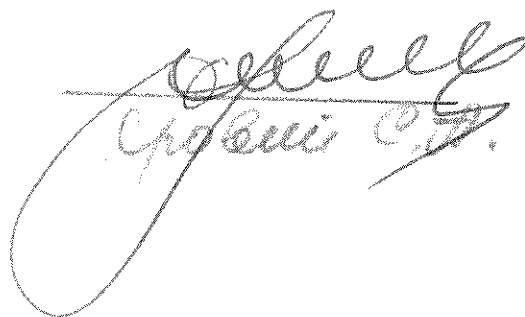
	у тому числі підготовка	у тому числі перепідготовка
1. Запобіжні заходи	1	1
2. Фактори безпеки	1	1
Разом	2	2

Запобіжні заходи: Правила щодо годин керування і періодів відпочинку; використання реєструвальної апаратури. Заходи яких повинно бути вжито під час зняття й заміни коліс. Правила щодо мас та габаритів транспортних засобів; правила щодо обмежувачів швидкості. Перешкоди, які обмежують зону видимості, спричинені характеристиками транспортних засобів. Читання карти автомобільних доріг, планування маршрутів, у тому числі використання електронних навігаційних систем (не обов'язково).

Фактори безпеки: Фактори, які відносяться до завантаження транспортних засобів: контроль (розміщення і закріплення вантажу), кузов, тенти, двері вантажного відсіку, завантажувальний механізм (за наявності), замки кабіни (за наявності), спосіб завантаження, закріплення вантажу, труднощі з різними видами вантажів (наприклад, рідини, підвісні вантажі тощо), завантаження та розвантаження і використання навантажувального обладнання.

Примітка.

Кількість навчальних годин, відведених для проведення заняття з практичного керування транспортними засобами категорії D, D1 на майданчику в темну пору доби.

Степан С. П.

ТИПОВА ТЕМАТИЧНА ПРОГРАМА
перепідготовки водіїв транспортних засобів категорій BE, CE,
DE,C1E, D1E

I. Типовий тематичний план

Зміст навчального матеріалу	кількість годин перепідготовки		
	всього	теоретичні заняття	практичні заняття
Навчальні розділи теоретичного модуля			
Основи законодавства у сфері безпеки дорожнього руху	17	17	-
Етика (психологічні основи) водія транспортного засобу	3	3	-
Будова і технічне обслуговування транспортного засобу	4	4	-
Основи керування транспортними засобами і вимоги до безпеки дорожнього руху	11	11	-
Медичне забезпечення (заходи допомоги при дорожньо-транспортній пригоді)	2	2	-
Іспит (тестування)	1	1	-
Навчальний розділ практичного модуля			
Практичне керування транспортними засобами категорій BE, CE, DE,C1E, D1E	-	-	13
Спеціальні положення стосовно категорій BE, CE, DE,C1E, D1E	-	-	2
Практичний іспит	0,40		0,40
Разом	52	37	15

II. Типова тематична програма навчальних тем

2.1. Теоретичний модуль Програми.

2.1.1. Навчальний розділ «Основи законодавства у сфері безпеки дорожнього руху».

Розподіл навчальних годин за темами

Таблиця 1

Зміст навчального матеріалу	кількість годин перепідготовки	
	теоретичні заняття	практичні заняття
1. Законодавство, що визначає правові основи забезпечення безпеки дорожнього руху та регулює відносини у сфері взаємодії суспільства і природи	1	-
2. Законодавство, яке встановлює відповідальність за порушення у сфері дорожнього руху	1	-
3. Загальні положення, основні поняття і терміни, використовувані в Правилах дорожнього руху	2	-
4. Обов'язки учасників дорожнього руху	1	-
5. Вимоги до водіїв мопедів, велосипедистів, осіб, які керують гужовим транспортом, і погоничів тварин	1	-
6. Дорожні знаки	1	-
7. Дорожня розмітка та обладнання	1	-
8. Регулювання дорожнього руху за допомогою світлофора і сигналів регулювання	1	-
9. Попереджувальні сигнали	1	-
10. Порядок руху, зупинка і стоянка транспортного засобу	1	-
11. Проїзд перехресть	1	-
12. Проїзд пішохідних переходів, зупинок маршрутних транспортних засобів і залізничних переїздів. Переваги маршрутних транспортних засобів	1	-
13. Перевезення пасажирів (запобіжні заходи під час висадки пасажирів) і вантажів	1	-
14. Особливі умови руху	1	-
15. Технічний стан, обладнання, номерні та розпізнавальні знаки, написи і позначення транспортного засобу	1	-
16. Організація дорожнього руху, що потребує узгодження з Національною поліцією	1	-
Разом	17	-

Законодавство, що визначає правові основи забезпечення безпеки дорожнього руху та регулює відносини у сфері взаємодії суспільства і природи: Основи законодавства про дорожній рух, автомобільний транспорт, страхування цивільно-правової відповідальності, охорону праці. Основні вимоги постанов Кабінету Міністрів України від 07 вересня 1998 р. № 1388 «Про затвердження Порядку державної реєстрації (перереєстрації), зняття з обліку автомобілів, автобусів, а також самохідних машин, сконструйованих на шасі автомобілів, мотоциклів, мопедів, моторолерів та квадро- і трициклів усіх типів, марок і моделей, причепів, напівпричепів, мотоколясок, інших прирівняних до них транспортних засобів та мопедів» (Офіційний вісник України, 1998 р. № 36 ст. 1327), від 08 травня 1993 р. № 340 «Про затвердження Положення про порядок видачі посвідчень водія та допуску громадян до керування транспортними засобами» (ЗП України, 1993 р., № 10, ст. 211. Офіційний вісник України, 1999 р. № 42 ст. 2096), від 30 січня 2012 р. № 137 «Про затвердження Порядку проведення обов'язкового технічного контролю та обсягів перевірки технічного стану транспортних засобів, технічного опису та зразка протоколу перевірки технічного стану транспортного засобу» (Офіційний вісник України, 2012 р. № 16 ст. 141).

Законодавство, яке встановлює відповідальність за порушення у сфері дорожнього руху: Порядок і строки проведення державної реєстрації транспортних засобів. Вимоги до експлуатації транспортного засобу. Мета, періодичність і порядок проведення технічного огляду. Відповідальність власника за технічний стан транспортного засобу. Податок з власників транспортного засобу Порядок допуску до керування транспортним засобом та отримання посвідчення водія. Цивільна відповідальність. Відшкодування матеріальних збитків, що завдані під час виникнення дорожньо-транспортної пригоди. Право власності, суб'єкти права власності. Право власності і володіння транспортним засобом. Небезпечні випадки, які виникають під час експлуатації та обслуговування транспортного засобу. Попереджувальні надписи. Знаки безпеки. Законодавство з питань охорони навколишнього природного середовища, відповідальність за його порушення. Основні заходи щодо зниження негативного впливу транспортних засобів на навколишнє природне середовище (належне використання спеціальних звукових сигнальних пристроїв, помірне споживання палива, обмеження викидів забруднюючих речовин тощо). Відповідальність за порушення Правил дорожнього руху і виникнення дорожньо-транспортних пригод. Види адміністративних правопорушень, адміністративна відповідальність у сфері дорожнього руху. Кримінальна відповідальність за порушення Правил дорожнього руху. Види покарань.

Загальні положення, основні поняття і терміни, використовувані в Правилах дорожнього руху: Правила дорожнього руху, як правова основа дорожнього руху. Терміни, поняття визначені у Правилах дорожнього руху. Порядок уведення обмежень у дорожньому русі, відповідність обмежень, інструкцій та інших нормативних актів вимогам Правил дорожнього руху.

Обов'язки учасників дорожнього руху: Обов'язки і права водіїв транспортних засобів. Обставини, за яких водієві забороняється керувати і передавати іншим особам керування транспортним засобом. Обов'язки і права водіїв транспортних засобів, що рухаються з увімкнутими проблісковими маячками та/або спеціальним звуковим сигналом, виконуючи невідкладне службове завдання. Обов'язки водіїв транспортних засобів щодо надання безперешкодного проїзду транспортним засобам оперативних та дорожньо-експлуатаційних служб. Обов'язки (заходи) учасників дорожнього руху, причетних до дорожньо-транспортної пригоди. Обов'язки, права та правила поведінки пішоходів і пасажирів.

Вимоги до водіїв мопедів, велосипедистів, осіб, які керують гужовим транспортом, і погоничів тварин: Вікові обмеження та вимоги до водіїв мопедів, велосипедистів, осіб, які керують гужовим транспортом, і погоничів тварин. Технічний стан і обладнання зазначених транспортних засобів. Розміщення таких транспортних засобів на проїзній частині. Правила користування велосипедною доріжкою. Умови, при яких рух зазначених транспортних засобів і тварин забороняється.

Дорожні знаки: Дорожні знаки, їх класифікація та значення в системі організації дорожнього руху, вимоги до встановлення. Попереджувальні знаки, їх призначення, вимоги до встановлення. Найменування кожного знака, його значення та зона дії. Знаки, що повторюються, їх встановлення. Таблички до попереджувальних знаків. Дії водія транспортного засобу, що наближається до небезпечної ділянки автомобільної дороги з встановленим попереджувальним знаком. Наслідки порушення вимог Правил дорожнього руху в частині його регулювання попереджувальним знаком. Знаки пріоритету, їх призначення. Найменування кожного знака, його встановлення та зона дії. Дії водія транспортного засобу, який наближається до ділянки автомобільної дороги з встановленим знаком пріоритету. Наслідки порушення вимог Правил дорожнього руху в частині його регулювання знаком пріоритету. Заборонні знаки, їх призначення. Найменування кожного знака, особливості його встановлення та зона дії. Таблички до заборонних знаків. Дії водія транспортного засобу, який наближається до ділянки автомобільної дороги з встановленим заборонним знаком. Наслідки порушення вимог Правил дорожнього руху в частині його регулювання заборонним знаком. Наказові знаки, їх призначення. Найменування кожного знака, особливості його встановлення та зона дії. Таблички до наказових знаків. Наслідки порушення вимог Правил дорожнього руху в частині його регулювання наказовим знаком. Інформаційно-вказівні знаки, їх призначення. Найменування кожного знака, його встановлення та зона дії. Таблички до інформаційно-вказівних знаків. Наслідки порушення вимог Правил дорожнього руху в частині його регулювання інформаційно-вказівним знаком. Знаки сервісу, їх призначення. Найменування кожного знака, його встановлення. Таблички до знаків сервісу.

Дорожня розмітка та обладнання: Дорожні розмітка та обладнання, їх значення в системі організації дорожнього руху. Класифікація дорожньої розмітки. Призначення горизонтальної дорожньої розмітки, її колір і правила нанесення. Написи та позначки на проїзній частині автомобільної дороги. Дії водія транспортного засобу відповідно до нанесеної розмітки. Призначення вертикальної дорожньої розмітки, її колір і правила нанесення. Дії водія транспортного засобу відповідно до нанесеної розмітки. Дорожнє обладнання як засіб регулювання дорожнього руху на небезпечних ділянках автомобільної дороги (огородження, світлове сигнальне обладнання, попереджувальні світлові круглі тумби тощо).

Регулювання дорожнього руху за допомогою світлофора і сигналів регулювання: Засоби регулювання дорожнього руху. Типи світлофорів, їх призначення. Світлофори, що мають сигнали біло-місячного кольору. Реверсивні світлофори. Світлофори, що регулюють рух пішоходів. Регулювання руху трамваїв та інших транспортних засобів, які рухаються по відокремленій смузі. Організація дорожнього руху за допомогою світлофорів. Регулювання дорожнього руху за допомогою сигналів регулювальника, їх значення.

Попереджувальні сигнали: Види і призначення попереджувальних сигналів. Правила подачі звукових і світлових сигналів та сигналів за допомогою рук. Випадки обов'язкового увімкнення ближнього і дальнього світла фар або протитуманних фар, аварійної світлової сигналізації. Наслідки порушення вимог до подачі попереджувальних сигналів.

Порядок руху, зупинка і стоянка транспортного засобу: Початок і зміна напрямку руху: повороти ліворуч і праворуч, зміна смуг руху. Обов'язки водія транспортного засобу перед початком руху, здійснення будь-яких маневрів з поворотом і розворотом на перехресті та поза ним. Вимоги до використання смуг гальмування та розгону. Обов'язки водія в разі, коли траєкторії руху транспортних засобів перетинаються, а черговість руху не встановлена. Порядок руху заднім ходом. Місця, у яких забороняється розворот. Наслідки порушення вимог Правил дорожнього руху перед початком руху транспортного засобу і зміни його напрямку. Смуги для руху нерейкових транспортних засобів. Вимоги до розташування транспортного засобу на проїзній частині автомобільної дороги в межах і за межами населених пунктів, що має дві, три, чотири і більше смуг руху. Умови, при яких дозволяється рух транспортного засобу по трамвайній колії. Виїзд і рух по автомобільній дорозі, що має смугу для реверсивного руху. Наслідки порушення вимог до розташування транспортних засобів на проїзній частині автомобільної дороги. Швидкість руху транспортного засобу в житлових і пішохідних зонах, у межах і за межами населених пунктів, на автомагістралях, під час буксирування зазначеного засобу і причепа. Безпечні дистанція та інтервал. Вимоги до водія тихохідного і великовантажного транспортного засобу, у разі виникнення перешкоди або небезпеки для руху. Наслідки порушення вимог до швидкості руху, дотримання

безпечних дистанції та інтервалу. Зустрічний роз'їзд та обгін. Випадки, коли обгін забороняється. Особливості виконання обгону в різних дорожніх ситуаціях. Наслідки порушення вимог до виконання зустрічного роз'їзду та обгону. Вимоги до зупинки і стоянки транспортного засобу. Умови, при яких водій може залишити транспортний засіб на зупинці або стоянці. Стоянка біля тротуару і на тротуарах. Місця, у яких заборонені зупинка і стоянка. Вимоги до водія в разі вимушеної зупинки і стоянки. Наслідки порушення правил зупинки і стоянки.

Проїзд перехресть: Види перехресть. Вимоги до руху праворуч та ліворуч на перехресті. Випадки, коли забороняється виїжджати на перехрестя. Порядок і черговість проїзду регульованих перехресть. Вимоги до проїзду перехресть, де ввімкнені світлофори з додатковими секціями. Пріоритет сигналів світлофора і регулювальника, дорожні знаки. Вимоги до проїзду перехресть, створених рівнозначними і нерівнозначними автомобільними дорогами. Черговість проїзду, якщо головна автомобільна дорога змінює напрямок руху на перехресті. Проїзд перехресть у разі, коли водій транспортного засобу не може визначити головну автомобільну дорогу, а знаки пріоритету відсутні. Наслідки порушення вимог до проїзду перехресть.

Проїзд пішохідних переходів, зупинок маршрутних транспортних засобів і залізничних переїздів. Переваги маршрутних транспортних засобів: Види пішохідних переходів, зупинок маршрутних транспортних засобів і залізничних переїздів. Вимоги до проїзду пішохідних переходів, зупинок маршрутних транспортних засобів. Випадки, коли забороняється проїзд залізничних переїздів. Дії водія транспортного засобу під час вимушеної зупинки на залізничному переїзді. Наслідки порушення вимог до переїзду пішохідних переходів, зупинок маршрутних транспортних засобів і залізничних переїздів. Переваги маршрутних транспортних засобів, які розпочинають рух від зупинок у межах населених пунктів та вимоги до їх водіїв. Вимоги до користування смугами на автомобільній дорозі, позначеними дорожніми знаками 5.8 і 5.11 згідно з Правилами дорожнього руху. Переваги трамваїв у разі, коли вони рухаються поза перехрестями. Наслідки порушення вимог Правил дорожнього руху.

Перевезення пасажирів (запобіжні заходи під час висадки пасажирів) і вантажів: Вимоги до перевезення пасажирів, зокрема дітей, і транспортних засобів, призначених для їх перевезення, швидкості руху. Випадки, коли перевезення пасажирів забороняється. Вимоги до завантаження, розміщення і перевезення вантажу. Наслідки порушення вимог до перевезення пасажирів і вантажів.

Особливі умови руху: Особливості руху транспортного засобу в темну пору доби або в умовах недостатньої видимості, зокрема тунелях. Вимоги до руху транспортного засобу з увімкненим ближнім і дальнім світлом фар, габаритними і стоянковими вогнями, протитуманними фарами і ліхтарями,

фарами-прожекторами і фарами-шукачами, розпізнавальними знаками автопоїзда. Дії водія транспортного засобу в разі засліплення зустрічним світлом фар. Способи буксирування транспортного засобу, зокрема механічного транспортного засобу, на гнучкому і жорсткому зчепленні та методом часткового навантаження на платформу чи спеціальне опорне пристосування. Випадки, коли буксирування забороняється. Перевезення пасажирів під час буксирування транспортного засобу. Порядок і умови проведення занять з практичного керування транспортним засобом. Вимоги до слухача, спеціаліста з питань навчання керуванню транспортним засобом, а також обладнання транспортного засобу, на якому проводяться такі заняття. Організація руху транспортних засобів у колоні. Установлення розпізнавального знака «Колона». Розташування та швидкість руху транспортних засобів у колоні. Вимоги до водіїв транспортних засобів, що рухаються в колоні. Рух пішоходів у житловій зоні. Вимоги до водіїв транспортних засобів під час руху автомобільними дорогами в житловій зоні. Автомагістралі і автомобільні дороги, їх основні ознаки. В'їзд на автомагістралі/з'їзд з автомагістралей або подібних доріг (за наявності): виїзд зі смуги розгону, з'їзд на смугу гальмування. Транспортні розв'язки на автомагістралях і автомобільних дорогах. Вимоги до водіїв транспортних засобів, що рухаються на автомагістралях і автомобільних дорогах. Обмеження руху на автомагістралях і автомобільних дорогах. Основні ознаки гірських доріг і крутих спусків. Вимоги до руху на гірських дорогах і крутих спусках. Вимоги до водія транспортного засобу, що прибуває до України з іншої країни, а також водія-громадянина України, який виїжджає за кордон. Наслідки порушення вимог до користування зовнішніми світловими приладами, буксирування та експлуатації транспортних составів, руху транспортних засобів у колоні, у житловій зоні, на автомагістралях і автомобільних дорогах, гірських дорогах і крутих спусках.

Технічний стан, обладнання, номерні та розпізнавальні знаки, написи і позначення транспортного засобу: Порядок і умови експлуатації транспортного засобу. Несправності транспортного засобу, у разі виникнення яких водій повинен вжити заходів до їх усунення та подальший рух заборонено. Наслідки порушення вимог до технічного стану та обладнання транспортного засобу. Номерні та розпізнавальні знаки, написи і позначення транспортного засобу. Номерні знаки і написи, обов'язкові для механічного транспортного засобу. Вимоги до обладнання такого засобу розпізнавальними знаками. Попереджувальні пристрої (прапорці, щитки). Знак аварійної зупинки (ліхтар). Наслідки порушення вимог до стану номерних і розпізнавальних знаків, написів, позначень.

Організація дорожнього руху, що потребує узгодження з Національною поліцією: Розміщення в смугах відведення автомобільних доріг штучних споруд, визначення маршрутів та переліку автомобільних доріг, на яких може проводитися навчання керуванню транспортним засобом, умови та порядок руху в колоні у складі більш як п'ять механічних транспортних засобів,

встановлення на транспортних засобах спеціальних звукових і світлових сигнальних пристроїв.

2.1.2. Навчальний розділ «Етика (психологічні основи) водія транспортного засобу».

Розподіл навчальних годин за темами

Таблиця 2

Найменування тем	кількість годин підготовки та перепідготовки	
	у тому числі перепідготовки	
	теоретичні заняття	практичні заняття
1. Психофізіологічні основи поведінки водія (особливі фактори ризику, пов'язані з недосвідченістю інших учасників дорожнього руху і найбільш вразливими категоріями учасників)	1	-
2. Етика водія транспортного засобу (важливість пильності й поваги до інших учасників дорожнього руху)	2	-
Разом	3	-

Психофізіологічні основи поведінки водія (особливі фактори ризику, пов'язані з недосвідченістю інших учасників дорожнього руху і найбільш вразливими категоріями учасників): Індивідуальні якості водія транспортного засобу та його вміння оцінювати і прогнозувати дорожньо-транспортну ситуацію, а також час, необхідний для реагування на зміни, що відбуваються в дорожньому русі. Вплив алкогольних напоїв, наркотичних і психотропних речовин, лікарських препаратів на поведінку водія транспортного засобу. Зміни в поведінці під час керування через психічний стан, втому. Прогнозування розвитку дорожньої ситуації. Підготовленість водія до керування транспортним засобом, вплив майстерності, стажу керування транспортним засобом і віку на безпеку керування. Дисциплінованість, емоційна стійкість, витривалість, самовладання. Стресовий стан, його запобігання та усунення, прийоми самоконтролю. Вплив психофізіологічного стану водія транспортного засобу на його поведінку. Незадовільний стан здоров'я водія і його вплив на керування транспортним засобом.

Етика водія транспортного засобу (важливість пильності й поваги до інших учасників дорожнього руху): Етика водія транспортного засобу. Основні норми і правила поведінки водія транспортного засобу (сприйняття, оцінка й прийняття рішення, особливо швидкість реакції, особливі фактори ризику,

пов'язані з недосвідченістю інших учасників дорожнього руху і найбільш вразливими категоріями учасників, таких як діти, пішоходи, велосипедисти та лади з обмеженими можливостями пересування). Культура обслуговування пасажирів, зокрема дітей, людей похилого віку, осіб з інвалідністю та осіб з обмеженими фізичними можливостями. Дотримання Правил дорожнього руху як головного елементу етики водія транспортного засобу. Відносини між водіями та пішоходами. Охорона навколишнього природного середовища. Прояви культури водія транспортного засобу у використанні звукових сигналів, методів гальмування та обгону, утриманні транспортного засобу в належному стані. Етика пішоходів, велосипедистів та водіїв мопедів. Культура керування транспортним засобом у складних погодних умовах. Культура перевезення вантажів. Взаємодопомога водіїв транспортних засобів.

2.1.3. Навчальний розділ «Будова і технічне обслуговування транспортного засобу».

Розподіл навчальних годин за темами

Таблиця 3

Найменування тем	кількість годин перепідготовки	
	теоретичні заняття	практичні заняття
1. Загальна будова автомобіля-тягача	0,5	-
2. Електрообладнання	0,5	-
3. Ходова частина	1	-
4. Гальмова система	1	-
5. Тягово-зчепні пристрої. Додаткове обладнання	1	-
Разом	4	-

Загальна будова автомобіля-тягача: Загальна будова та класифікація автомобіля-тягача. Технічні характеристики, загальна будова та класифікація причепів і напівпричепів.

Електрообладнання: Загальна схема електрообладнання автопоїзда. Загальна будова систем освітлення і сигналізації, додаткового обладнання автомобіля-тягача з причепом і напівпричепом. Несправності та технічне обслуговування електрообладнання автомобіля-тягача, причепа і напівпричепа.

Ходова частина: Загальна будова ходової частини автомобіля-тягача, причепа і напівпричепа. Колеса дискові і бездискові, їх кріплення. Загальна будова та принцип роботи підвіски причепа і напівпричепа. Несправності ходової частини автомобіля-тягача, причепа і напівпричепа, їх виявлення та усунення. Технічне обслуговування ходової частини автомобіля-тягача, причепа і напівпричепа.

Гальмова система: Загальна будова гальмової системи та гальмових механізмів автомобіля-тягача, причепа і напівпричепа. Регулювання гальмових механізмів. Загальна будова та принцип роботи гальмової системи з пневматичним приводом. Ретардери. Антиблокувальні системи коліс. Стоянкова (запасна) гальмова система. Несправності гальмової системи та гальмових механізмів, їх виявлення та усунення.

Тягово-зчепні пристрої. Додаткове обладнання: Загальна будова поворотних пристроїв причепа і причепа-розпуски, тягово-зчепних пристроїв причепа і напівпричепа, додаткового обладнання автомобіля-тягача, причепа і напівпричепа (холодильна та компресорна установки, гідропідіймачі причепа-самоскида, опорні пристрої напівпричепа, вантажні пристрої). Несправності тягово-зчепних пристроїв та додаткового обладнання причепа і напівпричепа, їх виявлення та усунення.

2.1.4. Навчальний розділ «Основи керування транспортними засобами і вимоги до безпеки дорожнього руху».

Розподіл навчальних годин за темами

Таблиця 4

Найменування тем	кількість годин перепідготовки	
	теоретичні заняття	практичні заняття
1. Основи керування транспортним засобом	5	-
2. Безпека дорожнього руху	6	-
Разом	11	-

Основи керування транспортним засобом: Правила щодо годин керування і періодів відпочинку. Правила щодо виду відповідного перевищення: вантажів або пасажирів. Документи на транспортний засіб і транспортну документацію, що їх вимагають для внутрішньодержавного й міжнародного перевезення вантажів і пасажирів. Робоче місце водія транспортного засобу. Основні механізми та устаткування, що забезпечують керування транспортним засобом, їх розміщення. Призначення систем керування, її приладів та індикаторів. Дії водія транспортного засобу під час використання світлових і звукових сигналів. Техніка керування транспортним засобом Зовнішні умови, що впливають на керування транспортним засобом. Ступінь прилягання коліс до автомобільної дороги. Початок руху і розгін з послідовним перемиканням передач. Вибір оптимальної швидкості руху. Вибір швидкості і траєкторії руху на поворотах і в

умовах обмеженого проїзду залежно від особливостей конструкції транспортного засобу. Вибір швидкості руху в межах і за межами населених пунктів. Повільне, екстрене, переривчасте гальмування. Точне гальмування до зупинки. Гострота зору. Поле зору. Адаптація (відновлення зору) під час раптового переходу від світла до темряви і навпаки. Засліплення. Зміна поля зору залежно від швидкості руху і щільності транспортного потоку. Помилки в оцінці дорожньої обстановки. Правила керування гальмовою системою, зокрема на слизькій ділянці автомобільної дороги. Дії водія транспортного засобу в разі пошкодження елементів гальмової системи. Керування транспортним засобом в умовах обмеженого проїзду та недостатньої видимості, на перехрестях, пішохідному переході, крутих поворотах, підйомах і спусках, у транспортному потоці. Послідовність огляду автомобільної дороги під час наближення до перехресть і пішохідних переходів. Керування транспортним засобом під час руху через регульовані і нерегульовані перехрестя, пішохідні переходи, біля місць великого скупчення пішоходів. Габарити транспортного засобу.

Безпека дорожнього руху: Кліматичні умови, що впливають на керування транспортним засобом під час прямолінійного руху, розгону і гальмування, на поворотах. Центр ваги та його вплив на стійкість транспортного засобу. Опір повітря, сила інерції. Швидкість і прискорення. Сила тяги. Ступінь прилягання коліс до автомобільної дороги, його зміна залежно від кліматичних умов, стану шин, автомобільної дороги, швидкості руху. Вплив поперечного нахилу автомобільної дороги і бокового вітру на транспортний засіб. Керованість транспортного засобу. Вплив конструкції та стану шин на керованість транспортного засобу. Стабілізація і коливання передніх коліс та їх вплив на прямолінійність руху транспортного засобу. Зміна напрямку руху. Плавність руху. Відрив коліс від автомобільної дороги. Гальмування, гальмовий шлях, його залежність від швидкості руху, ступеня прилягання коліс до автомобільної дороги та інших факторів. Час, необхідний для реагування водія транспортного засобу на зміни, що відбуваються в дорожньому русі, та спрацьовування гальмового приводу. Безпечні дистанція та інтервал, способи їх дотримання. Час і відстань, які потрібні для гальмування і зупинки транспортного засобу за різних умов руху і швидкості. Дотримання безпечних дистанції та інтервалу за різних умов руху (інтенсивність і швидкість транспортного потоку, стан автомобільної дороги та кліматичні умови) і під час зупинки транспортного засобу. Прийняття компромісних рішень у разі виникнення складної дорожньої обстановки. Керування транспортним засобом у місцях зупинок маршрутних транспортних засобів, під час зустрічного роз'їзду, випередження та обгону. Способи паркування і стоянки транспортного засобу. Обгін і зустрічний роз'їзд. Проїзд залізничного переїзду. Початок руху на крутих спусках і підйомах, слизькій та важкопрохідній ділянках автомобільної дороги, зокрема без буксування коліс. Проїзд небезпечною ділянкою автомобільної дороги (звуження проїзної частини, смоляне і гравійне покриття, зтяжний підйом і спуск, під'їзд до мосту, залізничного переїзду) та ділянкою, на якій проводяться ремонтні роботи. Особливості дорожньої обстановки в межах і за межами

населених пунктів. Оцінка дорожньої обстановки під час руху вперед, заднім ходом, гальмування, перед поворотом, маневруванням і обгоном. Використання дзеркала заднього виду. Огляд контрольно-вимірювальних приладів та прилеглих доріг під час проїзду перехресть. Вплив дорожніх умов на безпеку руху. Вимоги до руху по гірській дорозі. Керування транспортним засобом під час руху в межах і за межами населених пунктів у темну пору доби та в умовах недостатньої видимості, дощу, туману, снігопаду. Користування світловими приладами. Зрушення з місця: після стоянки, після зупинки дорожньому русі, виїзд з прилеглої території. Рух по прямих дорогах, зустрічний роз'їзд транспортних засобів, у тому числі в обмеженому просторі. Рух на вигинах дороги. Дії водія транспортного засобу під час засліплення зустрічним світлом фар та запобігання такому засліпленню. Керування транспортним засобом у весняний та осінньо-зимовий період, на льодових переправах. Перевезення пасажирів і вантажів. Забезпечення стійкості транспортного засобу під час розгону, гальмування, повороту. Резерви стійкості транспортного засобу. Дії водія транспортного засобу, зокрема, під час заносу, виникнення загрози зіткнення, пожежі, пошкодження елементів гальмової системи Дорожньо-транспортні пригоди, їх класифікація та статистика. Розподіл дорожньо-транспортних пригод за порами року, днями тижня, часом доби, категоріями автомобільних доріг, видами транспортних засобів та іншими факторами. Особливості створення аварійної ситуації в межах і за межами населених пунктів. Основні причини виникнення дорожньо-транспортних пригод та їх запобігання. Види експертизи дорожньо-транспортних пригод. Механічний аспект, що є суттєвим для безпеки дорожнього руху, а саме використання ременів безпеки, підголівників та обладнання для дитячої безпеки. Ризики, пов'язані з рухом і керуванням різними видами транспортних засобів і з різними зонами видимості їхніх водіїв.

2.1.5. Навчальний розділ «Медичне забезпечення (заходи допомоги при дорожньо-транспортній пригоді)».

Розподіл навчальних годин за темами

Таблиця 5

Найменування тем	кількість годин перепідготовки	
	теоретичні заняття	практичні заняття
1. Механізм травми в потерпілих внаслідок виникнення дорожньо-транспортної пригоди	1	-
2. Види травм. Принципи надання домедичної допомоги	1	-
Разом	2	-

Механізм травми у потерпілих внаслідок виникнення дорожньо-транспортної пригоди: Поведінка у випадку аварії, знання заходів яких повинно бути вжито після аварії або подібної події, у тому числі дії в надзвичайних ситуаціях, таких як евакуація пасажирів, а також базові знання про надання першої медичної допомоги. Поняття про механізм травм. Особливості травм у водіїв, пасажирів, пішоходів. Огляд місця події. Первинний та вторинний огляд потерпілого. Правила огляду місця події. Алгоритм дій первинний та вторинний огляд потерпілих. Серцево-легенева реанімація. Універсальний алгоритм проведення серцево-легеневої реанімації у потерпілих. Допомога потерпілим при травмах.

Види травм. Принципи надання домедичної допомоги: Зупинка кровотечі. Переломи, вивихи. Травми інших анатомічних ділянок. Вплив алкоголю та наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів на організм людини. Особливості впливу алкоголю та наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів на організм людини та їх вплив на процес управління транспортними засобами.

2.2. Практичний модуль Програми.

2.2.1. Навчальний розділ «Практичне керування транспортними засобами категорій BE, CE, DE, C1E, D1E».

Розподіл навчальних годин за темами

Таблиця 6

Найменування тем	Кількість годин практичного навчання з перепідготовки
1. Керування автопоїздом (автомобілем-тягачем з причепом)	1
2. Маневрування в умовах обмеженого проїзду	3
3. Керування автопоїздом (автомобілем-тягачем з причепом) на автомобільних дорогах з низькою інтенсивністю руху. Прийом економічного керування	3
4. Керування автопоїздом (автомобілем-тягачем з причепом) на автомобільній дорозі з високою інтенсивністю руху	3
5. Керування автопоїздом (автомобілем-тягачем з причепом) у темну пору доби	1
6. Керування автопоїздом (автомобілем-тягачем з причепом) у складних дорожніх умовах	1
7. Удосконалення навичок керування автопоїздом	1

(автомобілем-тягачем з причепом)	
Разом	13

Керування автопоїздом (автомобілем-тягачем з причепом): Ознайомлення із системами керування, сигналізації та контрольно-вимірювальними приладами. Контрольний огляд технічного стану автопоїзда (автомобіля-тягача з причепом) перед виїздом. Посадка на робоче місце водія, регулювання сидіння, дзеркал заднього виду. Перевірити, чи зачинені двері. Вибірково перевірити стан шин, рульового керування, гальм, рідин (моторної оливи, охолоджувальної рідини, рідини склоомивача) фар, світловідбивачів, покажчиків повороту та звукового попереджувального сигналу. Контролювати чинники безпеки стосовно завантаження транспортного засобу: кузов, тенти, двері вантажного відсіку, замки кабіни, спосіб завантаження, закріплення вантажу. Перевірити зчпний пристрій і гальма й електричні з'єднання. Вимоги до керування автопоїздом (автомобілем-тягачем з причепом) з метою його стабілізації під час заносу малої та середньої амплітуди, критичного, екстреного і ритмічного заносу. Підготовка і запуск двигуна. Рушання з місця, розгін, послідовне перемикання передач у висхідному і низхідному порядку. Заправка паливом. Користування системами керування, допоміжними приладами і устаткуванням. Рушання, повільне гальмування, зупинка. Зчеплення причепа з автомобілем та відчеплення від нього або відчеплення причепа від автомобіля та повторне зчеплення з ним (ця дія повинна виконуватися з тягачем, який стоїть поряд з причепом (тобто не на одній лінії). Рух заднім ходом по кривій. Безпечне поставлення транспортного засобу для завантаження/розвантаження.

Маневрування в умовах обмеженого проїзду: Рух по прямій на різних передачах. Розвороти, зокрема під час руху заднім ходом на вузьких ділянках автомобільної дороги. Рух заднім ходом по прямій з використанням дзеркал заднього виду. Повороти ліворуч, праворуч під час руху заднім ходом по прямій, а також з лівого і правого поворотів під різними кутами. Виїзд на естакаду та з'їзд з неї переднім і заднім ходом. Зупинка автопоїзда (автомобіля-тягача з причепом) під час руху переднім і заднім ходом, під кутом 45°, 90°, між двома транспортними засобами, розташованими на стоянці, узбіччі, перед стоп-лінією, біля визначеного орієнтира, дорожнього знака. Під'їзд до обмежувача руху переднім і заднім ходом. В'їзд у бокс переднім і заднім ходом. В'їзд на автомагістралі/з'їзд з автомагістралей або подібних доріг (за наявності): виїзд зі смуги розгону, з'їзд на смугу гальмування (для категорії BE). Обгін/випередження: обгін інших транспортних засобів (якщо можливо), рух уздовж перешкод, припаркованих автомобілей, дії у ситуації, коли обгін виконують інші транспортні засоби (залежно від обстановки) (для категорії BE).

Керування автопоїздом (автомобілем-тягачем з причепом) на автомобільних дорогах з низькою інтенсивністю руху. Прийоми економічного керування: Виїзд на автомобільну дорогу. Рух у транспортному потоці. Зупинка

на узбіччі, біля тротуару (краю проїзної частини). Рушання з місця зупинки чи стоянки, рух по прямій, маневрування, об'їзд, обгін. Проїзд регульованих і нерегульованих перехресть, зупинок маршрутних транспортних засобів, пішохідних переходів. Виїзд на головну автомобільну дорогу. Розвороти з використанням і без використання заднього ходу. Зустрічний роз'їзд. В'їзд та виїзд з воріт переднім і заднім ходом. Рух на мостах і шляхопроводах, проїзд залізничних переїздів із шлагбаумом і без шлагбаума. Прийоми маневрування на автозаправних станціях. Зупинка на спуску і підйомі. Рушання на підйомі. Прогнозування розвитку дорожньої ситуації, дії водія транспортного засобу щодо її попередження. Прийоми економічного керування (повільне рушання з місця, енергійний розгін, вибір оптимальної швидкості руху і передачі, прогнозування характеру руху транспортного потоку, використання сили інерції). Рушання від тротуару (узбіччя). Розгін до найвищої передачі і перехід до найнижчої. Рух з різною швидкістю, зупинка. Керування в транспортному потоці з низькою інтенсивністю руху. Об'їзд, обгін, зустрічний роз'їзд. Маневрування в умовах обмеженого проїзду. Зупинка і рушання з місця на підйомі. Проїзд перехресть, залізничних переїздів.

Керування автопоїздом (автомобілем-тягачем з причепом) на автомобільній дорозі з високою інтенсивністю руху: Виїзд на автомобільну дорогу з високою інтенсивністю руху. Рух у транспортному потоці. Маневрування, об'їзд, обгін, зупинка біля тротуару (на узбіччі), на краю проїзної частини. Рушання з місця зупинки чи стоянки. Проїзд зупинок маршрутних транспортних засобів, пішохідних переходів. Рух на автомобільних дорогах з одностороннім і двостороннім рухом з двома, трьома і більше смугами в одному напрямку. Проїзд перехресть з поворотами і розворотами. Розвороти поза перехрестями. В'їзд та виїзд з воріт переднім і заднім ходом. Зустрічний роз'їзд на вузьких ділянках автомобільних доріг, на поворотах.

Керування автопоїздом (автомобілем-тягачем з причепом) у темну пору доби: Виїзд на автомобільну дорогу із штучним освітленням та без нього. Користування світловими приладами. Засліплення водія транспортного засобу зустрічним світлом фар. Рух у транспортному потоці, маневрування, повороти ліворуч, праворуч, розвороти. Вибір необхідної швидкості, безпечних дистанцій та інтервалу залежно від різного освітлення дороги. Зустрічний роз'їзд. Проїзд перехресть, залізничних переїздів, пішохідних переходів, під'їзд до зупинок маршрутних транспортних засобів і від'їзд від них. Рушання від тротуару (узбіччя). Розгін до найвищої передачі і перехід до найнижчої. Рух з різною швидкістю, зупинка. Рух в транспортному потоці з низькою та високою інтенсивністю руху. Об'їзд, обгін, зустрічний роз'їзд. Маневрування в умовах обмеженого проїзду. Зупинка і рушання з місця на підйомі. Проїзд перехресть, залізничних переїздів.

Керування автопоїздом (автомобілем-тягачем з причепом) у складних дорожніх умовах: Рух на автомобільній дорозі за межами населених пунктів. Проїзд залізничних переїздів, небезпечних поворотів. Рух на крутих спусках і

підйомах, зупинка і рушення з місця. Переміщення буксируючого транспортного засобу із слизької ділянки автомобільної дороги, повільне рушення з місця без використання і з використанням підручних засобів (грунт, пісок, гілки тощо). Керування автопоїздом (автомобілем-тягачем з причепом) на слизькій ділянці автомобільної дороги. Стабілізація автопоїзда (автомобіля-тягача з причепом) під час заносу. Поривчасте і ступінчасте гальмування на слизькій ділянці автомобільної дороги.

Удосконалення навичок керування автопоїздом (автомобілем-тягачем з причепом): Маневрування. Розгін, термінове гальмування і маневрування на слизькій ділянці автомобільної дороги. Прийоми керування під час заносу. Удосконалення навичок маневрування в умовах обмеженого проїзду, заднім ходом. Складне і екстремне маневрування. Терміновий розгін і гальмування. Рух і маневрування в транспортному потоці з низькою та високою інтенсивністю руху. Взаємодія з пішоходами та іншими учасниками дорожнього руху. Маневрування, об'їзд, обгін, зупинка, рушення з місця зупинки чи стоянки. Проїзд регульованих і нерегульованих перехресть, залізничних переїздів, зупинок маршрутних транспортних засобів. Уміння керуватися дорожніми знаками і розміткою. Прогнозування розвитку дорожньої ситуації, дії водія транспортного засобу щодо її попередження. Прийоми економічного керування автопоїздом, (автомобілем-тягачем з причепом) (повільне рушення з місця, енергійний розгін, вибір оптимальної швидкості руху і передачі, прогнозування характеру руху транспортного потоку, використання сили інерції). Контраварійна підготовка. Об'їзд перешкоди. Дії водія транспортного засобу в разі засліплення зустрічним світлом фар, під час заносу автопоїзда (автомобіля-тягача з причепом). Маневрування. «Затишний під'їзд» до терміналу для приймання електронних платіжних засобів. Екстремне гальмування. Вимоги до керування автопоїздом (автомобілем-тягачем з причепом) з метою його стабілізації під час заносу малої та середньої амплітуди, критичного, екстремного і ритмічного заносу. Переривчасте і ступінчасте гальмування при різному ступені прилягання коліс до автомобільної дороги.

2.2.2. Навчальний розділ «Спеціальні положення стосовно категорій BE, CE, DE, C1E, D1E».

Розподіл навчальних годин за темами

Таблиця 7

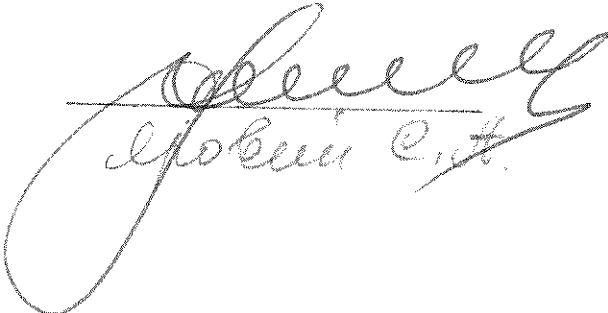
Найменування тем	Кількість годин практичного навчання	
	у тому числі підготовка	у тому числі перепідготовка
1. Запобіжні заходи	1	1
2. Фактори безпеки	1	1
Разом	2	2

Запобіжні заходи: Правила щодо годин керування і періодів відпочинку; використання реєструвальної апаратури. Заходи яких повинно бути вжито під час зняття й заміни коліс. Правила щодо мас та габаритів транспортних засобів; правила щодо обмежувачів швидкості. Перешкоди, які обмежують зону видимості, спричинені характеристиками транспортних засобів. Читання карти автомобільних доріг, планування маршрутів, у тому числі використання електронних навігаційних систем (не обов'язково). Змашування та захист від замерзання.

Фактори безпеки: Фактори, які відносяться до завантаження транспортних засобів: контроль (розміщення і закріплення вантажу), кузов, тенти, двері вантажного відсіку, завантажувальний механізм (за наявності), замки кабіни (за наявності), спосіб завантаження, закріплення вантажу, труднощі з різними видами вантажів (наприклад, рідини, підвісні вантажі тощо), завантаження та розвантаження і використання навантажувального обладнання. Принципи системи зчипки, їхні типи, функціонування, основні деталі, з'єднання, використання і щоденне технічне обслуговування (тільки для категорії CE, DE). Відповідальність водія щодо приймання, перевезення й доставки вантажів відповідно до погоджених умов (лише для категорії CE).

Olexander S. S.

ТИПОВА ТЕМАТИЧНА ПРОГРАМА
20-годинного курсу навчання з практичного керування водіїв
транспортних засобів категорії А, А1, В1

I. Типовий тематичний план

Зміст навчального матеріалу	кількість годин перепідготовки з практичних занять
Навчальний розділ практичного модуля	
Практичне керування транспортними засобами категорії А, А1, В1	17
Спеціальні положення стосовно категорій А, А1	3
Практичний іспит	0,40
Разом	20

II. Типова тематична програма навчальних тем

2.1. Практичний модуль Програми.

2.1.1. Навчальний розділ «Практичне керування транспортними засобами категорій А, А1, В1».

Розподіл навчальних годин за темами

Таблиця 1

Найменування тем	Кількість годин практичного навчання з перепідготовки
1. Системи керування транспортним засобом і сигналізації	1
2. Підготовка до виїзду. Рух з невеликою швидкістю	1
3. Рух з різною швидкістю	1
4. Рух із зміною напрямку	1
5. Маневрування в умовах обмеженого проїзду	3
6. Керування транспортним засобом за	5

межами населеного пункту	
7. Керування транспортним засобом у межах населеного пункту	5
Разом	17

Системи керування транспортним засобом і сигналізації: Посадка водія в транспортний засіб, положення водія транспортного засобу за кермом, вихід з транспортного засобу. Розташування системи керування, сигналізації та контрольно-вимірювальних приладів. Початок руху, переключення передач і гальмування (при непрацюючому двигуні). Регулювання дзеркал. Підготовка двигуна до запуску, запуск та зупинка двигуна. Прогрівання двигуна, спостереження за показаннями контрольно-вимірювальних приладів. Рушання з місця, переключення передач у висхідному і низхідному порядку (з працюючим двигуном і піднятим ведучим колесом), поставлення важеля переключення передач у висхідну позицію. Запобіжні заходи під час виходу з транспортного засобу.

Підготовка до виїзду. Рух з невеликою швидкістю: Контрольний огляд транспортного засобу перед виїздом, запуск та прогрівання двигуна. Повільне рушання з місця, рух по прямій на першій передачі. Підтримання заданої частоти обертів колінчатого валу двигуна. Збереження рівноваги, гальмування та зупинка транспортного засобу. Продемонструвати здатність до безпечної їзди з дотриманням наступних вимог: регулювати захисне спорядження, таке як рукавиці, спеціальне взуття, захисний одяг і шолом безпеки. Вибірково перевіряти стан шин, гальм, рульового керування, перемикача аварійної зупинки двигуна (за наявності), лацюга, рівень мастильної оливи, фари, світловідбивачі, покажчики повороту та звуковий попереджувальний сигнал.

Рух з різною швидкістю: Рух по прямій. Регулювання швидкості руху шляхом зміни режиму роботи двигуна. Вибір місця зупинки транспортного засобу. Зупинка двигуна. Поставлення важеля перемикачів передач у висхідну позицію. Рушання з місця, розгін. Перемикачів передач у висхідному і низхідному порядку. Рушання з місця, послідовне перемикачів передач, увімкнення сигналів повороту, зупинка транспортного засобу у визначеному місці. Постановка моторолера, мопеда, мотоцикла квадро- трицикла, на підставку й зняття з неї та переміщення його без допомоги двигуна, йдучи поряд. Постановка моторолера, мопеда, квадро- трицикла на стоянку, мотоцикла на підставці на стоянку. Виконання щонайменше двох маневрів на підвищеній швидкості, з яких один маневр — на другій або третій передачі зі швидкістю 30 км/год і один — уникнення перешкоди — зі швидкістю щонайменше 50 км/год. Гальмування: необхідно виконати щонайменше дві вправи з гальмування, у тому числі аварійне гальмування на мінімальній швидкості 50 км/год.

Рух із зміною напрямку: Увімкнення сигналів повороту під час зміни напрямку руху. Рушання з місця, розгін, повороти праворуч, ліворуч на

кільцевому маршруті. Рушання з місця, послідовне перемикання передач. Гальмування двигуном та гальмами. Екстремне гальмування. Зупинка транспортного засобу у визначеному місці.

Маневрування в умовах обмеженого проїзду: Проїзд по «колу». Проїзд по «габаритному коридору», «вісімці», «колійній дошці» з прямолінійного руху і з попереднім поворотом праворуч, ліворуч. Проїзд перехрестя прямо, з поворотом праворуч та розворотом. Одночасний проїзд перехрестя трьома транспортними засобами в різних напрямках. Проїзд по «габаритному коридору», «колу», «вісімці», «колійній дошці», «змійці», зокрема послідовно з Х-подібного перехрестя, і зупинка транспортного засобу на стоп-лінії. «Затишний під'їзд» до терміналу для приймання електронних платіжних засобів.

Керування транспортним засобом за межами населеного пункту: Рух у транспортному потоці, виїзд на другорядну автомобільну дорогу. Виїзд з другорядної автомобільної дороги на головну. Проїзд перехрещення автомобільних доріг на різних рівнях. Рух на крутих поворотах, підйомах, спусках, мостах, шляхопроводах, у тунелях. Обгін, зустрічний роз'їзд у місцях звуження автомобільної дороги. Зустрічний роз'їзд на поворотах. Проїзд залізничних переїздів, населених пунктів, зупинок маршрутних транспортних засобів. Рух на підйомах і спусках, зупинка, поновлення руху. Повороти і розвороти. Екстремне гальмування.

Керування транспортним засобом у межах населеного пункту: Виїзд на автомобільну дорогу. Зупинка біля тротуару і початок руху. Рух у транспортному потоці. Маневрування, об'їзд та обгін транспортних засобів. Обгін/випередження: обгін інших транспортних засобів (якщо можливо). Рух уздовж перешкод, наприклад, припаркованих автомобілів. Дії в ситуації, коли обгін виконують інші транспортні засоби (у відповідному випадку). Проїзд пішохідних переходів, зупинок маршрутних транспортних засобів. Зупинка біля тротуару між іншими транспортними засобами. Рух на автомобільних дорогах з одностороннім рухом, по кільцевому маршруту з об'їздом транспортних засобів, що не рухаються. Рух з дотриманням безпечної дистанції, зустрічний роз'їзд на вузьких ділянках автомобільної дороги, обгін, зупинка на узбіччі, поновлення руху. Розвороти, рух через мости, шляхопроводи, тунелі. Проїзд складних регульованих перехресть, зокрема у транспортному потоці, повороти і розвороти на перехресті. Особливі ділянки доріг (за наявності): перехрестя з круговим рухом. Залізничні переїзди. Трамвайні/автобусні зупинки. Пішохідні переходи. Рух на затяжних підйомах і спусках. Тунелі.

2.1.2. Навчальний розділ «Спеціальні положення стосовно категорій А, А1».

Розподіл навчальних годин за темами

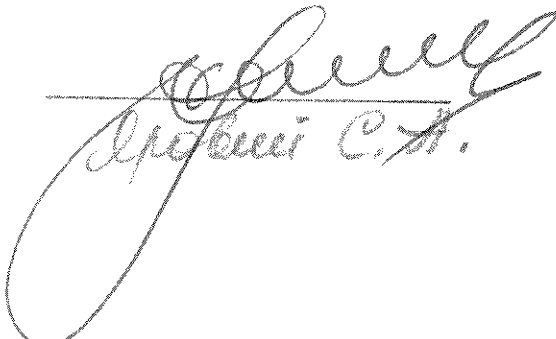
Найменування тем	Кількість годин практичного навчання з перепідготовки
1. Використання захисного спорядження	1
2. Видимість	1
3. Механічні аспекти	1
Разом	3

Використання захисного спорядження: рукавиці, бутси, захисний одяг, шолом.

Видимість: мотоциклістів, моторолерів, мопедів, квадро- і трициклів для інших учасників дорожнього руху. Фактори ризику, що стосуються різних дорожніх умов, з додатковою увагою до слизьких частин, таких як зливні кришки, дорожньої розмітки – лінії, стрілки, трамвайні колії.

Механічні аспекти, що мають відношення до безпеки на дорозі, з додатковою увагою до важеля аварійної зупинки, рівня масла і ланцюга.

Олександр С. Ж.

ТИПОВА ТЕМАТИЧНА ПРОГРАМА
20-годинного курсу навчання з практичного керування водіїв
транспортних засобів категорії В, С, С1, D1

I. Типовий тематичний план

Зміст навчального матеріалу	кількість годин перепідготовки з практичних занять
Навчальний розділ практичного модуля	
Практичне керування транспортними засобами категорії В, С, С1, D1	17
Спеціальні положення стосовно категорій С, С1, D1	3
Практичний іспит	0,40
Разом	20

II. Типова тематична програма навчальних тем

2.1. Практичний модуль Програми.

2.1.1. Навчальний розділ «Практичне керування транспортними засобами категорій В, С, С1, D1».

Розподіл навчальних годин за темами

Таблиця 1

Найменування тем	кількість годин перепідготовки з практичних занять
1. Основи керування транспортним засобом (дозволено проведення на тренажерах (за наявності))	1
2. Керування транспортним засобом на майданчику	2
3. Керування транспортним засобом на автомобільних дорогах з низькою інтенсивністю руху	2
4. Керування транспортним засобом на автомобільній дорозі з високою інтенсивністю руху	2

5. Керування транспортним засобом в особливих умовах	5
6. Удосконалення навичок керування транспортним засобом	5
Разом	17

Основи керування транспортним засобом: Посадка водія в транспортний засіб. Ознайомлення із системами керування і сигналізації, контрольно-вимірювальними приладами. Правильне положення рук на рульовому колесі та ніг на педалях. Відрегулювання сидіння таким чином, щоб мати правильне положення сидячи. Відрегулювання дзеркала заднього виду, ременів безпеки, підголівники (за наявності). Перевірити, чи зачинені двері. Вибірково перевірити стан шин, рульового керування, гальм, рідин (моторної оливи, охолоджувальної рідини, рідини склоомивача тощо) фар, світловідбивачів, покажчиків повороту та звукового попереджувального сигналу. Перевірити гальмову систему з підсилювачем та систему рульового керування з підсилювачем, перевірити стан коліс, гайок кріплення кліс, бризковиків, вітрового скла, вікон і склоочисників, рідин, перевірити й використовувати панель приладів, у тому числі й реєструвальну апаратуру. Запуск двигуна. Спостереження за показаннями контрольно-вимірювальних приладів. Прийоми керування транспортним засобом. Рушання з місця, рух по прямій з перемиканням передач у висхідному і низхідному порядку. Регулювання швидкості руху. Повороти праворуч, ліворуч, гальмування, зупинка. Повороти керма праворуч, ліворуч двома руками, у тому числі «перехопленням», правою або лівою рукою, збільшення кількості поворотів керма. Взаємодія систем керування перед початком руху, під час руху на різних передачах з розворотами, поворотами, повільне і термінове гальмування, зупинка. Рух заднім ходом. Розвороти в умовах необмеженого і обмеженого проїзду. Зупинка і стоянка.

Керування транспортним засобом на майданчику: Підготовка до виїзду. Контрольний огляд транспортного засобу. Запуск двигуна, перевірка показань контрольно-вимірювальних приладів. Рушання з місця. Рух з невеликою швидкістю. Рух з перемиканням передач у висхідному і низхідному порядку. Зупинка. Рух заднім ходом по прямій або з поворотом праворуч або ліворуч з дотриманням правильної смуги руху. Розворот транспортного засобу з використанням передньої та задньої передач. Рух з різною швидкістю. Рух по прямій з перемиканням передач. Розгін. Перемикання передач у висхідному і низхідному порядку. Перемикання на нижчу передачу без дотримання послідовності виконання різних видів гальмування (повільне, екстрене, переривчасте). Рух у різних напрямках. Повороти праворуч, ліворуч. Рух між перешкодами з поворотами праворуч, ліворуч. Рух заднім ходом з використанням різних способів стеження за дорогою (через заднє або бокове вікно, відкриті двері кабіни, за допомогою дзеркал заднього виду). Рух заднім ходом з поворотами праворуч, ліворуч в умовах необмеженого і обмеженого проїзду. Рух заднім ходом вздовж стіни, зупинка. Від'їзд від стіни. Рух заднім

ходом вгору. Виїзд на естакаду і з'їзд з неї переднім і заднім ходом. Зупинка під час руху переднім і заднім ходом, під кутом 45 град., 90 град., між двома транспортними засобами, розташованими на стоянці, узбіччі, перед стоп-лінією, біля визначеного орієнтира, дорожнього знака. Маневрування в умовах обмеженого проїзду. Рух по «колійній дошці» переднім і заднім ходом. Поставлення транспортного засобу на стоянку, у бокс. Рух по «габаритному тунелю» прямо та з поворотом, переднім і заднім ходом Рух по «вісімці», «змійкою», переднім ходом. В'їзд до «габаритного дворики» прямо і з поворотом, маневрування та виїзд з нього. Зупинка під час руху переднім і заднім ходом біля умовного тротуару, між двома транспортними засобами, розташованими на стоянці, узбіччі, перед стоп-лінією, біля визначеного орієнтира, дорожнього знака. Рух на ділянках, де створені небезпечні умови (залізничний переїзд без шлагбаума і з шлагбаумом, перехрестя, зупинка маршрутних транспортних засобів, раптова поява пішохода тощо). Рушання з місця, розгін і перемикання передач у висхідному і низхідному порядку, зупинка. Рух прямо, по «вісімці», маневрування в умовах обмеженого проїзду, повороти, розвороти, зупинка у визначеному місці. Маневрування заднім ходом, в'їзд у бокс. Проїзд регульованих і нерегульованих перехресть, залізничних переїздів. Об'їзд, обгін, зустрічний роз'їзд. Паркування (всі види).

Керування транспортним засобом на автомобільних дорогах з низькою інтенсивністю руху: Рух по прямій з дотриманням безпечної дистанції та необхідної швидкості. Зупинка на узбіччі та відновлення руху. Проїзд перехресть прямо, з поворотом праворуч, ліворуч. Рух автомобільними дорогами з обмеженою видимістю, підйомами і спусками. Зупинка і рушання з місця. Рух на мостах, шляхопроводах, у тунелях. Проїзд залізничних переїздів із шлагбаумом і без шлагбаума. Об'їзд, обгін, зустрічний роз'їзд. Прийоми маневрування на автозаправній станції. Керування транспортним засобом у межах населеного пункту. Рух у транспортному потоці. Маневрування під час руху на автомобільній дорозі з багаторядним рухом. Об'їзд, обгін з дотриманням безпечних дистанції та інтервалу. Проїзд пішохідних переходів, зупинок маршрутних транспортних засобів. Зупинка біля тротуару і початок руху. Виїзд з другорядної автомобільної дороги. Зустрічний роз'їзд на вузьких ділянках автомобільної дороги. Проїзд Т-, V-, X-подібних перехресть прямо, з поворотами праворуч, ліворуч. Проїзд майданів. Рух автомобільною дорогою з трамвайною колією, повороти праворуч, ліворуч і розворот. Подолання перешкод під час руху переднім і заднім ходом поперемінне передніми та задніми колесами на спуску, сідловині із зупинкою у впадині поперемінне передніми та задніми колесами без гальмування, виїзд на «клин» передніми колесами і зупинка на вершині (дві - три секунди).

Керування транспортним засобом на автомобільній дорозі з високою інтенсивністю руху: Рух у транспортному потоці, з'їзд на другорядну автомобільну дорогу. Виїзд з другорядної автомобільної дороги на головну. Рух на естакадах, закруглених ділянках автомобільної дороги, віражах, підйомах і спусках, мостах, шляхопроводах, у тунелях. Обгін, зустрічний роз'їзд на ділянках звуження автомобільної дороги. Зустрічний роз'їзд на поворотах.

Проїзд залізничних переїздів, населених пунктів і зупинок маршрутних транспортних засобів у їх межах. Виїзд на автомобільну дорогу в межах населених пунктів. Зупинка біля тротуару і початок руху. Рух у транспортному потоці. Обгін/випередження: обгін інших транспортних засобів (якщо можливо), рух уздовж перешкод (припаркованих автомобілів, дії у ситуації, коли обгін виконують інші транспортні засоби (залежно від обстановки)). Проїзд пішохідних переходів, зупинок маршрутних транспортних засобів. Зупинка біля тротуару. Паркування транспортного засобу й залишення місця парковка (паркування паралельно, діагонально або перпендикулярно, переднім або заднім ходом, на рівні поверхні, підйом або спуску). Рух автомобільними дорогами з одностороннім рухом. Розвороти на автомобільній дорозі, шляхопроводі, у тунелі. Проїзд складних регульованих і нерегульованих перехресть. Проїзд перехресть у транспортному потоці, повороти праворуч, ліворуч і розвороти на перехресті. Рушання від тротуару (узбіччя). Розгін до найвищої передачі і перехід до найнижчої. Рух з різною швидкістю, зупинка Керування транспортним засобом на автомобільній дорозі з низькою та високою інтенсивністю руху. Обгін, об'їзд, зустрічний роз'їзд. Маневрування в умовах обмеженого проїзду. Зупинка і рушання з місця на підйомах. Проїзд перехресть, залізничних переїздів.

Керування транспортним засобом в особливих умовах: Керування транспортним засобом в умовах бездоріжжя. Виїзд на ґрунтову дорогу. Рух на об'їзних шляхах, зустрічний роз'їзд. Рух на крутих поворотах, підйомах і спусках, засніжених, лісових та інших дорогах. Керування транспортним засобом у темну пору доби. Виїзд на автомобільну дорогу із штучним освітленням та без нього. Користування світловими приладами. Дії водія транспортного засобу в разі засліплення зустрічним світлом фар. Буксирування транспортного засобу. Зчеплення транспортних засобів жорсткою і гнучкою зчіпкою з дотриманням вимог безпеки. Перевірка надійності зчеплення. Буксирування транспортного засобу по прямій, на поворотах, підйомах і спусках. Зупинка біля тротуару (на узбіччі). В'їзд у ворота, відчеплення транспортного засобу. Керування в такий спосіб, який забезпечує безпеку й скорочує поживання палива та викиди під час збільшення й зменшення швидкості, руху на спусках і підйомах, у разі необхідності шляхом вибору передач.

Удосконалення навичок керування транспортним засобом: Маневрування в умовах обмеженого проїзду, заднім ходом. Складне та екстрене маневрування. Терміновий розгін і гальмування. Маневрування на автомобільній дорозі з інтенсивним рухом. Взаємодія з пішоходами та іншими учасниками дорожнього руху. Маневрування, об'їзд, обгін, зупинка, початок руху. Керування транспортним засобом з причепом, маса якого не перевищує 750 кілограмів. Уміння керуватися дорожніми знаками і розміткою. Прогнозування розвитку дорожньої ситуації, дії водія транспортного засобу щодо її попередження. Прийоми керування транспортним засобом (повільне рушання з місця, терміновий розгін, вибір оптимальної швидкості руху і передачі, прогнозування характеру руху транспортного потоку, використання сили інерції). Контраварійна підготовка. Розгін, термінове гальмування і

маневрування на слизькій ділянці автомобільної дороги. Вимоги до керування транспортним засобом з метою його стабілізації під час заносу малої та середньої амплітуди, критичного, екстреного і ритмічного заносу. Об'їзд перешкоди. Маневрування. «Затишний під'їзд» до терміналу для приймання електронних платіжних засобів. Екстрене гальмування. Безпечне поставлення транспортного засобу для завантаження/розвантаження біля вантажної естакади/платформи або подібного пристрою.

2.1.2. Навчальний розділ «Спеціальні положення стосовно категорій С, С1, D1».

Розподіл навчальних годин за темами

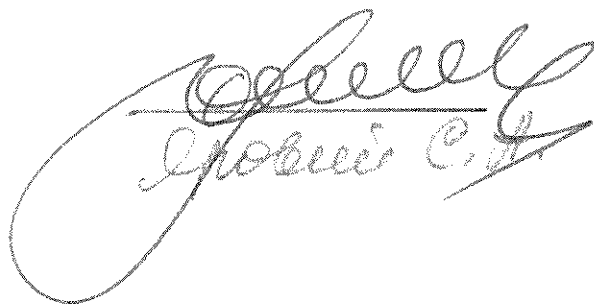
Таблиця 2

Найменування тем	Кількість годин практичного навчання з перепідготовки
1. Запобіжні заходи	1
2. Фактори безпеки	2
Разом	3

Запобіжні заходи: Правила щодо годин керування і періодів відпочинку; використання реєструвальної апаратури. Заходи яких повинно бути вжито під час зняття й заміни коліс. Правила щодо мас та габаритів транспортних засобів; правила щодо обмежувачів швидкості. Перешкоди, які обмежують зону видимості, спричинені характеристиками транспортних засобів. Читання карти автомобільних доріг, планування маршрутів, у тому числі використання електронних навігаційних систем (не обов'язково).

Фактори безпеки: Фактори, які відносяться до завантаження транспортних засобів: контроль (розміщення і закріплення вантажу), кузов, тенти, двері вантажного відсіку, завантажувальний механізм (за наявності), замки кабіни (за наявності), спосіб завантаження, закріплення вантажу, труднощі з різними видами вантажів (наприклад, рідини, підвісні вантажі тощо), завантаження та розвантаження і використання навантажувального обладнання.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до проєкту постанови Кабінету Міністрів України
«Про внесення змін до Типової навчальної програми підготовки та
перепідготовки водіїв транспортних засобів»

1. Резюме

Проєкт постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Типової навчальної програми підготовки та перепідготовки водіїв транспортних засобів» (далі – проєкт акта) розроблено відповідно до цілі 13 Програми діяльності Кабінету Міністрів України, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 29 вересня 2019 року № 849, завдання 1803 Плану заходів з виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 жовтня 2017 року № 1106, та з метою адаптації Типових навчальних програм підготовки та перепідготовки водіїв транспортних засобів до міжнародних вимог з теоретичних знань, а також навичок та поведінки водія при керуванні транспортними засобами для належної безпеки дорожнього руху.

2. Проблема, яка потребує розв'язання

Типові навчальні програми підготовки та перепідготовки водіїв транспортних засобів потребують змін для належної організації підготовчого процесу засвоєння особами теоретичних та практичних знань, навичок з керування транспортними засобами з необхідною конкретизацією варіативної складової, а також з метою систематизації, гармонізації та адаптації матеріалу з підготовки та перепідготовки водіїв транспортних засобів за категоріями відповідно до міжнародних норм.

3. Суть проєкту акта

З метою надання якісної підготовки та перепідготовки з теоретичних знань (додаткових теоретичних знань) з Правил дорожнього руху, будови та експлуатації транспортних засобів, основ безпеки руху та надання домедичної допомоги, вирішення проблемних питань щодо підвищення рівня безпеки дорожнього руху, створення безпечних та комфортних умов для учасників дорожнього руху (одна з ключових завдань Директиви 2006/126/ЄС), встановлення належних вимог до систематизації тем з керування транспортними засобами, зокрема, їх форма та зміст стосовно всіх й окремих категорій транспортних засобів, вимог з теоретичної підготовки та перепідготовки, а також стосовно навичок і поведінки з практичної підготовки та перепідготовки водіїв транспортних засобів розроблено проєкт акта, який передбачає внесення деяких змін до Типової навчальної програми підготовки та перепідготовки водіїв транспортних засобів, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 02 березня 2010 року № 229.

4. Вплив на бюджет

Реалізація проєкту акта не потребує фінансування з державного чи місцевого бюджетів.

5. Позиція заінтересованих сторін

Проект акта не стосується питань функціонування місцевого самоврядування, прав та інтересів територіальних громад, місцевого та регіонального розвитку, соціально-трудової сфери, та стосується прав осіб з інвалідністю в частині керування певними типами транспортних засобів або переобладнаними транспортними засобами, іспит з практичної підготовки вони складають у такому транспортному засобі.

Прогноз впливу реалізації акта на ключові інтереси заінтересованих сторін внаслідок прийняття проекту акта наведено у додатку 1 до пояснювальної записки (додається).

Проект акта не стосується сфери наукової та науково-технічної діяльності та не потребує розгляду Науковим комітетом Національної ради з питань розвитку науки і технологій.

Міністерство внутрішніх справ України відповідно до Порядку проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 03 листопада 2010 року № 996, оприлюднювало на офіційному вебсайті МВС у мережі Інтернет: https://mvs.gov.ua/ua/pages/247_Proekti_normativnih_aktiv.htm у підрубриці «Проекти нормативних актів» рубрики «Нормативна база МВС» проект постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Типової навчальної програми підготовки та перепідготовки водіїв транспортних засобів».

Представники громадськості не брали участі в обговоренні проекту постанови. Пропозиції та зауваження до проекту постанови до Міністерства внутрішніх справ України не надходили.

6. Прогноз впливу

Проект постанови є регуляторним актом.

Реалізація проекту акта впливатиме на ринкове середовище, забезпечення захисту прав та інтересів суб'єктів господарювання, громадян і держави.

Реалізація проекту акта не впливатиме на розвиток регіонів, підвищення чи зниження спроможності територіальних громад, ринок праці, рівень зайнятості населення, громадське здоров'я, покращення чи погіршення стану здоров'я населення або його окремих груп, екологію та навколишнє природне середовище, обсяг природних ресурсів, рівень забруднення атмосферного повітря, води, земель, зокрема забруднення утвореними відходами, інші суспільні відносини.

7. Позиція заінтересованих органів

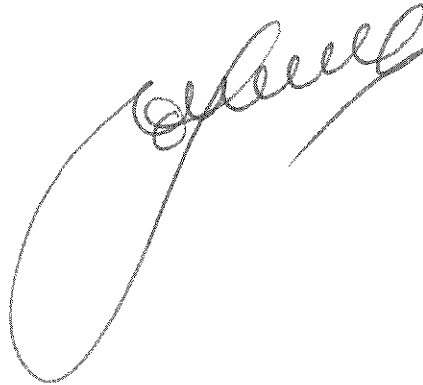
Проект акта потребує погодження з Міністерством фінансів України, Міністерством розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, Міністерством цифрової трансформації України, Міністерством освіти і науки України, Міністерством закордонних справ України, Міністерством інфраструктури України, Міністерством юстиції України, Державною регуляторною службою України, Уповноваженим Верховної Ради з прав людини, Всеукраїнським громадським об'єднанням «Національна асамблея людей з інвалідністю України».

8. Підстава розроблення проєкту акта

Проєкт акта розроблено Міністерством внутрішніх справ України з власної ініціативи.

Т. в. о. Міністра

_____ 2020 року

Сергій ЯРОВИЙ

Додаток 1

до пояснювальної записки до проєкту постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Типової навчальної програми підготовки та перепідготовки водіїв транспортних засобів»

ПРОГНОЗ ВПЛИВУ

реалізації проєкту постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Типової навчальної програми підготовки та перепідготовки водіїв транспортних засобів» на ключові інтереси заінтересованих сторін

1. Зміни пропонують розв'язання проблемних питань щодо належної організації підготовчого процесу засвоєння особами теоретичних та практичних знань, навичок з керування транспортними засобами з необхідною конкретизацією варіативної складової, а також з метою систематизації, гармонізації та адаптації матеріалу з підготовки та перепідготовки водіїв транспортних засобів за категоріями відповідно до міжнародних норм.

Розв'язання порушених питань потребує комплексного підходу до ряду різнохарактерних завдань, насамперед у законодавчій сфері, що й передбачено проєктом постанови.

2. Прогноз впливів на ключові інтереси всіх заінтересованих сторін.

Заінтересована сторона	Ключовий інтерес	Очікуваний (позитивний чи негативний) вплив на ключовий інтерес із зазначенням передбачуваної динаміки змін основних показників (у числовому або якісному вимірі)		Пояснення (чому саме реалізація акта призведе до очікуваного впливу)
		короткостроковий вплив (до року)	середньостроковий вплив (більше року)	
Учасники дорожнього руху	Підвищення рівня безпеки дорожнього руху, зменшення кількості дорожньо-транспортних пригод, зниження рівня смертності внаслідок дорожньо-транспортних пригод, а також їх тяжкості, створення безпечних та комфортних умов для учасників дорожнього руху	Позитивний	Позитивний	Зміни включають приведення у відповідність до вимог міжнародного законодавства деяких положень норм національного законодавства та носять систематизований характер, спрямований конкретизувати вимоги стосовно знань та навичок до осіб, які навчаються водінню транспортними засобами

Суб'єкти господарювання	<p>Належної підготовчого засвоєння теоретичних практичних знань, навичок з транспортними засобами з необхідною конкретизацією варіативної складової, а також з метою систематизації, гармонізації та адаптації матеріалу з підготовки та перепідготовки водіїв транспортних засобів за категоріями відповідно до міжнародних норм</p>	Негативний	Позитивний	<p>Установлення вимог до систематизації тем (модулів) з керування транспортними засобами, зокрема, їх форма та зміст стосовно всіх її окремих категорій транспортних засобів, вимог з теоретичної підготовки та перепідготовки, а також стосовно навичок і поведінки з практичної підготовки та перепідготовки водіїв транспортних засобів призведе до очікуваної якісної підготовки та перепідготовки з теоретичних знань (додаткових теоретичних знань) з Правил дорожнього руху, будови та експлуатації транспортних засобів, основ безпеки руху та надання домедичної допомоги</p>
-------------------------	---	------------	------------	--

**МІНІСТЕРСТВО
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
УКРАЇНИ**

**ДЕПАРТАМЕНТ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ
АПАРАТУ**

вул. Богомольця, 10, м. Київ, 01601,

тел. 256-0333, www.mvs.gov.ua

12 серпня 2020 року № 73

на № _____ від _____

ДОВІДКА

У зв'язку з відбуттям Міністра внутрішніх справ Авакова Арсена Борисовича у щорічну відпустку за 2020 рік із 06 серпня 2020 року до 20 серпня 2020 року, виконання обов'язків Міністра внутрішніх справ України відповідно до наказу МВС від 03.08.2020 № 579 о/с тимчасово покладено на першого заступника Міністра внутрішніх справ України ЯРОВОГО Сергія Анатолійовича.

**Заступник начальника управління
документування службової діяльності –
начальник відділу обробки документів,
що містять службову інформацію**

Департаменту забезпечення діяльності апарату **Володимир ВІТЮК**

**Аналіз регуляторного впливу
до проєкту постанови Кабінету Міністрів України
«Про внесення змін до Типової навчальної програми підготовки та
перепідготовки водіїв транспортних засобів»**

I. Визначення проблеми

На сьогодні підготовка та перепідготовка водіїв транспортних засобів здійснюється відповідно до погоджених територіальним органом з надання сервісних послуг МВС за місцезнаходженням закладу навчальних планів та програм, розроблених акредитованими закладами згідно з Типовою навчальною програмою підготовки та перепідготовки водіїв транспортних засобів, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 02 березня 2010 року № 229.

За статистичними даними, на жаль, в Україні зростає кількість дорожно-транспортних пригод за участю водіїв, які керують транспортними засобами менше року.

Однією з причин високої аварійності на шляхах є недосконала організація підготовки водіїв транспортних засобів, адже значна частина слухачів автошкіл не отримує потрібних знань і навичок. Принаймні про це говорять самі автолюбители.

Аналізуючи роботу закладів, які здійснюють підготовку та перепідготовку водіїв транспортних засобів, спілкуючись з особами, які навчаються в таких закладах, можна дійти висновку, що основним завданням роботи автошкіл є не оволодіння учнями навичок керування транспортними засобами, засвоєння правил дорожнього руху та застосування їх в умовах дорожнього руху, а підготовка осіб до здачі екзаменів у сервісних центрах МВС. Тому таке навчання зводиться до заучування білетів, за якими складаються іспити.

Крім зазначеного, особи, які навчаються в автошколах, нарікають на недостатню кількість годин, які відведено для навчання керуванню транспортними засобами. Запропонованого автошколами часу, а саме 20 годин, замало для опанування техніки керування транспортним засобом.

Хоча Типовою навчальною програмою підготовки та перепідготовки водіїв транспортних засобів і встановлена кількість годин, необхідних для практичних занять з керування транспортними засобами, більшість автошкіл застосовують 20-годинний курс практичних занять як базовий, що є недостатнім для того, щоб впевнено керувати транспортним засобом.

Саме від рівня отриманих знань, оволодіння необхідними навичками керування транспортними засобами залежить безпека учасників дорожнього руху.

Крім зазначеного, Типова навчальна програма підготовки та перепідготовки водіїв транспортних засобів потребує імплементації деяких норм міжнародного законодавства в частині теоретичних знань, а також навичок та поведінки водія при керуванні транспортними засобами для належної безпеки дорожнього руху, відповідно до завдання 1803 Плану заходів

з виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 жовтня 2017 року № 1106.

З метою вирішення проблемних питань щодо якості навчання в закладах, які здійснюють підготовку та перепідготовку водіїв транспортних засобів, установлення належних вимог до систематизації тем (модулів) з керування транспортними засобами, зокрема, їх форма та зміст стосовно всіх й окремих категорій транспортних засобів, вимог з теоретичної підготовки та перепідготовки, а також стосовно навичок і поведінки з практичної підготовки та перепідготовки водіїв транспортних засобів, підвищення рівня безпеки дорожнього руху, створення безпечних та комфортних умов для учасників дорожнього руху (одна з ключових завдань Директиви 2006/126/ЄС), розроблено проєкт акта, який і передбачає внесення деяких змін до Типової навчальної програми підготовки та перепідготовки водіїв транспортних засобів, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 02 березня 2010 року № 229.

Визначення основних груп (підгруп), на які проблема має вплив:

Групи (підгрупи)	Так	Ні
Громадяни	Так	
Держава		Ні
Суб'єкти господарювання, у тому числі суб'єкти малого підприємництва (навчальні заклади)	Так	

Проблема не може бути розв'язана за допомогою ринкових механізмів. Вирішення проблеми потребує внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України.

Чинні регуляторні акти не врегульовують відносин, що спрямовані на подолання проблеми.

II. Цілі державного регулювання

Проєкт постанови спрямований на розв'язання проблем, визначених у попередньому розділі аналізу регуляторного впливу.

Основними цілями його розроблення є:

підвищення якості підготовки та перепідготовки водіїв транспортних засобів;

належна організація підготовчого процесу, засвоєння особами теоретичних та практичних знань, навичок з керування транспортними засобами з необхідною конкретизацією варіативної складової, а також з метою систематизації, гармонізації та адаптації матеріалу з підготовки та

перепідготовки водіїв транспортних засобів по категоріям відповідно до міжнародних норм;

підвищення рівня безпеки дорожнього руху, зменшення кількості дорожньо-транспортних пригод, зниження рівня смертності внаслідок дорожньо-транспортних пригод, а також їх тяжкості, створення безпечних та комфортних умов для учасників дорожнього руху.

III. Визначення та оцінка альтернативних способів досягнення цілей

1. Визначення альтернативних способів

Вид альтернативи	Опис альтернативи
Збереження чинного регулювання	<p>Збереження чинного регулювання унеможливило вирішення проблемних питань щодо належної організації підготовчого процесу засвоєння особами теоретичних та практичних знань, навичок з керування транспортними засобами.</p> <p>Отже, збереження чинного регулювання є неприйнятним.</p>
Обраний спосіб	<p>Прийняття зазначеного проекту акта забезпечує вирішення проблемних питань у сфері підготовки та перепідготовки водіїв транспортних засобів, підвищення рівня безпеки дорожнього руху, створення безпечних та комфортних умов для учасників дорожнього руху (одна з ключових завдань Директиви 2006/126/ЄС), установлення належних вимог до систематизації тем (модулів) з керування транспортними засобами, зокрема, їх форма та зміст стосовно всіх й окремих категорій транспортних засобів, вимог з теоретичної підготовки та перепідготовки, а також стосовно навичок і поведінки з практичної підготовки та перепідготовки водіїв транспортних засобів.</p> <p>Головною перевагою проекту регуляторного є можливість закладів, що здійснюють підготовку та перепідготовку водіїв транспортних засобів (далі – суб'єкт господарювання), розробляти робочі програми по категоріям, та за необхідності змінювати варіативний компонент змісту робочої тематичної програми навчальних тем (модулів) базового або спеціального періоду до 20 відсотків.</p> <p>Також проектом акта передбачається можливість суб'єктів господарювання самостійно визначати послідовність вивчення розділів і тем базового та спеціального періоду, оскільки Типова тематична програма розкриває рекомендовану послідовність їх вивчення</p>

Вид альтернативи	Опис альтернативи
	Крім того, Типова навчальна програма визначає мінімальну кількість навчальних годин, що дає можливість суб'єктам господарювання самостійно встановлювати необхідну, для кожної категорії транспортних засобів, кількість годин, необхідних для підготовки та перепідготовки водіїв.

Оцінка вибраних альтернативних способів досягнення цілей

Оцінка впливу на сферу інтересів держави

Вид альтернативи	Вигоди	Витрати
Збереження чинного регулювання	Відсутні. Альтернатива є неприйнятною, оскільки не забезпечує досягнення поставленої мети.	Додаткові витрати відсутні.
Обраний спосіб	Прийняття акта дозволить зменшити кількість дорожньо-транспортних пригод, знизити рівень смертності внаслідок дорожньо-транспортних пригод, а також їх тяжкості, створити безпечні та комфортні умови для учасників дорожнього руху	Відсутні. Реалізація положень акта не потребує додаткових матеріальних чи інших витрат зі сторони держави

Оцінка впливу на сферу інтересів громадян

Вид альтернативи	Вигоди	Витрати
Збереження чинного регулювання	Відсутні. Альтернатива є неприйнятною, оскільки не забезпечує досягнення поставленої мети	Додаткові витрати відсутні
Обраний спосіб	Громадяни матимуть змогу отримати необхідний рівень знань та навичок з керування транспортними засобами, освоїти правила дорожнього руху, що, у свою чергу, призведе до зменшення кількості	Не передбачаються

	дорожньо-транспортних пригод, зниження рівня смертності внаслідок дорожньо-транспортних пригод, а також їх тяжкості, створення безпечних та комфортних умов для учасників дорожнього руху	
--	---	--

Оцінка впливу на сферу інтересів суб'єктів господарювання

Показник	Великі	Середні	Малі	Мікро	Разом
Кількість суб'єктів господарювання, що підпадають під дію регулювання, одиниць	-	-	-	1 821	1 821
Питома вага групи в загальній кількості, відсотків	-	-	-	100	100

Вид альтернативи	Вигоди	Витрати
Збереження чинного регулювання	Відсутні. Альтернатива є неприйнятною, оскільки не забезпечує досягнення поставленої мети.	Альтернатива неприйнятна. Відсутня можливість досягнення поставлених цілей.
Обраний спосіб	Прийняття акта дозволить суб'єктам господарювання: розробляти робочі програми по категоріям та змінювати варіативний компонент змісту робочої тематичної програми навчальних тем (модулів) базового або спеціального періоду до 20 відсотків; самостійно визначати послідовність вивчення розділів і тем базового та спеціального періоду; самостійно встановлювати необхідну для кожної категорії транспортних засобів	Сумарні витрати мікропідприємництва на виконання запланованого регулювання за 1 рік становлять — 500 392,59 грн

	кількість годин, необхідних для підготовки та перепідготовки водіїв	
--	---	--

Сумарні витрати за альтернативами	Сума витрат, гривень
Альтернатива 1. Збереження чинного регулювання	Витрати відсутні. При цьому й відсутня можливість самостійно визначати необхідний обсяг навчальних програм з теоретичної та практичної підготовки водіїв транспортних засобів
Альтернатива 2. Обраний спосіб	Сумарні витрати мікропідприємництва на виконання запланованого регулювання становлять – 500 392,59

IV. Вибір найбільш оптимального альтернативного способу досягнення цілей

Рейтинг результативності (досягнення цілей під час вирішення проблем)	Бал результативності (за чотирибальною системою оцінки)	Коментарі щодо присвоєння відповідного бала
1	2	3
Збереження чинного регулювання	1	Збереження чинного регулювання унеможливує вирішення проблемних питань
Обраний спосіб	4	<p>Суб'єкти господарювання матимуть змогу самостійно визначати необхідний обсяг навчальних програм з теоретичної та практичної підготовки водіїв транспортних засобів.</p> <p>Підвищення рівня знань та навичок з керування транспортними засобами осіб, які навчаються в автошколах, значно зменшить рівень аварійності на дорогах.</p> <p>Крім того, врегулюється питання імплементації та адаптації норм національного законодавства до міжнародного у</p>

		сфері підготовки та перепідготовки водіїв транспортних засобів	
Рейтинг результативності	Вигоди (підсумок)	Витрати (підсумок)	Обґрунтування відповідного місця альтернативи
Збереження чинного регулювання	Відсутні Альтернатива є неприйнятною, оскільки не забезпечує досягнення поставленої мети.	Відсутні	Узагалі не враховує
Обраний спосіб	Прийняття акта забезпечить у повній мірі досягнення поставлених цілей	Витрати у суб'єктів господарювання наведені у відповідних таблицях	Повністю забезпечує
Рейтинг	Аргументи щодо переваги обраної альтернативи/причини відмови від альтернативи		Оцінка ризику зовнішніх чинників
Збереження чинного регулювання	Переваги відсутні. Збереження чинного регулювання унеможливує вирішення проблемних питань		Відсутні
Обраний спосіб	Причини для відмови відсутні. Обрана альтернатива дозволить покращити рівень підготовки та перепідготовки водіїв транспортних засобів		Відсутні

V. Механізм та заходи, які забезпечать розв'язання визначеної проблеми

Суб'єктам господарювання, які здійснюють підготовку та перепідготовку водіїв транспортних засобів, необхідно:

- ознайомитися з положеннями проєкту регуляторного акта;
- привести у відповідність до Типової програми власні робочі програми.

Дії органів державної влади:
забезпечити інформування громадськості про вимоги регуляторного акта шляхом його оприлюднення на офіційному вебсайті Міністерства внутрішніх справ України.

VI. Оцінка виконання вимог регуляторного акта залежно від ресурсів, якими розпоряджаються органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування, фізичні та юридичні особи, які повинні проваджувати або виконувати ці вимоги

Державне регулювання не передбачає утворення нового державного органу або нового структурного підрозділу діючого органу.

Прийняття запропонованого проекту акта сприятиме вдосконаленню процесу підготовки та перепідготовки водіїв транспортних засобів, що, у свою чергу, підвищить якість навчання.

Прийняття та оприлюднення проекту акта в установленому порядку забезпечить доведення його до відома суб'єктів господарювання, на яких поширюватиметься дія акта, центральних та місцевих органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування та громадян.

Прийняття проекту акта не призведе до неочікуваних результатів і не потребуватиме додаткових витрат з державного бюджету.

Можлива шкода в разі очікуваних наслідків дії акта не прогнозується. Регуляторний акт стосується суб'єктів малого підприємництва

Розрахунок витрат суб'єктів малого підприємництва (Тест малого підприємництва) проведено відповідно до Методики проведення аналізу впливу регуляторного акта, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 11 березня 2004 року № 308 «Про затвердження методик проведення аналізу впливу та відстеження результативності регуляторного акта».

VII. Обґрунтування запропонованого строку дії регуляторного акта

Строк дії регуляторного акта не обмежено.

Строк набрання чинності регуляторним актом: відповідно до законодавства – з дня його офіційного опублікування.

VIII. Визначення показників результативності дії регуляторного акта

Основними показниками результативності регуляторного акта є:

розмір надходжень до державного та місцевих бюджетів і державних цільових фондів, пов'язаних з дією акта;

кількість суб'єктів господарювання та/або фізичних осіб, на яких поширюватиметься дія акта;

розмір коштів і час, що витрачатимуться суб'єктами господарювання та/або фізичними особами, пов'язаними з виконанням вимог акта;

рівень поінформованості суб'єктів господарювання та/або фізичних осіб з основних положень акта – середній. Проект постанови розміщено на офіційному сайті МВС: <http://www.mvs.gov.ua/>.

Додатковими показниками результативності регуляторного акта є:
кількість навчальних закладів, які здійснюють підготовку та перепідготовку водіїв транспортних засобів;

кількість фізичних осіб, які пройшли курс підготовки та перепідготовки водіїв транспортних засобів відповідно до затверджених програм (планів).

ІХ. Визначення заходів, за допомогою яких здійснюватиметься відстеження результативності дії регуляторного акта

Стосовно регуляторного акта уповноваженим органом виконавчої влади буде здійснюватися базове, повторне та періодичне відстеження його результативності у строки, установлені статтею 10 Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності».

Базове відстеження результативності регуляторного акта буде здійснюватися до дня набрання чинності регуляторним актом шляхом аналізу та підрахунку статистичних даних про кількість навчальних закладів, які здійснюють підготовку та перепідготовку водіїв транспортних засобів. Для базового відстеження будуть використані зауваження та пропозиції суб'єктів господарювання, на яких поширюватиметься дія регуляторного акта.

Повторне відстеження буде здійснюватися через рік після набрання чинності цим регуляторним актом, під час якого проводитиметься моніторинг інформації щодо кількості осіб, які пройшли курс підготовки та перепідготовки водіїв транспортних засобів відповідно до затверджених програм (планів). У результаті повторного відстеження відбудеться порівняння показників базового та повторного відстеження.

Вид даних, за допомогою яких здійснюватиметься відстеження результативності, – статистичні.

Цільові групи, які будуть залучатися для проведення відстеження, – МВС та його територіальні органи, суб'єкти господарювання, які здійснюють підготовку та перепідготовку водіїв транспортних засобів.

Т. в. о. Міністра

 Сергій ЯРОВИЙ

_____ 2020 рік

ТЕСТ
малого підприємництва (М-Тест)

1. Консультації з представниками мікро- та малого підприємництва щодо оцінки впливу регулювання

Консультації щодо визначення впливу запропонованого регулювання на суб'єктів малого підприємництва та визначення детального переліку процедур, виконання яких необхідно для здійснення регулювання, проведено розробником у період з 04 по 25 травня 2020 року.

Порядковий номер	Вид консультації (публічні консультації прями (круглі столи, наради, робочі зустрічі тощо), інтернет-консультації прями (інтернет-форуми, соціальні мережі тощо), запити (до підприємців, експертів, науковців тощо)	Кількість учасників консультацій, осіб	Основні результати консультацій (опис)
1.	Статистичні дані Міністерства внутрішніх справ України	6	Установлено кількість суб'єктів господарювання, які здійснюють підготовку та перепідготовки водіїв транспортних засобів.
2.	Робочі зустрічі з суб'єктами господарювання, які здійснюють підготовку та перепідготовку водіїв транспортних засобів	15	Обговорено пропозиції щодо розроблення і змістовного наповнення редакції проекту постанови

2. Вимірювання впливу регулювання на суб'єктів малого підприємництва (мікро- та малі):

Кількість суб'єктів мікро- підприємництва (навчальні заклади), які є акредитованими, на яких поширюється регулювання: 1 821 питома вага суб'єктів мікро-підприємництва в загальній кількості суб'єктів господарювання, на яких проблема справляє вплив 100% (відсотків) (відповідно до таблиці «Оцінка впливу на сферу інтересів суб'єктів господарювання» додатка 1 до Методики проведення аналізу впливу регуляторного акта).

3. Розрахунок витрат суб'єктів малого підприємництва на виконання вимог регулювання

Розрахунок вартості 1 людино-години:

норма робочого часу на 2020 рік становить при 40-годинному робочому тижні – 2 002,00 години.

Використовується мінімальний розмір плати. За Законом України «Про державний бюджет України на 2020 рік» мінімальний щомісячний розмір заробітної плати на 2020 рік становить: 4 723,00 грн та 28,31 грн у погодинному розмірі.

Порядковий номер	Найменування оцінки	У перший рік (стартовий рік впровадження регулювання)	Періодичні (за наступний рік)	Витрати за п'ять років
	2	3	4	5
Оцінка «прямих» витрат суб'єктів малого підприємництва на виконання регулювання				
1	Витрати пов'язані з приведенням у відповідність робочих програм і планів Формула: витрати на папір (приблизно 20 сторінок, вартість 1 стор. – 1 грн) $1 \times 20 + 8$ год. (час, необхідний для підготовки документу) $\times 28.31$ грн (вартість однієї години робочого часу)	20×1 грн + $8 \times 28,31$ грн = 246,48 грн		Витрати носять разовий характер
3	Разом, гривень	246,48	-	-
4	Кількість суб'єктів господарювання, що повинні виконати вимоги регулювання, одиниць	1 821	-	-
5	Сумарно, гривень Формула: відповідний стовпчик «разом» $\times$ кількість суб'єктів малого підприємництва, що повинні виконати вимоги регулювання (рядок 3 $\times$ рядок 4)	448 840,08	-	-
Оцінка вартості адміністративних процедур суб'єктів малого підприємництва щодо виконання регулювання та звітування				
6	Процедури отримання первинної інформації про вимоги регулювання, грн Формула: витрати часу на отримання інформації про регулювання, $\times$ вартість часу суб'єкта малого підприємництва (заробітна плата)	28,31 (1годину)		Витрати носять разовий характер
7	Разом, гривень	28,31	-	-
8	Кількість суб'єктів малого	1 821	-	-

	підприємства, що повинні виконати вимоги регулювання, одиниць			
9	Сумарно, гривень Формула: відповідний стовпчик «разом» X кількість суб'єктів малого підприємства, що повинні виконати вимоги регулювання (рядок 7 X рядок 8)	51 552, 51	-	-

4. Розрахунок сумарних витрат суб'єктів малого підприємства, що виникають на виконання вимог регулювання

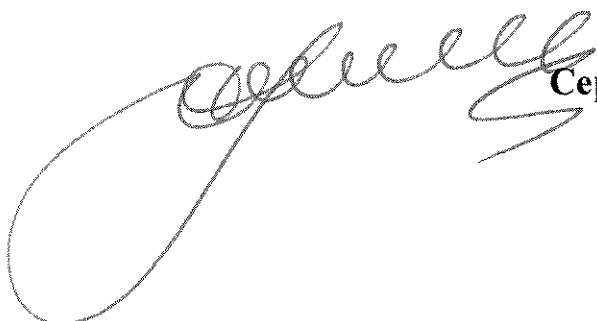
Порядковий номер	Показник	Перший рік регулювання (стартовий)	За п'ять років
1	2	3	4
1	Оцінка витрат суб'єктів малого підприємства на виконання регулювання, грн	448 840,08	Витрати носять разовий характер
2	Оцінка вартості адміністративних процедур для суб'єктів малого підприємства щодо виконання регулювання, грн	51 552, 51	-
3	Сумарні витрати малого підприємства на виконання запланованого регулювання, грн	500 392,59	
4	Бюджетні витрати на адміністрування регулювання суб'єктів малого підприємства	-	-
5	Сумарні витрати на виконання запланованого регулювання, грн	500 392,59	-

5. Розроблення коригуючих (пом'якшувальних) заходів для малого підприємства щодо запропонованого регулювання

Прийняття проекту постанови коригуючих (пом'якшувальних) заходів для малого підприємства не передбачає.

Т. в. о. Міністра

_____ 2020 рік

 Сергій ЯРОВИЙ

